

Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
Кафедра бухгалтерського обліку і аудиту

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ПРОФЕСІЇ В УКРАЇНІ

**МАТЕРІАЛИ
ЗАСІДАННЯ КРУГЛОГО СТОЛУ,**
*Присвяченого 55-річчю заснування ВНЗ Укоопспілки «ПУЕТ»
та 45-річчю кафедри бухгалтерського обліку і аудиту*

19 травня 2016 року

ПОЛТАВА
ПУЕТ
2016

УДК 331.54:657(477)
ББК 65.052(4Укр)я43
П78

*Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу
Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі» заборонено*

Редакційна рада збірника

О. В. Карпенко, професор, к. е. н., голова, завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;
М. О. Любимов, доцент, к. е. н., доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;
Ю. О. Ночовна, доцент, к. е. н., доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

П78 **Проблеми** та перспективи розвитку бухгалтерської професії в Україні : матеріали засідання Круглого столу, (м. Полтава, ПУЕТ, 19 травня 2016 р.). – Полтава : ПУЕТ, 2016. – 160 с.

У збірнику наукових праць розглянуті актуальні проблеми та перспективи розвитку бухгалтерської професії в Україні у контексті процесів глобалізації. Тези вибудовані на діалозі наукових традицій, визнанні та прогресивному міжнародному досвіді. Проблеми розвитку обліку, які піднімають автори публікацій, вирізняються своєю актуальністю та новизною наукових підходів.

Збірник призначений для фахівців, викладачів, аспірантів, студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів, а також усіх, хто цікавиться проблемами та перспективами розвитку бухгалтерської професії в Україні.

УДК 331.54:657(477)
ББК 65.052(4Укр)я43

*Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.*

ЗМІСТ

<i>Артюх-Пасюта О.В.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ В БЮДЖЕТНІЙ СФЕРІ	6
<i>Бобокало А.А., Горбач Є.В., Деньга С.М.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ ТИПОВОЇ КОНФІГУРАЦІЇ «БУХГАЛТЕРІЯ ДЛЯ УКРАЇНИ» СИСТЕМИ «1С: ПІДПРИЄМСТВО.8.2»	12
<i>Бочуля Т.В.</i> МАЙБУТНЄ ПРОФЕСІЇ БУХГАЛТЕРА: КОМПЕТЕНЦІЇ ІННОВАТОРІВ	17
<i>Василенко О.С., Карпенко О.В.</i> СУЧАСНІ НАПРЯМИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЗМІСТУ, СТРУКТУРИ ТА ЯКОСТІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	20
<i>Верига Ю.А., Кулявець Н.О.</i> ВИМОГИ ДО ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ БУХГАЛТЕРА В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ	22
<i>Виноградова М.О.</i> ПРОФЕСІЯ БУХГАЛТЕРА В УМОВАХ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ	27
<i>Вороніна В.Л.</i> ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ	33
<i>Деньга С.М.</i> ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ВИДІВ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	37
<i>Єрмаковська Л. В., Савченко О. Ф.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ЕКОЛОГІЧНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА.....	42
<i>Жидєєва Л.І., Андрієнко О.М.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ» ДЛЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ	50
<i>Зубіцька О.В., Попенко Т.В., Любимов М.О.</i> КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ АВТОМАТИЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	54
<i>Зюкова М.М., Федоряка В.О.</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ПРОФЕСІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	57
<i>Ігнатенко Т.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ РЕМОНТІВ ОРЕНДОВАНИХ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ.....	62
<i>Карпенко Є.А., Кравченко І.Ю.</i> ОСОБЛИВОСТІ НЕГРОШОВИХ РОЗРАХУНКІВ У ПЛАТНИКІВ ЄДИНОГО ПОДАТКУ	65

<i>Карпенко Д.В.</i> СУЧАСНІ РАКУРСИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	69
<i>Карпенко О.В.</i> НОВІ ПІДХОДИ ДО ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ БУХГАЛТЕРА	73
<i>Кравченко І.Ю.</i> ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ПРОФЕСІЇ В УКРАЇНІ	78
<i>Лисенко М.А., Виноградова М.О.</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ І АУДИТУ В УПРАВЛІННІ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	83
<i>Лоханова Н.О.</i> РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ – ІНСТИТУЦІЙНІ АСПЕКТИ.....	88
<i>Плікус І. Й.</i> РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ.....	92
<i>Поддубна Н.М.</i> РИЗИК-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У ПРОЦЕСІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ	96
<i>Подольська В.О., Пшенична А.Ж.</i> ОПТИМІЗАЦІЯ ЗОВНІШНІХ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ВІЗ	100
<i>Прохар Н.В.</i> НАВЧАННЯ ЗА ФАХОМ «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ»: РЕАЛІЇ ТА ПІДХОДИ ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	106
<i>Радевич Т.В., Ночовна Ю.О.</i> БІБЛІОМЕТРИЧНИЙ АНАЛІЗ ДИСЕРТАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ОБЛІКУ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ	110
<i>Рудич А., Кравченко І.Ю.</i> НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРЕНДНИХ ОПЕРАЦІЙ.....	115
<i>Самбурська Н.І., Ритченко О.Ю.</i> ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ	121
<i>Серба О.В., Карпенко О.В.</i> ОБЛІК І АУДИТ В УПРАВЛІННІ СОБІВАРТІСТЮ ПРОДУКЦІЇ	125
<i>Скрипак І.В., Вороніна В.Л.</i> ПРОБЛЕМИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА	128
<i>Соболь Г.О.</i> БУХГАЛТЕРСЬКА ПРОФЕСІЯ: ВИКЛИКИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	130

<i>Сошин А. С., Подольська В. О.</i> УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА	137
<i>Титаренко І.В.</i> КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ЧИННИК ОПТИМІЗАЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ПІДСИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ	143
<i>Чижевська Л.В., Кулик В.А.</i> НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ В УКРАЇНІ В ХХІ СТОЛІТТІ	146
<i>Шимановська-Діанич Л.М., Карпенко Є.А.</i> ЗНАЧЕННЯ КАДРОВОГО АУДИТУ В УПРАВЛІННІ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ.....	152
<i>Шульга Н.В.</i> ПРОФЕСІЯ «БУХГАЛТЕР»: ВІД СТАРОГО ДО НОВОГО ЗМІСТУ	156

Артюх-Пасюта О.В., к.е.н., доцент
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ В БЮДЖЕТНІЙ СФЕРІ

У сучасних умовах ринку праці та особливостей працевлаштування, зростають вимоги до професійної компетентності фахівців з обліку в бюджетній сфері, що обумовлює якісно нові форми та методи вищої освіти, спрямовані на створення цілісної системи безперервної освіти, на розширення сфери самостійної діяльності фахівців з обліку в бюджетній сфері, які формують навички самоорганізації та самоосвіти.

Інтеграція до Європейського освітнього простору вимагає радикальної модернізації системи вищої освіти в Україні, адже сучасному суспільству необхідні фахівці з обліку в бюджетній сфері, здатні оперативно приймати нестандартні рішення, діяти творчо, самостійно. Основним засобом формування цих рис є самостійна їх діяльність. Вона є завершальним етапом розв'язання навчальних завдань, які розглядалися на лекціях, практичних заняттях. Знання можна вважати надбанням фахівця з обліку в бюджетній сфері тільки за умови, що він приклав для їх здобуття свої розумові і практичні зусилля.

Самостійна робота фахівців з обліку в бюджетній сфері - це особлива форма навчальної діяльності, спрямована на формування самостійності фахівців і засвоєння ними сукупності знань, вмінь, навиків, що здійснюється за умови запровадження відповідної системи організації всіх видів навчальних занять. Самостійна робота фахівців з обліку в бюджетній сфері повинна здійснюватися під керівництвом викладача і ним контролюватися. Для цього необхідно:

1. Забезпечити наявність і доступність усього необхідного навчально-методичного і довідкового матеріалів (друкована та електронна версії навчальних посібників).

2. Забезпечити кожного фахівця з обліку в бюджетній сфері методичними рекомендаціями до самостійних робіт відповідно до робочої навчальної програми з дисципліни «Облік у бюджетних установах».

3. Створити і впровадити систему регулярного контролю якості виконаної самостійної роботи (система тестування).

4. Реалізувати систему зворотнього зв'язку по лінії «фахівець-викладач».

5. Розробити і впровадити обґрунтовану систему врахування якості виконання самостійної роботи в семестрі при виставленні підсумкової оцінки з дисципліни «Облік у бюджетних установах».

Для того, щоб підвищити якість підготовки фахівців з обліку в бюджетній сфері, необхідно більш активно здійснювати управління процесом отримання навичок і засвоєння знань ними під час самостійної роботи (табл. 1). При цьому змінюється роль викладача. З традиційної – контролюючої функції акцент переноситься на функцію управління зовнішніми факторами (визначення характеру інформаційного середовища, включення самостійного завдання до структури заняття (лекційного, практичного, самостійної роботи, яка контролюється). Звідси і найважливіше завдання викладача – навчити фахівця з обліку в бюджетній сфері самостійно вчитися. При вивченні фахової літератури, при прослуховуванні лекції фахівцю слід постійно співвідносити отриману наукову інформацію з власними думками, почуттями, хвилюваннями, критично їх аналізуючи і оцінюючи з наукових позицій. Це і буде означати, що матеріал, який вивчається розвиває мислення фахівця з обліку в бюджетній сфері, яке дозволяє йому краще навчатися далі, не заучуючи теорію, а аналізуючи з її допомогою практичну діяльність бюджетних установ.

Важливим завданням викладача, рішення якого допоможе фахівцю з обліку в бюджетній сфері досягти означеної мети, є формування у нього відповідної мотивації до глибокого вивчення дисципліни «Облік у бюджетних установах». Дати фахівцю з обліку в бюджетній сфері зрозуміти, де, коли і для чого «йому особисто» знадобиться в житті знання дисципліни «Облік у

бюджетних установах». В цьому фахівцю з обліку в бюджетній сфері допоможе вже перша лекція, яка розкриває основні положення дисципліни «Облік у бюджетних установах». Вона повинна зацікавити тим, що має для нього життєво важливий смисл. При подальшому вивченні дисципліни буде поглиблюватися розуміння необхідності її вивчення.

По мірі розвитку готовності до самостійної роботи (розвитку мотивації) функція контролю з боку викладача замінюється різними формами самоконтролю. Від початкового безпосереднього керівництва викладача через керівництво опосередковане фахівець з обліку в бюджетній сфері переходить до самоуправління власною діяльністю. Самостійна робота перестане бути формальною ланкою, якщо буде усвідомлюватися фахівцем з обліку в бюджетній сфері як суттєво необхідний елемент свого розвитку.

З вище зазначеного стає зрозумілим, що нині відчувається гостра потреба у принциповій перебудові і вдосконаленні організації навчального процесу у вищих закладах освіти на користь тих форм навчання, які формують знання, уміння і навички, які створюють умови для формування у фахівців з обліку в бюджетній сфері можливостей до самостійного прийняття рішень, вирішення нестандартних і нетипових завдань, високої професійної мобільності, яка характеризується здатністю самостійно здобувати необхідні знання, постійно і самостійно вчитися.

Отже, самостійна робота фахівців з обліку в бюджетній сфері є рівноправним елементом навчального процесу, і має однакові з іншими елементами дидактичні цілі і завдання. Сучасний рівень вимог до організації навчального процесу в вузі потребує педагогічної майстерності від викладачів. Саме він має сформувати студентському колективі творче і свідоме відношення до навчальної дисципліни «Облік у бюджетних установах» і до спеціальності в цілому.

Таблиця 1

Напрями та види самостійної роботи при вивченні дисципліни «Облік у бюджетних установах» для формування знань, навиків та вмінь фахівця з обліку і аудиту

Напрями Формування знань	Знання	Навики та вміння	Напрями самостійної роботи
Нормативно-правова база	Знання законів, інших нормативних актів з питань регулювання діяльності бюджетних установ та ведення обліку	1) встановлення комплексного підходу до регулювання питань діяльності бюджетних установ та їх обліку; 2) аргументація вибору норми законодавства, що регулює конкретне питання діяльності установи	1) опрацювання нормативно-правових актів України, НП(С)БОДС; 2) посилення на положення нормативно-правових актів при вирішенні самостійних завдань
Особливості функціонування бюджетних установ окремої сфери державного управління	1) знання галузевих особливостей діяльності бюджетних установ; 2) знання відмінностей обліку в бюджетних установах	1) вміння використовувати специфічні для бюджетних установ інструменти обліку (план рахунків, сукупність облікових регістрів, звітності)	1) порівняння організаційних положень обліку в бюджетній установі в процесі вивчення дисципліни; 2) порівняльний аналіз методики відображення аналогічних господарських операцій в бюджетній установі
Оформлення операцій і організація документообігу за розділами обліку	1) знання положень нормативно-правових актів, що встановлюють типові форми первинних документів для обліку основних засобів, запасів, коштів та розрахунків; 2) знання внутрішніх розпорядчих документів, що регулюють організацію документообігу в бюджетній установі	1) вміння правильного вибору та застосування форм первинних документів для відображення господарських операцій; 2) навик узагальнення інформації з первинних документів у регістрах обліку (меморіальних ордерах)	1) заповнення первинних документів та складання на їх основі журналу реєстрації господарських операцій; 2) заповнення меморіальних ордерів за групами господарських операцій; 3) самостійне опрацювання фахівцями прикладів та рекомендацій заповнення документів на практичного матеріалу

Продовж. табл. 1

Напрями Формування знань	Знання	Навики та вміння	Напрями самостійної роботи
Проведення розрахунків	1) знання порядку реєстрації бюджетних зобов'язань та проведення готівкових і безготівкових розрахунків	1) вміння скласти первинну документацію за операціями, пов'язаними з розрахунками з дебіторами та кредиторами бюджетної установи; 2) вміння скласти документацію необхідну для реєстрації зобов'язань в органах ДКС України	1) опрацювання Порядку обліку зобов'язань розпорядників бюджетних коштів в органах ДКС України; 2) складання документації, призначеної для подання до органів ДКС України при реєстрації зобов'язань; 3) складання первинної документації для проведення розрахунків в установі
Приймання, передача товарно-матеріальних та інших цінностей	1) знання порядку організації матеріальної відповідальності в установі; 2) знання порядку приймання-передачі товарно-матеріальних цінностей (за їх видами)	1) вміння документувати операції приймання товарно-матеріальних цінностей (за їх видами); 2) вміння документувати операції вибуття товарно-матеріальних цінностей (за їх видами)	1) вивчення нормативно-правових актів з обліку необоротних активів, запасів; 2) заповнення первинних доку-ментів для обліку необоротних активів, запасів, грошових коштів; 3) складання карток аналітичного обліку, меморіальних ордерів за вказаними операціями
Зберігання і витрачання коштів	1) знання порядку організації готівкових розрахунків в установі; 2) знання порядку приймання-передачі готівкових коштів та здійснення безготівкових розрахунків	1) вміння документувати операції приймання та видачі готівкових коштів; 2) вміння узагальнювати інформацію про рух коштів у меморіальних ордерах та у звітності	1) вивчення нормативно-правових актів з обліку коштів та розрахунків; 2) заповнення первинних документів для обліку грошових коштів та розрахунків; 3) складання карток аналітичного обліку, меморіальних ордерів за операціями з руху грошових коштів

Продовж. табл. 1

Напрями Формування знань	Знання	Навики та вміння	Напрями самостійної роботи
Проведення та оформлення результатів інвентаризації активів і зобов'язань	1) знання порядку призначення та проведення інвентаризації окремих видів матеріальних цінностей в бюджетних установах; 2) знання порядку узагальнення результатів інвентаризації в бюджетних установах	1) вміння скласти розпорядчу документацію з інвентаризації окремих об'єктів майна установи; 2) вміння скласти документацію за результатами інвентаризації в бюджетній установі; 3) вміння відображати результати інвентаризації в обліку	1) підготовка пакету документації, якою оформлюється процес інвентаризації активів та зобов'язань в установах; 2) відображення в обліку результатів проведення інвентаризації; 3) розрахунок заданого збитку установі
Робота на комп'ютері та знання відповідних програмного забезпечення	1) знання порядку застосування комп'ютерної форми ведення обліку в бюджетній установі; 2) знання та розуміння переваг та недоліків застосування окремих програмних продуктів для бюджетних установ	1) вміння використовувати можливості програмного забезпечення, призначеного для ведення обліку в бюджетних установах; 2) знання та розуміння переваг та недоліків застосування окремого програмного забезпечення для бюджетних установ	1) обговорення прикладів та переваг використання комп'ютерної форми ведення обліку в бюджетній установі; 2) вивчення окремих модулів та складових існуючого програмного забезпечення для використання в бюджетних установах

Бобокало А.А., магістр спеціальності «Облік і аудит»
Горбач Є.В., магістр спеціальності «Облік і аудит»
Деньга С.М., к.е.н. доцент - науковий керівник
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

**ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З
ПОКУПЦЯМИ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ ТИПОВОЇ
КОНФІГУРАЦІЇ «БУХГАЛТЕРІЯ ДЛЯ УКРАЇНИ» СИСТЕМИ «1С:
ПІДПРИЄМСТВО.8.2»**

В умовах інформаційного суспільства однією з актуальних проблем бухгалтерського обліку є розвиток комп'ютеризованої обробки облікової інформації, що пов'язано з суттєвими змінами в організації бухгалтерського обліку, зокрема, в первинному документуванні та документообігу, в групуванні облікових даних, їх використанні для управління.

Великий внесок в розробку питань організації бухгалтерського обліку в умовах застосування обчислювальної техніки зробили українські вчені В.П. Завгородній, М.Т. Барановський, Г.Г. Кірейцев, Ю.І. Осадчий, М.Г. Чумаченко, С.В. Івахненко, а також А.Т. Гершегорін, Е.К. Гільде, П.О. Додонов, В.І. Ісаков, К.Е. Каллас, К.Н. Нарібаєв, О.М. Островський, В.Ф. Палій, В.І. Подольський, Р.С. Рашитов, В.С. Рожнов, С.І. Синяк, Я.В. Соколов, Д.В. Чистов.

Наша стаття написана з метою викладення можливостей і проблем комп'ютеризації обліку розрахунків з покупцями за допомогою найбільш розповсюдженої універсальної бухгалтерської програми "1С: Підприємство. Версія 8.2", що може посприяти удосконаленню комп'ютеризованого обліку на підприємствах.

Для ведення обліку розрахунків з покупцями у довіднику «План рахунків бухгалтерського обліку» передбачені рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», який має чотири субрахунки, та субрахунок 681 «Розрахунки за авансами одержаними», який має два субрахунки другого порядку.

Програма дозволяє організувати багатомірний аналітичний облік, тобто інформацію за синтетичними рахунками можна деталізувати в кількох незалежних розрізах. Для позначення будь-якого об'єкта аналітичного обліку в "1С:Бухгалтерії" використовується спеціальний термін - субконто.

Однотипні об'єкти групують за видами - такі групи називають «види субконто». У ролі субконто як об'єкта аналітичного обліку може виступати один з типів даних, визначених у програмі. У типовій конфігурації використовуються субконто, побудовані на таких типах даних: довідники, журнали, документи.

Для кожного рахунка може бути задано ведення аналітичного обліку за кількома видами субконто. За субрахунками рахунка 36 встановлені субконто першого рівня «Контрагенти» і другого рівня – «Договори». За субрахунками 6811 та 6812 - так само.

Щоб встановити субконто третього рівня «Документи розрахунків з контрагентами», необхідно налагодити параметри обліку з розрахунків з контрагентами, тобто увімкнути опцію «Вести розрахунки за документами».

Інформація про об'єкти обліку в основному міститься в довідниках. Довідники можна поступово заповнювати під час внесення вхідних залишків чи господарських операцій. Деякі довідники доцільно заповнити заздалегідь, а структуру окремих довідників треба продумати для організації багаторівневого аналітичного обліку.

Аналітичний облік в «1С:Бухгалтерії» можна організувати не тільки багатомірним, але й багаторівневим. Для цього хоча б одним із видів субконто рахунка має бути багаторівневий довідник. Аналітичний облік слід організувати так, щоб дати можливість одержувати інформацію, що відповідає завданням аналізу на підприємстві.

На ділянці обліку «Розрахунки з покупцями» застосовується довідник «Контрагенти», який є багаторівневим. Зокрема, підпорядковані йому

довідники – це «Договори з контрагентами», «Банківські рахунки контрагентів», «Відповідальні особи контрагентів» та інші.

«Контрагенти» є довідником, призначеним для забезпечення досліджуваної ділянки обліку нормативно-довідковою інформацією про клієнтів, покупців та замовників, зокрема.

Контрагент - це загальне поняття, до яких відносять постачальників і покупців, організації і приватних осіб. Контрагенти можуть бути згруповані за групами класифікатора довідника, наприклад, «Постачальники», «Покупці» і «Реалізатори». Довідник контрагентів має необмежену кількість рівнів вкладення. В довідник вноситься детальна інформація про контрагента, зокрема, загальні дані, контактна інформація, банківські рахунки і договори, схеми оподаткування.

Для забезпечення документального оформлення розрахунків з покупцями в типовій конфігурації призначені документи з декількох груп (пунктів меню), зокрема, «Банк», «Каса» і «Продаж». Для документування оплати покупців призначені документи «Платіжне доручення вхідне», «Виписка банку», «Прибутковий касовий ордер». Для документування відпуску продукції, товарів, робіт і послуг покупцям та замовникам у типовій конфігурації є можливість ввести наступні первинні документи: «Рахунок на оплату покупцю», «Реалізація товарів і послуг», «Акт про надання виробничих послуг», «Повернення товарів від покупця», «Коригування боргу», «Акт звірки взаєморозрахунків», «Інвентаризація розрахунків з контрагентами», «Податкова накладна». Дані документи відображаються в реєстрі «Документи покупців».

У типовій конфігурації є можливість використання основного договору з покупцем, як і є можливість внесення в довідник «Контрагенти» умов договору з кожним індивідуальним покупцем.

Порядок документообігу розрахунків з покупцями може бути реалізований на умовах передплати і післяплати.

На умовах передплати першим вводиться документ «Рахунок покупцю». На підставі першого створеного документа у зазначених ланцюжках можна ввести автоматично й інші первинні документи, наприклад: акт про надання виробничих послуг, комплектація номенклатури, податкова накладна, платіжне доручення вхідне, прибутковий касовий ордер, реалізація товарів і послуг, довіреність. Документи перелічені за назвами їх форм для введення, причому майже кожна з яких має одну чи декілька вихідних типових форм.

Документ «Рахунок покупцю» при проведенні бухгалтерських записів не формує. Введений на підставі рахунка покупцю платіжний документ формує бухгалтерські записи про оплату, наприклад, Дебет 311 Кредит 6811, та на суму ПДВ: Дебет 6431 Кредит 6432. Далі на основі податкової накладної автоматично формується бухгалтерський запис: Дебет 6432 Кредит 6412.

При проведенні документа «Реалізація товарів і послуг», якщо він є останнім у ланцюжку продажу на умовах передплати, автоматично будуть сформовані такі бухгалтерські записи:

Дебет 901 Кредит 26

Дебет 361 Кредит 701

Дебет 701 Кредит 6431

Дебет 6811 Кредит 361.

Реалізація ТМЦ покупцю на умовах післяплати має трохи іншу послідовність документального оформлення і виконання зазначеного бізнес-процесу. За цих умов першим доцільно ввести документ «Реалізація товарів і послуг», потім податкову накладну, далі - платіжний документ. Бухгалтерські записи в цьому випадку не матимуть кореспонденції з рахунками 6811 та 6432, оскільки ці рахунки застосовуються лише за умов передплати.

Таким чином, на підставі документа «Реалізація товарів і послуг» автоматично будуть сформовані бухгалтерські записи:

Дебет 901 Кредит 26

Дебет 361 Кредит 701

Дебет 701 Кредит 6431.

Далі на підставі податкової накладної буде проведено: Дебет 6431 Кредит 6412. А вже наостанок на підставі платіжного документа буде автоматично зроблено запис на рахунках бухгалтерського обліку: Дебет 311 Кредит 361.

Типовою конфігурацією програми передбачене формування наступних вихідних форм реєстрів обліку: «Оборотно-сальдова відомість», «Шахматна відомість», «Оборотно-сальдова відомість за рахунком», «Обороти рахунку», «Аналіз рахунку», «Карточка рахунку», «Аналіз субконто», «Обороти між субконто», «Зведені проводки», «Карточка субконто», «Головна книга», «Звіт за проводками».

Типова конфігурація забезпечує формування регламентованих звітів підприємства, зокрема фінансової, податкової, статистичної та внутрішньої звітності.

Таким чином, розробники типової конфігурації «Бухгалтерія для України» системи «1С: Підприємство.8.2» врахували переважну більшість як особливостей обліку розрахунків з покупцями, так і останні зміни щодо електронного адміністрування нарахування і сплати цього податку. Проте, перевантаження надлишковою інформацією цієї ділянки обліку, наявність декількох назв одних і тих же форм документів дещо ускладнює роботу бухгалтера. Окрім того, не завжди програма автоматично формує коректні бухгалтерські записи, через що доводиться прискіпливо перевіряти проведення по кожному факту продажу. Також, наявність більше десятка форм облікових реєстрів, які практично не мають своїх користувачів, теж потребує критичного дослідження з метою визначення потреби в них.

Бочуля Т.В., к.е.н., доцент
Харківський державний університет харчування та торгівлі

МАЙБУТНЄ ПРОФЕСІЇ БУХГАЛТЕРА: КОМПЕТЕНЦІЇ ІННОВАТОРІВ

За словами героя книги Д. Орвела: «Хто контролює минуле, той контролює майбутнє. Хто контролює теперішнє, той контролює минуле». Цей вислів не втрачає актуальності, набуваючи нового значення для сучасного етапу розвитку економіки, яка характеризується турбулентністю, апроксимацією методичних аспектів поведінкової теорії управління, інформаційно-комунікаційним феноменом при організації зв'язків між підприємницькими структурами в глобальному масштабі впровадження мультимедійних пристроїв та імплементації технологічних проєктів. Відповідно на фахівців, відповідальних за формування ціннісної інформації для бізнесу покладається підвищена відповідальність, оскільки недостатньо для розвитку підприємства володіти відомостями про факти щодо середовища його існування та зв'язки із контрагентами. Сьогодні особливого значення набувають прогнози, навіть якщо вони не гарантують стовідсоткової впевненості. Саме необхідність передбачувати події, попередньо розробляти моделі реакції на зміни умов господарювання та сценарії розвитку діяльності підприємства стала каталізатором для розширення бази даних для управління, виходячи з апроксимації технологій модифікованих аналітичних додатків, що забезпечують інновації у процесах обробки, передачі та зберігання інформації.

Великий бізнес сьогодні переживає цифрову (четверту) революцію [1], внаслідок якої активну позицію в світовій економіці зайняли провідні інноваційні корпорації, від розвитку яких залежить низка економічних реформ. Інновації всюди, їм властивий суцільний характер, що модифікувало первісну природу інформаційних зв'язків між економічними, соціальними, екологічними системами.

Інформаційно-комунікаційні технології стали реальністю для міленіалів (покоління 2000-х рр.), які основою економічних і соціальних зв'язків визначають програмні продукти, розвиток котрих відповідає тенденціям трансформації навколишнього світу. На технології покладають великі сподівання, проте комп'ютер не може замінити людину, оскільки «...щоб у машини з'явилися людські якості в її структуру мають бути закладені принципи побудови комп'ютерної техніки, що дозволяють працювати з інформацією, а не з її кодовим зображенням у вигляді повідомлень. Такі принципи (за винятком принципів побудови комп'ютерної техніки, визначені фон Нейманом) невідомі індивідам, а отже, побудова розумних комп'ютерів у найближчому майбутньому неможлива» [2, с. 376]. Тому провідні компанії світу, які є лідерами в ері технологій та комунікацій (наприклад, Apple, Google, Microsoft), звертають увагу на інновації в галузі не лише програмних рішень, а вкладають кошти у розвиток науково-інтелектуальних ресурсів. Адаптуючись до поведінкової теорії управління в сучасній економіці, компанії будують нові моделі бізнесу, виходячи з принципів холакратії (самоорганізація, самоуправління), в яких фахові компетенції є засобом і потенціалом для активізації діяльності підприємства, а креативність і асоціативне мислення включені в інструментарій для стійкого розвитку. Відомий вислів: «Хто володіє інформацією, той володіє світом» перефразований зі зміною «інформація» на «знання», оскільки останні є підґрунтям для прийняття рішень, а інформація – це джерело набуття знань, виходячи з передачі повідомлень для їх опанування.

Для бізнесу визначальною є інформація, сформована за результатами облікового процесу, тому саме компетенції бухгалтера мають бути розвинені першочергово, адаптуючи його знання, досвід і навички до реалій сучасного світу з його безупинними трансформаціями та перетвореннями. Майбутнє підготовки провідних обліковців змінюється паралельно зі змінами, котрі властиві загальній освітній сфері, для якої М. Каку виділив основоположні постулати: розвиток навичок аналізу, аргументації та прийняття рішень;

пріоритетність персоналізованого навчання із самоконтролем та індивідуальною відповідальністю; поширення змішаних курсів, технологій дистанційного навчання, визначення викладача консультантом із перенесенням спілкування в on-line режим; складання підручників, виходячи з провідних технологій і «штучного інтелекту», що передбачає наповнення навчального матеріалу з урахуванням інтересів читача; активний розвиток таких здібностей як ініціативність, креативність, лідерство, що недоступні для комп'ютерних машин та програмних алгоритмів [3].

В умовах інформаційної економіки бізнес очікує від бухгалтерів здатності не лише якісно формувати інформацію для управління, а вчасно розпізнати ознаки несприятливої ситуації, оцінити її складність та рівень негативного впливу на діяльність підприємства, запропонувати модель реакції, виражену через інформаційні повідомлення. Такі здібності властиві інноватору, яким стає бухгалтер, виходячи з модифікації облікової теорії та інтеграції облікового процесу з розвинутими технологіями та науково-інтелектуальними ресурсами. Враховуючи особливі риси професії бухгалтера, йому не можуть бути властиві всі якості інноваторів, проте обов'язковими для розвитку мають бути: здатність формування бази знань (бази даних і бази правил): адаптування облікового процесу до комунікаційного феномену економічних процесів; застосування асоціативного мислення до формування інформації про середовище існування підприємства. Це початок перетворень у професії бухгалтера, що дозволить вивести бізнес на новий рівень якісних змін.

Список використаних джерел

1. Schwab K. The Fourth Industrial Revolution. What It Means and How to Respond [Electronic resource] / K. Schwab. – Assed mode : <https://goo.gl/k2slWf>.
2. Информационные технологии в управлении, образовании, науке и промышленности : монография / Под ред. В.С. Пономаренко. – Х. : Издатель Рожко С.Г., 2016. – 566 с.

Василенко О.С., магістр спеціальності “Облік і аудит”,
Карпенко О.В., к.е.н., професор - науковий керівник
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

СУЧАСНІ НАПРЯМИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЗМІСТУ, СТРУКТУРИ ТА ЯКОСТІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Ефективність управління економікою залежить передусім від якості отриманої інформації, цінність якої визначається придатністю комплексно характеризувати діяльність складних за своєю структурою об'єктів, зокрема сучасних підприємств агропромислового комплексу. Показники, що кількісно характеризують зміни на підприємстві, зазвичай формуються у звітності, яка узагальнює первісний масив даних про їх господарську діяльність. Ключове місце серед видів звітності традиційно посідає фінансова, яка, виходячи з даних бухгалтерського обліку, повинна повно та всебічно характеризувати фінансовий стан та кінцеві результати діяльності підприємства.

Глобалізація світової економіки в контексті гармонізації бухгалтерського обліку зумовлює необхідність використання Міжнародних стандартів фінансової звітності, що забезпечить, на думку експертів, покращення якості фінансової звітності основного продукту системи бухгалтерського обліку підприємства.

Форми фінансової звітності, розроблені в Україні за принципами Міжнародних стандартів фінансової звітності, розкривають інформацію про склад активів, структуру зобов'язань та власного капіталу, отримані доходи і понесені витрати, фінансові результати, рух грошових коштів тощо. Проте науковий аналіз змісту та структури фінансової звітності свідчить про необхідність вирішення низки питань, пов'язаних із недосконалістю методичних підходів до формування окремих показників, їх неузгодженістю та відсутністю даних аналітичного характеру, що призводить до необ'єктивності звітної інформації й ускладнює прийняття управлінських рішень внутрішніми і зовнішніми користувачами.

Розв'язанню теоретичних і методологічних питань формування, аналізу та прогнозування фінансової звітності присвячена значна кількість досліджень вітчизняних вчених, в тому числі: Ф.Ф.Бутинця, Ю.А.Вериги, С.В.Голова, М.Я.Дем'яненка, Г.Г.Кірейцева, В.А.Кулик, П.О.Куцика, В.П.Пархоменка, В.К.Савчука, В.Д.Слободяна, В.В.Сопка, П.Я.Хомина, Л.В.Чижевської, В.О.Шевчука та інших вчених.

Мають місце наукові дослідження, у яких дотично до основної теми розкрито авторські підходи до удосконалення фінансової звітності для підприємств різних галузей господарювання, а саме: Л.М.Біла, Л.І.Есманова, В.О.Іваненко, О.М.Коробко, Т.Є.Кучеренко, В.Ф.Мервенецька, Я.В.Шеверя та інші.

Процеси реформування бухгалтерського обліку, як і практика використання Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, засвідчили наявність недостатньо вивчених і неузгоджених питань щодо формування та використання фінансової звітності при обґрунтуванні та прийнятті управлінських рішень, що часто зумовлено її якістю. Незважаючи на багаточисельність наукових праць, їх значимість для практики, актуальними вбачаються наступні напрями подальших розробок:

- удосконалення окремих положень чинної законодавчо-нормативної бази бухгалтерського обліку, що забезпечить мінімізацію неузгоджених позицій між національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку;
- удосконалення теоретичних положень щодо формування облікової політики та удосконалення облікового середовища для структур аграрного сектору економіки України з метою адаптування принципів, методів й процедур МСФЗ до інтересів розвитку корпоративного управління;
- формування показників у фінансовій та інтегрованій звітності для узагальнення та оприлюднення результатів діяльності підприємства;
- обґрунтування місця та ролі звітності в системі управління господарської діяльності підприємств, шляхом зведення та узагальнення даних

зовнішнього й внутрішнього характеру для прийняття управлінських рішень та оцінки їх ефективності;

– обґрунтування вимог до розкриття інформації про елементи методичної складової облікової політики підприємства у Примітках до річної фінансової звітності з метою покращення якісних характеристик облікової інформації та її розуміння зацікавленими користувачами;

– обґрунтування необхідності доповнення фінансової звітності сільськогосподарських підприємств додатковою інформацією про особливості їх діяльності;

– розробка методологічних підходів з оцінки якості фінансової звітності.

Список використаних джерел

1. Фінансова звітність у системі інформаційного забезпечення прийняття рішень: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09 / Я.В. Шеверя; Житомир. держ. технол. ун-т. – Житомир, 2011. – 21 с.
2. Фінансова звітність у системі управління сільськогосподарським виробництвом: автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.09 / Т.Є. Кучеренко; Нац. наук. центр "Ін-т аграр. економіки". – К., 2011. – 36 с.
3. Формування системи фінансової звітності сільськогосподарських підприємств: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.04 / Л.М. Біла; Нац. наук. центр "Ін-т аграр. економіки" УААН. – К., 2005. – 21 с.

Верига Ю.А., к.е.н., професор,
Кулявець Н.О., асистент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ВИМОГИ ДО ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ БУХГАЛТЕРА В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

Розвиток бухгалтерської науки, як професії, в усі періоди розвитку суспільства підпорядковувався політичній і соціально-економічній ситуації як в межах, так і поза межах держави.

Становлення України як незалежної держави вплинуло на розвиток бухгалтерського обліку і становлення суспільних інституцій до бухгалтерської професії. Проблемам розвитку бухгалтерської професії в перехідний період і на теперішній час приділяється увага науковців економістів серед яких Бондар М.І., Голов С.Ф., Жук В.М., Зубілевич С.Я., Єфіменко В.І., Кіндрацька Л.М., Кузьмінський А.М., Пархоменко В.М., Прилипко С.І., Чернелевський Л.М., Чижевська Л.В., Шигун М.М. та багато інших.

Починаючи з 1991 року розвиток бухгалтерської професії в нашій державі здійснювався в двох напрямках. Перший – це державне регулювання через Міністерство фінансів України, при якому було створено методологічну раду з бухгалтерського обліку, та робота якої була спрямована на запровадження нових підходів до системи бухгалтерського обліку.

Другий напрям – це створення неурядової організації, а саме Федерації професійних бухгалтерів і аудиторів України (ФПБАУ), яка розробила Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, які базувалися на Міжнародних стандартах фінансового обліку. Для розвитку ринкової економіки України були необхідні інвестиції, залучити які можна було тільки за умови впровадження нової парадигми бухгалтерського обліку в Україні. Для цього постала необхідність перепідготовки як бухгалтерів практиків, так і викладачів навчальних закладів всіх рівнів, якою і займалась ФПБАУ.

Впровадження національних стандартів бухгалтерського обліку дало позитивні результати, адже фінансова звітність підприємств України стала зрозумілою для іноземних інвесторів, які не боялися вкладати кошти в економіку.

Однак, процес реформування бухгалтерського розпочатий в 90-роках не завершений і на теперішній час є ще невирішені питання та має такі недоліки:

- недосконала державна політика щодо реформування національної системи обліку та звітності на основі застосування МСФЗ та законодавчих

актів, які чітко встановлюють права та обов'язки підприємств та державних установ;

- вплив фіскальної служби України на систему ведення бухгалтерського обліку, яка підтримує методи що сприяють оптимізації податкового навантаження;

- застосування методів відображення господарських операцій які, в першу чергу, задовольняють інформаційні потреби державних органів та установ без врахування інтересів суб'єктів господарювання.

Постановою КМУ № 820 від 7 листопада 2013 р. внесено доповнення до Стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні та розроблені заходи щодо застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні, які передбачають [1]:

- адаптацію національної нормативно-правової бази з питань бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів шляхом удосконалення національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в зв'язку з прийняттям нових та внесенням змін до чинних міжнародних стандартів;

- адаптацію національної нормативно-правової бази з питань бухгалтерського обліку для суб'єктів малого підприємництва до міжнародних стандартів шляхом затвердження відповідних національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку із спрощеним порядком ведення обліку активів, зобов'язань, власного капіталу та розрахунку фінансових результатів.

Ця адаптація необхідна у зв'язку з тим, що МСФЗ постійно удосконалюються, віддзеркалюючи потребу інвесторів у розкритті інформації у фінансовій звітності, тому впровадження МСФЗ в Україні є не сталим процесом, а динамічним.

Окрема увага приділяється вимогам до вищої школи та рівня професійних якостей бухгалтера через:

- урахування вищими навчальними закладами міжнародних стандартів професійної освіти у сфері бухгалтерського обліку і аудиту під час розроблення програм підготовки та підвищення кваліфікації бухгалтерів;
- сприяння розвитку системи професійної підготовки і постійного удосконалення знань спеціалістів з бухгалтерського обліку, що створена на рівні професійних організацій бухгалтерів;
- підвищення кваліфікації бухгалтерів та забезпечення високого рівня спеціалістів з бухгалтерського обліку суб'єктів господарювання, які складають фінансову звітність за міжнародними стандартами.

Проте, у зв'язку із впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні потребують узгодження вимоги, що висуваються до облікових працівників на законодавчому рівні та за міжнародною практикою, в першу чергу Міжнародною федерацією бухгалтерів

Як зазначає С. Зубілевич, основні обов'язки та відповідальність щодо забезпечення умов професійного розвитку відповідно до мінливих потреб суспільства покладається на професійні організації – члени МФБ [2].

Для підвищення якості професійного рівня бухгалтерів доцільно запровадити систему національної сертифікації бухгалтерів України, засновану на Міжнародних стандартах МФБ та Директиві 2006/43/ЄС, як основу високої якості надання бухгалтерських послуг, спрямовану на зростання престижу бухгалтерської професії як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Ми підтримуємо пропозицію М. Бондаря і М. Шигун щодо розробки Галузових стандартів вищої освіти України з сертифікаційних дисциплін за трьома рівнями: базовий рівень, професійний рівень та професійний (спеціальний) рівень[3].

Навчання студентів зі спеціальності «Облік і аудит» з сертифікаційних дисциплін базового рівня повинно здійснюватися у вищих навчальних закладах на безоплатній основі, відшкодуванню повинні підлягати лише витрати на проведення іспиту спеціальною екзаменаційною комісією та на виготовлення

сертифікату. Навчання студентів інших спеціальностей, навчальними планами яких не передбачено сертифікаційні дисципліни базового рівня, повинно здійснюватися на контрактній основі. До сертифікаційних дисциплін базового рівня доцільно віднести: бухгалтерський облік (загальна теорія), фінансовий облік, управлінський облік, облік і звітність в оподаткуванні, аудит, звітність підприємства, аналіз господарської діяльності, інформаційні системи бухгалтерського обліку, фінансовий менеджмент.

Навчання, сертифікація з дисциплін професійного рівня та підвищення кваліфікації професійних бухгалтерів повинно здійснюватись на контрактній основі спеціально акредитованими освітніми центрами професійних громадських бухгалтерських організацій або освітніми центрами вищих навчальних закладів. До дисциплін професійного рівня доцільно включити: консолідовану звітність за МСФЗ, податковий облік в корпораціях, методику аудиту фінансової та консолідованої звітності, фінансовий (стратегічний) аналіз, управлінські інформаційні системи, стратегічний управлінський облік, корпоративне управління, кодекс етики професійних бухгалтерів.

На третьому професійному (спеціальному) рівні передбачається проведення сертифікації аудиторів, яку здійснюватиме виключно Аудиторська палата України.

Серед теперішніх проблем слід відзначити нерозуміння окремими керівниками ролі бухгалтерської служби і головного бухгалтера на підприємстві, як керівника фінансовими ресурсами, які спрямовуються на ефективне господарювання та досягнення мети бізнесу. Тому, на нашу думку, бухгалтери-професіонали повинні брати активну участь у конкурсах на кращого бухгалтера, які щорічно проводить Всеукраїнська громадська організація „Всеукраїнський бухгалтерський клуб”, що підвищить престиж професії бухгалтера.

Таким чином, ідеальна модель професійного розвитку бухгалтера в інституціональному середовищі полягає у згуртуванні всіх стейкхолдерів

навколо неурядової професійної федерації бухгалтерів і аудиторів України та направлені на перебудову процедури оцінювання компетентності (іспитів в університетах та сертифікації професійної організації) на відповідність встановленим Міжнародною федерацією бухгалтерів стандартам.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2000 р. № 419 і розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 жовтня 2007 р. № 911: Постанова КМУ № 820 від 7 листопада 2013 р. [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/820-2013-%D0%BF>.
2. Зубілевич С. Міжнародні стандарти освіти як основа єдиної національної програми професійної сертифікації бухгалтерів України / С. Зубілевич // Бухгалтерський облік і аудит. – №5. – 2014. – С. 8-15.
3. Бондар М. Концепція сертифікації бухгалтерів України / М. Бондар, М. Шигун // Бухгалтерський облік і аудит. – №5. – 2014. – С. 3-7.

Виноградова М.О., к.е.н., доцент
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ПРОФЕСІЯ БУХГАЛТЕРА В УМОВАХ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ

Відповідно до прийнятих загальноекономічних визначень інтернаціоналізацією є зближення національних економік шляхом посилення промислової співпраці та взаємозалежності міжнародного товарообороту, руху капіталів і робочої сили між країнами; поступовий вихід виробництва за межі окремої країни та формування його міжнаціональних форм у рамках світового господарства; участь країни у світовому господарстві (світовій економіці).

І, звичайно, однією із першочергових умов для цього є знання мови загального спілкування, якою вже більш ніж півстоліття визначається англійська мова. Крім того, саме англійська мова посіла визнання «мови бізнесу».

Бухгалтери є затребуваними завжди і скрізь. Бухгалтер – це серце компанії, а запорукою успіху та ефективного її функціонування на 70% є правильно організовані бухгалтерський облік та фінансові процеси. Ось чому підприємства стикаються із постійним дефіцитом «якісних» бухгалтерів.

Відомі інтернет-портали з пошуку роботи, такі як work.ua, jobs.ua, hh.ua та інші свідчать, що бухгалтер, який володіє англійською мовою, може претендувати на більшу заробітну плату. На сьогоднішній день знання англійської мови є основною складовою «вартості» бухгалтера: фахівці зі знанням англійської мають вдвічі більшу «вартість». Часто таких спеціалістів рекрутингові компанії перекуповують у конкурентів, які працюють у подібній галузі діяльності. Цікаво, що подекуди, навіть у столиці, знайти бухгалтера з належним рівнем знання англійської мови – задача практично невиконувана.

Який же рівень знання англійської мови необхідний для бухгалтера? Звісно, традиційно застосовувана здобувачами у анкетах фраза «читаю та перекладаю зі словником» зараз є дійсно архаїчною та не достатньою.

Відповідно до Загальноєвропейської компетенції володіння іноземною мовою (Common European Framework of Reference for languages, CEFR), яку було розроблено наприкінці XX-го сторіччя, володіння іноземною мовою прийнято поділяти на 6 рівнів. У 2001 році Рада Європи прийняла рішення використовувати CEFR для оцінювання мовної компетенції для будь-якої мови, яка вивчається як іноземна [1].

Відповідно до системи CEFR знання іноземної мови учнями/кандидатами поділяють на 3 групи, кожна з яких, у свою чергу, поділяється ще на 2 групи. Кожний рівень володіння мовою позначається буквою латинської абетки із цифрою. Але часто таке кодування додають і відповідним словом назви рівня, однак треба пам'ятати, що така класифікація була розроблена Британською Радою (British Council) тільки для англійської мови.

Згідно з останніми дослідженнями фахівців з підбору персоналу якщо бухгалтер буде вести листування англійською мовою, або працювати у

міжнародних програмах, то достатньо впевненого рівня A2 (Pre-Intermediate). Якщо обов'язки бухгалтера будуть пов'язані із зовнішньоекономічною діяльністю, або він буде спілкуватися із іноземними постачальниками та покупцями, він повинен мати гарну розмовну та письмову англійську не нижче B1 (Intermediate). Коли ж кандидат є претендентом на вакансію головного бухгалтера у міжнародній компанії, то йому необхідний рівень B2 (Upper Intermediate) та вищий.

Іноземна мова для бухгалтера необхідна, як правило, якщо він планує працювати у міжнародній компанії (корпорації) або в українській компанії, яка складає звітність за МСФЗ. Крім того, в останні роки така ж тенденція прослідковується щодо вимог до кандидатів на посади головних бухгалтерів/бухгалтерів у великих містах України.

Прикладами посадових обов'язків бухгалтера, для яких вкрай необхідне знання іноземної (як правило - англійської) мови можуть бути: складання різноманітних звітів для керівника (якщо підприємство працює або інвестується іноземними фірмами); аналіз діяльності підприємства та рекомендації відносно мінімізації витрат (для закордонного офісу); вивчення спеціальної літератури мовою першоджерела; узгодження різних питань з представниками центрального закордонного офісу тощо.

Крім того, у багатьох закордонних організаціях стажування керівництва проводяться у представництвах на території інших країн. У цьому випадку спілкування буде побудовано виключно іноземною мовою, і тут вже знання англійської та/або «локальної» іноземної мови є абсолютно необхідними.

Згідно зі світовою практикою забезпечення суб'єктів господарювання відповідними кадрами визнання кваліфікації фахівця на певну посаду здійснюється шляхом процедури сертифікації. Претендент повинен здати низку професійних екзаменів перед журі (експертною або екзаменаційною комісією) професійної організації (об'єднання), до лав якої він має намір приєднатися, або

яка є основним законодавчо закріпленим розробником відповідної нормативної бази за певною галуззю або напрямом діяльності.

В Україні для обліково-аналітичних працівників така обов'язкова сертифікація зараз необхідна лише для аудиторів, які мають намір очолити аудиторську фірму або зареєструватися як фізична особа-підприємець. Для всіх інших ця сертифікація є добровільною або вимагається окремими роботодавцями під час розгляду резюме на відповідну посаду як гарантія якості підготовки спеціаліста.

У країнах дальнього зарубіжжя така сертифікація часто оцінюється роботодавцями навіть вище, ніж диплом про вищу освіту. А професійні організації зберігають свій престиж та намагаються строго підходити до рівня освіти своїх членів. Як правило, всі такі організації мають власні освітні центри, вимоги у яких є настільки високими, що програми навіть національних університетів можуть бути не прийняті у зарахування кваліфікаційних іспитів. Коли ж сертифікований спеціаліст за певних життєвих обставин переходить із однієї такої професійної організації (об'єднання) в іншу, він, як правило, не здає додаткових іспитів. Максимум, що від нього може вимагатися – це перевірка знань з місцевого цивільного та податкового законодавства у випадку переїзду до іншої країни. У такому звільненні від здійснення повторних іспитів сертифікованими бухгалтерами досягається взаємна довіра та визнання професійних організацій (об'єднань).

Таких професійних організацій (об'єднань) у світі зараз чимало. У США – це сертифікати CPA (Certified Public Accountants) та CMA (Certified Management Accountants), у Канаді – CGA (Certified General Accountants) та CA (Certified Accountants), у Великій Британії існує ACCA (Association of Certified Chartered Accountants) та IAB (International Association of Book-keepers). Професійні організації є і в інших країнах, наприклад в Індії, Пакистані, Австралії тощо. Однак необхідно пам'ятати, що фахівець може стати в один період часу відповідно членом тільки одного такого об'єднання (організації). Це надає

можливість гарантувати підтримку високого професійного рівня сертифікованих спеціалістів, а також регулювати високий попит на них, забезпечуючи високий престиж та рівень оплати праці.

Не зважаючи на те, що на етапі запровадження сертифікація була пристосована під задоволення інтересів та вимог національних спільнот у галузі бухгалтерського та управлінського обліку, зараз через глобалізацію бізнесу вони поступово розповсюджуються за кордони своїх країн. Але чи можуть українські фахівці з обліку та аудиту або студенти означеної спеціалізації долучитися до цієї визнаної світової когорти сертифікованих спеціалістів? Нажаль, для більшості з них саме зараз ці двері зачинені, так як суттєва більшість сертифікатів є англomовними.

За проведеним дослідженням, на поточний момент в Україні не існує національної працездатної системи підготовки спеціалістів з МСФЗ.

Так, у 2001 році Міжнародною Радою сертифікованих бухгалтерів і аудиторів (МРСБА) було затверджено програму CIPA (Certified International Professional Accountant), яка є російськомовною програмою сертифікації професійних бухгалтерів [2]. Ця Рада свого часу об'єднала 23 професійні бухгалтерські та аудиторські асоціації із країн колишнього СНД. Але вже зараз, за 15 років її існування, можна прослідкувати поступове її згасання, з приводу чого виникає слушне питання – наскільки дійсно в умовах глобальної інтернаціоналізації необхідно витрачати кошти та час і сертифікуватися на документ, мова якого є зрозумілою тільки частині світового суспільства, і тільки у тих країнах, де російська мова є визнаною на державному рівні?

Можна зазначити, що глибоке вивчення МСФЗ з відповідністю вимогам та членством професійної організації в МФБ (IFAC), яке є доступним в Україні, пропонують тільки: The Association of Chartered Certified Accountants (Асоціація присяжних сертифікованих бухгалтерів) — ACCA (як повний сертифікат, так і скорочений модуль DipIFR), яка є найстарішою професійною бухгалтерською спільнотою та існує вже більше, ніж 100 років [3]; The Chartered Institute of

Management Accountants (Інститут присяжних бухгалтерів у галузі управлінського обліку) — CIMA/CMA [4]; The Institute of Financial Accountants (Інститут фінансових бухгалтерів) — IFA/PFA [5]. Однак, знов звертаємо увагу, що всі ці програми сертифікації здійснюються англійською мовою.

Відповідно до означених тенденцій, вважаємо серйозною проблемою відсутність у більшості студентів та випускників вищих навчальних закладів України спеціалізації «Облік і аудит» достатніх та реальних знань з іноземної/англійської мови хоча б на «середньому» рівні B1 (Intermediate). Крім того, постає нагальне питання з відповідної підготовки та сертифікації професорсько-педагогічного складу, який би мав змогу та кваліфікацію викладати на належному рівні спеціальні дисципліни іноземною мовою. На останок – необхідно адаптувати та узгодити навчальні програми з підготовки бакалаврів та магістрів за обліковими спеціальностями відповідно до означених змін та потреб суспільства в інтернаціоналізації.

Список використаних джерел

1. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment (CEFR) / Council of Europe [Електрон. ресурс] – Режим доступу: http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Cadre1_en.asp - Назва з екрану.
2. CAP/CIPA в Україні [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://www.capcipa.ua> – Назва з екрану.
3. ACCA (The Association of Chartered Certified Accountants) [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://www.accaglobal.com/ubcs/en.html> - Назва з екрану.
4. CIMA (Chartered Institute of Management Accountants) [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://www.cimaglobal.com> – Назва з екрану.
5. IFA (The Institute of Financial Accountants) [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://www.ifa.org.uk> – Назва з екрану.

Вороніна В.Л., к.е.н, доцент
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ

Завдяки вищій освіті зберігається та захищається належний рівень культури кожної нації, відбуваються конструктивні зміни у суспільстві. Мобільність студентів у здобутті вищої освіти, стає поширеним явищем , що зумовлює збільшення кількості іноземних громадян в Україні.

У списку значимих факторів, що впливають на вибір українських вишів студентами-іноземцями – доступність навчання та висока якість. Безперечно, найвагомим показником конкурентоспроможності вітчизняних вишів на міжнародному ринку освітніх послуг є якість професійної підготовки іноземних студентів. В останнє десятиліття теоретики і практики інноваційної освіти говорять про необхідність формування у фахівця не тільки певних знань і умінь, але й особливих «компетенцій», сфокусованих на здатності їх застосування на практиці, в реальній справі, при створенні нової конкурентоспроможної продукції, в різноманітних життєвих ситуаціях [4].

Проблеми підготовки висококваліфікованих іноземних фахівців у вищих навчальних закладах України були предметом дослідження таких науковців як Т. Алексєєва, Я.Алхасов,. Бордовська, О.Карпенко, О. Орехова, П. Просецький, А. Реан, С. Розум, І. Ширяєва та ін. [1-4].

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» вже не перший рік є активним учасником міжнародного ринку освітніх послуг. Вигоди для університету при цьому пов'язані, перш за все, із розширенням контингенту студентів, покращенням фінансового становища та підвищенням рівня конкурентоспроможності навчального закладу, можливостями культурного та наукового обміну з представниками інших країн, зростанням мотивації щодо вивчення іноземних мов викладачами та студентами університету та можливостями спілкування з їх носіями та ін.

Крім того необхідність викладання іноземним студентам здатна сприяти залученню до навчального процесу сучасних освітніх методик, апробованих передовими зарубіжними університетами, зокрема інформаційних технологій в освіті, систем дистанційного навчання, використання сучасної англomовної літератури та ін. На нашу думку, це сприяє також підвищенню якості освітніх послуг і для українських студентів.

Разом з тим, при викладанні дисципліни «Бухгалтерський облік», освітній процес стосовно іноземних студентів має цілу низку особливостей та проблем, які необхідно враховувати у навчально-виховному процесі.

Серед них виділимо, наприклад, особливості базової підготовки студентів-іноземців. Незважаючи на те що усі студенти на початкових курсах навчаються за одною програмою, рівень знань виявляється в результаті дуже різним (деякі з них мають достатній рівень підготовки, а інші – не розуміють основних понять).

Недостатній рівень знання української мови у іноземних студентів призводить до появи не тільки мовного макро- і мікробар'єру, але й, не рідко, до різних стресових ситуацій як у студентів, так і у викладачів. У свою чергу, останні можуть виникати як під час пояснення лекційного матеріалу, так і в процесі його засвоєння. На наш погляд основний акцент повинен ставитися не стільки на рівень володіння мовою навчання, скільки на поєднання двох чинників, а саме: методику викладання дисципліни і прагнення студента отримати та засвоїти знання.

Однією з особливостей лекції є можливість викладача викласти у логічно систематизованій формі великий обсяг навчальної інформації. При цьому подача матеріалу повинна сприяти активізації уваги, мислення студентів, збуджувати інтерес і внутрішню активність думки, створювати умови для подальшого більш глибокого і самостійного вивчення початкового матеріалу за конспектом лекцій, підручником, посібником тощо. І що саме головне – під час слухання лекції у студентів-іноземців формується вміння слухати і усвідомлювати побачене і почуте. Саме тому в лекції викладач повинен відобразити найголовніше, істотне

із великого потоку різної інформації, спрямувати студента на виділення найважливіших питань лекції.

Пропонуємо при викладанні дисципліни «Бухгалтерський облік» українською мовою для іноземних студентів використовувати наступні види лекцій: консультативна лекція доповнює і уточнює матеріал основної, висвітлюючи розділи курсу, що викликають серйозні труднощі при самостійному вивченні; інструктивна лекція, яка проводиться з метою організації наступної самостійної роботи слухачів щодо засвоєння матеріалу на практичних заняттях; лекція за принципом зворотного зв'язку поєднує пояснення з активним залученням студентів; комбінована лекція – це читання лекції з демонстрацією ілюстрованого матеріалу; багатоцільова лекція ґрунтується на комплексній взаємодії окремих елементів: подача матеріалу, його закріплення, повторення і контроль; лекція-брифінг, структура якої є наступна: повідомлення лектора – питання студентів – відповіді лектора; лекція-анкета.

Фактичного матеріалу в лекції повинно бути порівняно небагато – рівно стільки, скільки необхідно для розуміння суті питання студентами. Іноземним студентам, як правило, не подобається конспектувати чи занотовувати текст зі слайдів при читанні лекції у режимі презентації – навіщо тратити час, якщо на практичному занятті викладач знову це буде пояснювати. Читати класичні лекції іноземним студентам значно важче, аніж українським студентам, так як викладачеві доводиться більше працювати на дошці, більше працювати позааудиторно. Безперечно, все це ускладнюють налагодженню ефективної роботи між студентами та викладачами. Тому як альтернативу можна поєднати читання лекцій з практичним заняттям, це, свого роду, спрощена лекція або ускладнене практичне заняття. Можливо, саме таке вирішення проблеми викладання матеріалу було б допустимим і обґрунтованим в університеті.

Лекція має стати основою для подальшої самостійної роботи. З метою подолання слабких сторін та удосконалення процесу опрацювання та засвоєння лекційного матеріалу пропонуємо для іноземних студентів введення

реферативної форми як виду учбової діяльності, що дозволить самостійно розвивати не тільки письмові, але й отримати додаткові усні мовні навички при захисті рефератів.

До регіональних особливостей навчання іноземних студентів можна віднести схильність африканських студентів до більш повільного навчання і засвоєння нових понять.

До організаційних проблем, що суттєво впливають на якість навчального процесу можна віднести властиву іноземним студентам непунктуальність, звичку невчасно приходити на заняття або й не приходити взагалі.

Варто пам'ятати, що забезпечення якості навчання студентів створюється на всіх етапах організації та планування навчального процесу і може бути реалізовано за допомогою: формування нечисленних груп, що дозволяє застосувати індивідуальний підхід; складання розкладу занять відповідно до вимог студентів; підготовкою аудиторного фонду та навчально-методичного забезпечення у відповідності зі специфікою навчання.

Крім цього, необхідно налагодити систему навчання кадрів, які працюють з іноземцями, включаючи регулярний обмін досвідом, методикою роботи, вивчення аналогічного зарубіжного досвіду. Викладачу, який працює з багатонаціональним складом студентів, окрім мови, необхідно вивчити етнопедагогічні особливості етнічної групи тих, хто навчається.

Впровадження новітніх тенденцій і підходів до модернізації навчального процесу відкриває нові можливості для вирішення актуальних завдань: підготовки компетентних фахівців; задоволення особистісних потреб студентів-іноземців до самореалізації; розробці конкурентоспроможних, практико-орієнтованих, інноваційних ресурсів, методів і технологій навчання.

Список використаних джерел

1. Алексеева Т.В. Психологічні фактори та прояви процесу адаптації студентів до навчання у вищому навчальному закладі : дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.01/ Т.В. Алексеева; КНУ ім. Тараса Шевченка. – К., 2003. – 204 с.

3. Алхасов Я.К., Карпенко О.В. Некоторые особенности восприятия терминологии при изучении управленческого учета студентами-азербайджанцами //Я.К.Алхасов, О.В. Карпенко / Azərbaycanşünaslığın aktual problemləri. Ümummilli lider Heydər Əliyevin 90 illik yubileyinə həsr olunmuş IV beynəlxalq elmi konfransın materialları. – Bakı: Mütərcim. – BAKI, 2013. – S. 275–278.

3. Бухгалтерський облік і аудит. Термінологічний словник: українсько-російсько-англо-азербайджанський, русско-українсько-англо-азербайджанський, English-Ukrainian-Russian-Azerbaijani, azərbaycanca-ukraynaca-rusca-İngiliscə [текст]: навч. посіб. / [Ю.А. Верига, О.В. Карпенко, В.Л. Іщенко, Я.К. Алхасов та ін.]. – К.: «Центр учбової літератури», 2015. – 368 с.

4. Ефимчук О.С. Педагогические условия формирования профессионально-личностных компетенций будущих специалистов в условиях высшей школы // Высшее образование сегодня. – 2012. – №2. – С. 29-33.

Деньга С.М., к.е.н., доцент
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ВИДІВ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

У сучасних умовах розбіжності між окремими науками, законодавством у сфері економіки, економічною освітою та практикою бухгалтерського обліку значно загострилися. Ця обставина спонукає до пошуку нових ідей, застосування нових підходів до розв'язання актуальних проблем. Одним із проблемних питань є визначення видів діяльності суб'єкта господарювання (СГ), суть якого і шляхи розв'язання запропоновані нижче.

Діяльністю є специфічна для людини форма активності, що спрямована на доцільну трансформацію навколишнього середовища. Діяльність стає економічною тоді, коли вона ставить за мету виробництво та обмін товарами чи послугами, що визнаються корисними або рідкісними. У бухгалтерському обліку визначаються три види діяльності суб'єкта господарювання, а саме: операційна, фінансова та інвестиційна.

Згідно з НП(С)БО 1, операційна діяльність - основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи

фінансовою діяльністю. Дане визначення є не надто змістовним і спонукає до дослідження спершу визначень фінансової та інвестиційної діяльності, щоб виключити операції, які до них відносяться.

Визначення фінансової діяльності подається також у НП(С)БО 1. Зокрема, діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталів підприємства, називається фінансовою. Тобто, фінансовою діяльністю у бухгалтерському обліку вважаються пасивні операції СГ, або операції по залученню джерел фінансування.

Згідно з державним класифікатором видів економічної діяльності КВЕД-2014 серед видів економічної діяльності виділяється секція К «Фінансова та страхова діяльність». Слід зазначити, що види економічної діяльності у державному класифікаторі виділені за принципом класифікації активних операцій СГ по розміщенню ресурсів у визначених сферах економіки країни. Зокрема, СГ, які займаються фінансовою діяльністю, надають фінансові послуги та здійснюють допоміжну діяльність у цій сфері.

Таким чином, очевидною є проблема неузгодженості сутності фінансової діяльності у державному класифікаторі України і бухгалтерських стандартах.

Дана проблема усугубляється ще однією обставиною. Для визначення результату від фінансової діяльності треба співставити фінансові доходи і фінансові витрати. Фінансові доходи є наслідком фінансових інвестицій, а фінансові витрати – окрім витрат і збитків від операцій з фінансовими інвестиціями, також враховують плату за використання власного та залученого капіталу. Дана погрішність створюється в результаті застосування плану рахунків активів, капіталу та зобов'язань та інструкції по його застосуванню. Таким чином, із вищевикладеного випливає, що у бухгалтерському обліку результат від фінансової діяльності складається із результатів операцій фінансування діяльності СГ та вкладень у фінансові інвестиції, а фінансові витрати змішують усі витрати, пов'язані з фінансуванням різних видів його діяльності. Проте, власний і залучений капітал використовується здебільшого в

операційній діяльності СГ, таким чином, неврахування плати за капітал у результатах цього виду діяльності завищує фінансовий результат від операційної діяльності.

Вирішенню поставленої проблеми сприяє застосування підходу до дослідження СГ як об'єкта вкладення капіталу. У результаті класифікації вкладень капіталу в підприємницьку діяльність за їх спрямуванням виявлено, що частина вкладень капіталу здійснюється у вигляді витрат для забезпечення діяльності і отримання доходів, інша частина – для створення нових активів та підтримання капіталу у робочому стані. Таким чином, у процесі діяльності СГ вкладення капіталу було класифіковано на внески капіталу; самоінвестиції; інвестиції, спрямовані назовні; витрати на підтримання капіталу і витрати з метою одержання доходів (рис.1).

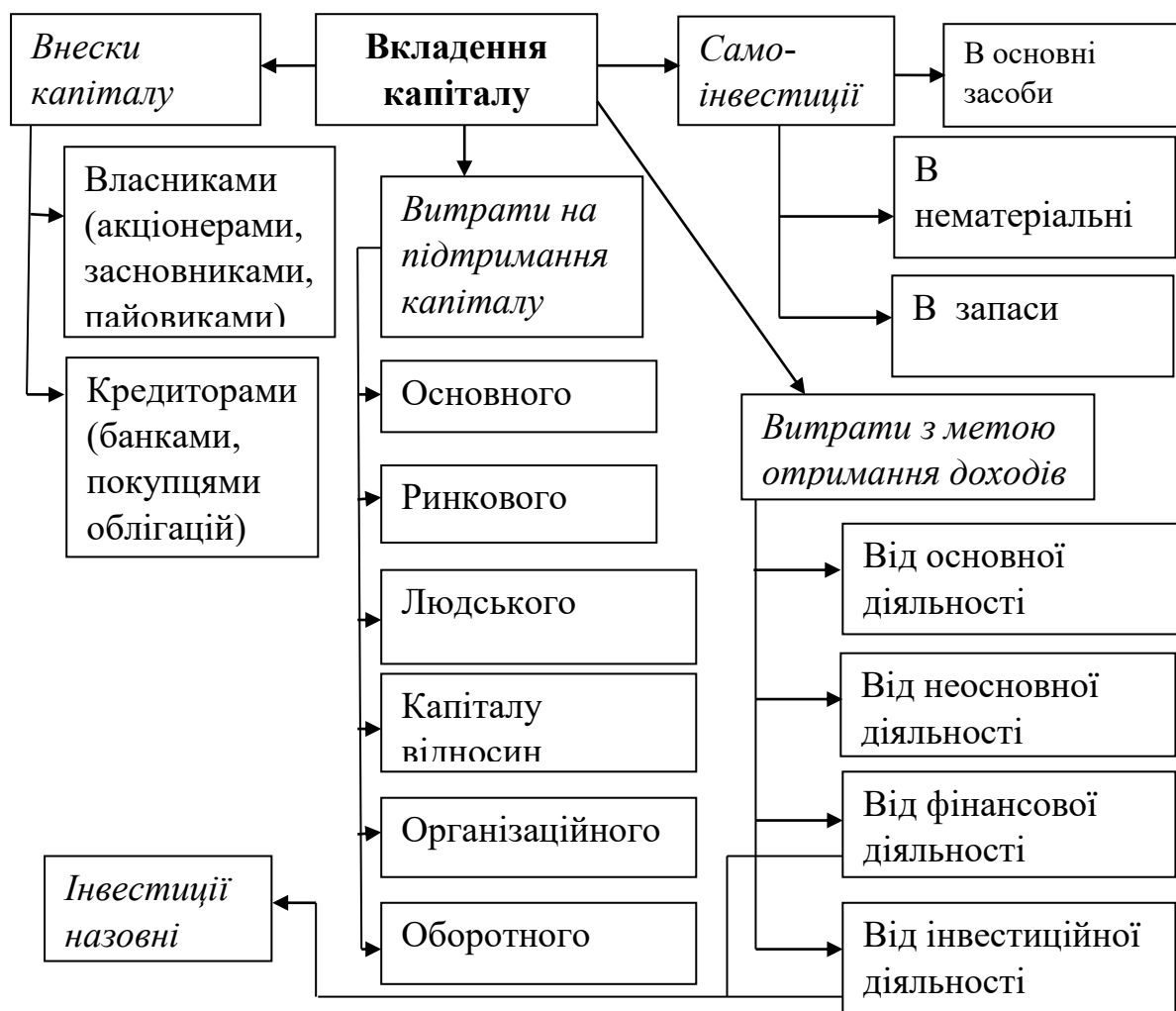

Рис. 1. Класифікація вкладень капіталу в підприємство

З метою коректного визначення фінансових результатів від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності слід розмежовувати витрати фінансової та інвестиційної діяльності, які пов'язані з інвестиціями, спрямованими назовні, та витрати операційної діяльності, які пов'язані із самоінвестиціями і проваджуються для здійснення операційної діяльності СГ.

Виходячи з вище викладених аргументів виникають сумніви щодо коректності розуміння суті фінансової діяльності в НП(С)БО1. Оскільки власні та залучені кошти використовуються в різних видах діяльності, то доцільно було б плату за використання капіталу відносити до витрат того виду діяльності, де використовується такий капітал (розподіляти між видами діяльності відповідно до обсягів їх фінансування у звітному періоді), а під фінансовою діяльністю СГ слід розуміти операції з фінансовими інструментами інших емітентів, придбаних з метою одержання економічних вигод від операцій з ними. Тобто, слід розрізняти і розмежовувати у складі фінансових витрат витрати на фінансування СГ і безпосередньо витрати фінансової діяльності.

Визначення інвестиційної діяльності підприємства міститься також у НП(С)БО 1, за яким під інвестиційною діяльністю підприємства слід розуміти придбання та реалізацію тих необоротних активів та фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів. У бухгалтерському обліку поняття інвестиційної діяльності застосовується щодо капітальних інвестицій у власні необоротні активи та капітальних інвестицій в інші СГ. Проте, вкладення підприємства в активи інших СГ називаються чомусь фінансовими інвестиціями, що є суперечливим.

По суті, такі інвестиції є капітальними, якщо придбається бізнес, що підтверджується також розумінням придбання бізнесу як придбання нерухомості з юридичної точки зору. Тому з метою узгодження юридичного і бухгалтерського підходів доцільно з визначення фінансової інвестиції за П(С)БО12 виключити «придбання корпоративних прав», а облік капітальних інвестицій забезпечити необхідним регламентуванням.

Виходячи з нашого підходу до класифікації вкладень капіталу в СГ, визначення за НП(С)БО1 інвестиційної діяльності є також некоректним.

Зокрема, у Законі України «Про інвестиційну діяльність» інвестиційна діяльність визначається як сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб та держави щодо реалізації інвестицій. Таким чином, згідно з розробленою схемою класифікації вкладень капіталу під інвестиційною діяльністю за версією законодавства слід розуміти дії по реалізації самоінвестицій та капітальних і фінансових інвестицій в інші СГ. Фінансові ж інвестиції за версією НП(С)БО 1 є об'єктом фінансової діяльності СГ.

Таким чином:

- 1) з метою узгодження розуміння фінансової діяльності за НП(С)БО 1 і КВЕД в обліку доцільно розмежувати поняття фінансування і фінансової діяльності;
- 2) з метою узгодження юридичної, фінансової і бухгалтерської термінології слід розділити капітальні і фінансові інвестиції в інші СГ;
- 3) з метою узгодження визначень інвестиційної діяльності за Законом і в НП(С)БО 1 під інвестиційною діяльністю треба розуміти дії по реалізації самоінвестицій та капітальних і фінансових інвестицій в інші СГ;
- 4) змінити назву інвестиційної діяльності за НП(С)БО 1, наприклад, на «капітальні інвестиції в інші СГ». Під капітальними інвестиціями в інші СГ слід розуміти операції з необоротними активами, які не використовуються в операційній діяльності підприємства (призначені для здачі їх в оренду або для продажу), та операції з капітальними інвестиціями в інші СГ.

Таким чином, дане дослідження показує, що як в науках, так і в нормативно-правовому забезпеченні економічної діяльності існує хаос. Причиною хаосу є відсутність ефективних комунікацій між науковцями, законодавцями, освітянами та практиками. Наслідком такої реальності є тіньова економіка, корупційні схеми, деградація науки, втрата інтересу до вищої економічної освіти.

Список використаних джерел

1. Деньга С.М., Вороніна В.Л. Бухгалтерська модель продукування економічних вигод від операційної діяльності // Облік і фінанси. – 2015. – № 1(67). – С.23-30 // <http://www.afj.org.ua/ua/article/242/>.
2. Деньга С.Н. Совершенствование отражения инвестиционной деятельности в финансовой отчетности субъекта хозяйственной деятельности (СХД) // Финансовое право и управление. – 2014. – № 4(6). – С.234-244. (Росія) // http://www.nbpublish.com/library_read_article.php?id=-32619.
3. Деньга С.М. Облік інвестицій // Бухгалтерський облік і аудит. – 2014. – № 12. – С.3-16. / <http://dspace.uccu.org.ua/handle/123456789/2354/>.
4. Деньга С.М. Удосконалення обліку фінансової діяльності суб'єкта господарювання // Бухгалтерський облік і аудит. – 2015. – №7. – С.7-16. // <http://dspace.uccu.org.ua/handle/123456789/2747>.

Єрмаковська Л. В., магістр спеціальності «Облік і аудит»
Савченко О. Ф., д. е. н., професор – науковий керівник
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ЕКОЛОГІЧНИХ ВИТРАТ ПІДПРЕМСТВА

Земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу. [1, с. 7]. Кожний громадянин має право користуватися природними об'єктами відповідно до закону. Власність не повинна використовуватися на шкоду людині і суспільству. Держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки. Усі суб'єкти права власності рівні перед законом.

Відносини у сфері охорони, використання та відтворення рослинного світу регулюються Конституцією України, Законами України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1992 року та іншими природоохоронними Законами України. Всі витрати, які залучені до

збереження довкілля та витрати, які направлені у виробництво з випуску суспільної продукції мають підлягати бухгалтерському обліку.

Для удосконалення обліку екологічних витрат підприємства необхідно відновити та здійснювати відповідними службами щоденне спостереження, фіксувати це у комп'ютері за формами первинної природоохоронної документації у вигляді форми журналів ППД – 1, ППД – 2, ППД – 3. Журнал за формою ППД – 1 має вестись щоденно на виробничих ділянках виробництва, ППД – 2 має вестись один раз на тиждень керівниками цехів, а форма ППД-3 – 1 раз у місяць технічним директором, або головним інженером підприємства. Для обліку стану навколишнього середовища мають застосовуватись інструментальні способи і методи виміру та за відповідними затвердженими методами здійснювати підрахунки фактичного стану довкілля. Це так званий трьохступеневий метод контролю і обліку на підприємстві. Управління екологічними витратами залежить від достатнього їх обліково-аналітичного забезпечення. Але при цьому формуванні інформації в обліку і звітності є деякі проблеми. Так, не розроблено методологічний інструментарій для практичного ведення обліку витрат і результатів природоохоронних заходів на підприємствах. Тому, актуальним є впровадження на всіх підприємствах системи екологічно орієнтованого обліку, продуктом якого є інформація про взаємодію підприємства із довкіллям.

У провідних державах світу та і в Україні бухгалтерам рекомендують складати екобаланси, тобто звітність, що відображає вплив витрат, пов'язаних із природоохоронними заходами. Ми погоджуємося із виділенням екологічних витрат з інших витрат і про необхідність обліковувати їх окремо [2]. Елементами організації бухгалтерського обліку екологічних витрат є:

- у частині техніки ведення бухгалтерського обліку;
- первинні документи, облікові реєстри, порядок документообігу;
- робочий план рахунків виділенням аналітичних рахунків;
- програмне забезпечення обліку;

- терміни надання та користувачі внутрішньої звітності.
- у частині методичного забезпечення бухгалтерського обліку:
- порядок визначення, оцінки, включення до собівартості екологічних витрат;
- порядок розподілу загальновиробничих екологічних витрат.

Ведення синтетичного обліку екологічних витрат повинно ґрунтуватися на галузевих особливостях та специфіці діяльності конкретного підприємства.

Згідно з П(С)БО 16 «Витрати» витрати на охорону навколишнього природного середовища передбачено включати до загальновиробничих витрат. Вважаємо, що залежно від виду екологічних витрат їх необхідно обліковувати на рахунках 15 «Капітальні інвестиції», 23 «Виробництво», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 94 «Інші витрати операційної діяльності» [2].

Основними елементами організації бухгалтерського обліку екологічних витрат є визначення об'єктів аналітичного обліку, які залежать від ступеня впливу суб'єкта господарювання на навколишнє природне середовище, і напрямів здійснюваної екологічної діяльності. В основу вибору об'єктів аналітичного обліку екологічних витрат може бути покладена класифікація з деталізацією кожного виду витрат.

Зазначені рахунки за дебетом і кредитом кореспондують з іншими рахунками залежно від змісту господарської операції, що відбулася, згідно з Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій.

Екологічна діяльність підприємства пов'язана з відповідними витратами, які прямо чи опосередковано впливають на екологічні показники його діяльності. Сума таких витрат у більшості підприємств значна, але на сьогодні бухгалтерський облік екологічних витрат ведеться без системно, вони не виокремлюються із загальної сукупності витрат. З огляду на це, важливим є визначення порядку формування й подання інформації про екологічні витрати.

Тому, ми пропонуємо в Плані рахунків бухгалтерського обліку необхідне введення субрахунків, що відображають:

- виручку від продажу відходів;
- витрати на придбання екологічно чистої сировини;
- зарплату та премії за діяльність у сфері охорони навколишнього середовища;
- серед них амортизаційні відрахування природоохоронного устаткування;
- інші витрати на охорону навколишнього середовища.

Під час обліку довгострокових інвестицій разом із виділенням таких спеціальних видів інвестицій (вкладень у поза обігові активи), як придбання земельних ділянок і придбання об'єктів природокористування, доцільно також відображати природоохоронні інвестиції в галузевому розрізі. Важливими є й ті зміни, які доцільно внести в систему обліку витрат на виробництво.

Ведення бухгалтерського обліку екологічних витрат у запропонованих розрізах аналітичного обліку дасть змогу:

- ефективно управляти екологічними витратами;
- здійснювати аналіз екологічних витрат;
- формувати достовірну інформацію для національної екологічної статистики;
- здійснювати моніторинг екологічних витрат;
- формувати достовірну інформацію для національної екологічної статистики;
- здійснювати моніторинг стану довкілля.

У діючій практиці господарювання екологічні витрати обліковуються, а отже, і розподіляються та списуються за загально прийнятою методикою без урахування їх особливостей. Так, розподіл екологічних витрат, які за економічною сутністю є змінними, загальновиробничими, здійснюється пропорційно до заробітної плати працівників основного виробництва.

Зазначену методику не доцільно застосовувати до екологічних витрат, у зв'язку з тим, що такі витрати залежать від обсягу та складності відновлення порушеного навколишнього природного середовища, а не від трудомісткості процесів операційної діяльності підприємства. Тому вважаємо за доцільне розподіляти змінні загальновиробничі екологічні витрати пропорційно до вартості робіт з відновлення порушеного навколишнього природного середовища, що позитивно впливатиме на процес ціноутворення, на продукцію підприємства.

Для управління екологічними витратами, забезпечення їх регулювання необхідна інформація про потреби в таких витратах, а також про їх фактичний розмір, що забезпечує бухгалтерський облік. Однак відображення екологічних витрат у системі бухгалтерського обліку суб'єкта господарювання супроводжується низкою проблем [5].

У цьому виникає ще одне глобальне запитання, що впливає з принципу відповідності: капіталізувати такі витрати чи ні? Якщо капіталізувати, тобто відобразити їх у балансі як витрати майбутніх періодів, то прибуток звітного періоду збільшиться і підприємство буде змушене виплатити більш високі дивіденди і податки. Якщо не капіталізувати, то буде порушено один з основних принципів бухгалтерського обліку – відповідності. У цьому разі можливі три підходи: - складається окрема, паралельна традиційній, бухгалтерська звітність, в якій відображають витрати з природоохоронних заходів; - у традиційному бухгалтерському обліку виділяється стаття, в якій накопичуються ці витрати; - усі подібні витрати розподіляються за окремими статтями бухгалтерської звітності. Вже сьогодні бухгалтерам рекомендують складати екобаланси, тобто звітність, що відображує вплив витрат, пов'язаних із природоохоронними заходами, а саме: виділяти екологічні витрати із інших витрат і обліковувати їх окремо.

У зв'язку з цим необхідно визначити завдання бухгалтерського обліку екологічних витрат:

- формування та надання повної, своєчасної та достовірної інформації про екологічні витрати для ефективного управління екологічною діяльністю підприємства: прийняття рішення щодо співпраці та здійснення інвестування в суб'єкт господарювання;
- забезпечення збереження природних ресурсів для суспільства та як сировини для підприємства;
- забезпечення контролю за екологічними витратами підприємства;
- оцінка впливу екологічних чинників на фінансові результати підприємства.

Виконання наведених завдань забезпечить зовнішніх і внутрішніх користувачів інформацією про діяльність підприємства у сфері впливу на навколишнє природне середовище.

Для організації бухгалтерського обліку екологічних витрат необхідно розробити нормативно-правове забезпечення обліку та облікову політику підприємства.

Серед основних принципів охорони навколишнього природного середовища, передбачених у ст. 3 Закону «Про охорону навколишнього природного середовища», закріплений принцип безоплатності загального та платності спеціального використання природних ресурсів для господарської діяльності. У цій нормі закріплено також принцип встановлення екологічного податку, збору за спеціальне використання води, збору за спеціальне використання лісових ресурсів, плати за користування надрами відповідно до Податкового кодексу.

З моменту прийняття Закону «Про охорону навколишнього природного середовища» його статті змінювалися. Так, з 25 червня 1991 року до 5 березня 1998 року вона була до грудня 2010 року – внесенню збору за спеціальне використання природних ресурсів. З цього часу встановлення нормативів збору і розмірів зборів за використання природних ресурсів виключено з переліку

економічних заходів забезпечення охорони довкілля, передбачених ст. 41 Закону «Про охорону навколишнього природного середовища».

Вбачається, що справляння плати за використання природних ресурсів все ж таки слід відносити до економічних заходів забезпечення охорони навколишнього природного середовища.

Плата за використання природних ресурсів, по-перше, є джерелом наповнення державного та місцевих бюджетів, а по-друге – стимулює природокористувачів до раціонального використання природних ресурсів, за використання яких вони платять, є засобом підвищення ефективності їх природоохоронної діяльності. При цьому ст. 9 Податкового кодексу України передбачає, що до загальнодержавних належать, зокрема, такі податки і збори, як плата за користування надрами, плата за землю, збір за користування радіочастотним ресурсом України, збір за спеціальне використання води, збір за спеціальне використання лісових ресурсів. Тому вказані види платежів і слід розглядати як різновиди плати за використання природних ресурсів [4, с. 703].

Довкілля – спільний кабінет планети. Найбільшим фактором забруднення навколишнього природного середовища є, звичайно, фізична енергія у відходах. Видатний представник класичної школи – Дис. С. Мілль вважав, що ринкова економіка не забезпечує необхідного добробуту і рівноваги як розвитку економічних відносин у суспільстві. На наш погляд, не забезпечує рівноваги у довкіллі, природне середовище не може відновлюватись. Екологічно збалансованим розвитком держави має бути зниження природомісткості економіки.

Екологічні витрати – це витрати, пов’язані зі здійсненням екологічної діяльності; вони відрізняються від інших витрат підприємства і залежать від сфери його діяльності та ступеня впливу на навколишнє природне середовище.

Для бухгалтерського відображення екологічні витрати доцільно поділяти за двома ознаками: за видами діяльності та за характером впливу на навколишнє природне середовище, що дасть змогу організовувати

спостереження за екологічною діяльністю та розробити методику їх бухгалтерського обліку. Найбільш доцільним є виділення у традиційному бухгалтерському обліку статті, яка накопичує екологічні витрати, а також застосовувати запропоновані об'єкти аналітичного обліку згідно із розробленою класифікацією.

Елементи організації бухгалтерського обліку екологічних витрат слід розглядати в частині методичного забезпечення та техніки ведення бухгалтерського обліку, що спрямовано на забезпечення інформаційних потреб користувачів.

Екологічні витрати, які за сутністю є загальновиробничими, слід розподіляти пропорційно вартості робіт з відновлення навколишнього природного середовища, яке частково або повністю втратило свої первісні властивості в результаті діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Офіційний текст. - К.: KM Publishing / 2013. - 96 с.
2. Малюга Н., Замула І. Екологічні витрати: класифікація та бухгалтерське відображення / Н. Малюга, І. Замула // Бухгалтерський облік і аудит № 5, 2009. – С. 35-41.
3. Заверуха Н.М. Основи екології [Текст]: навч. посіб. [для студ. вищих навч. закл.] / Н.М. Заверуха, В.В. Серебряков, Ю.А. Скиба - вид. 2-ге., К: Каравела, 2008. - 304 с.
4. Про охорону навколишнього середовища: Закон України від 26.06.1991 р. № 41-ВР зі змінами та доповненнями [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.liga.net>.
5. Податковий кодекс України: чинне законодавство зі змінами і допов. на 01 лютого 2016р. [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

Жидєєва Л.І., к.е.н, доцент

Андрієнко О.М., ст.викладач

Університет державної фіскальної служби України, м.Ірпінь

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ» ДЛЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ

Сьогодні бухгалтер є активним учасником процесу управління. Він повинен досконало знати діюче законодавство щодо організації та методики ведення бухгалтерського обліку, податкове та трудове законодавство, володіти навиками аналітичної роботи, здійснювати контроль за документальним оформленням і якістю ведення бухгалтерського обліку, добре знати новітні системи інформаційного забезпечення. При цьому праця бухгалтера, в певному сенсі, має творчий характер:

- відносно широти використання методів і способів ведення бухгалтерського обліку, що потребує бухгалтерського судження;
- необхідністю задоволення певних споживачів різноманітною за характеристиками та складом інформацією;
- підготовки та надання управлінської звітності, однаково корисної для споживачів певного рівня, яка може бути як внутрішнім ресурсом, так і загрозою існування організацій та установ державного сектору.

Запорукою успіху діяльності організацій та установ державного сектору та досягнення мети їх функціонування для виконання державних функцій є наявність висококваліфікованого персоналу, який володіє не тільки навиками ведення бухгалтерського обліку, економічними та правовими знаннями, а й знає діюче законодавство, має аналітичні здібності, що дозволять ефективно виконувати завдання щодо ефективного планування та використання бюджетних коштів для прийняття управлінських рішень, постійно підвищує свій професійний рівень. Крім того, сучасний кваліфікований бухгалтер – не просто обліковець–оператор, який вводить певні документи та здійснює певні

функції, а й аналітик, який повинен уміло керувати бухгалтерською, фінансовою та економічною службами, розуміти інформацію, проводити її аналіз та надавати керівництву, пропонуючи пропозиції для прийняття управлінських рішень, прогнозувати її розвиток.

Бухгалтерська служба бюджетних установ здійснює свою діяльність відповідно до Типового положення про бухгалтерську службу бюджетної установи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.01.2011 року № 59. Погодження призначення на посаду та звільнення з посади головного бухгалтера керівником бюджетної установи здійснюється відповідно до «Порядку погодження призначення на посаду та звільнення з посади головного бухгалтера бюджетної установи», затвердженого наказом МФУ від 21.02.2011 № 214.

Проблема формування сучасної системи підготовки фахівців з обліку, контролю, оподаткування в закладах вищої освіти України є актуальною та необхідною. Основною метою вищої освіти за спеціальністю «облік і оподаткування» є підготовка кваліфікованого фахівця з бухгалтерського обліку, контролю та оподаткування відповідного профілю, який буде конкурентноздатним на ринку праці, достатньо компетентним, володіти теоретичними знаннями та мати практичні навички з організації, методики та техніки бухгалтерського та управлінського обліку, знати особливості обліку кожної з галузей, а особливо знати специфіку та особливості обліку у бюджетній сфері щодо розробки кошторисів, контролю їх виконання, фінансування органів державного сектору, контролю за використанням бюджетних коштів, формуванню та використанню бюджетів тощо.

Але при забезпеченні високого рівня підготовки фахівців зі спеціальності «облік і оподаткування» виникають ряд проблем.

Так, у більшості навчальних закладів спеціалізація студентів за окремим спрямуванням починається на п'ятому курсі при підготовці «магістрів» чи «спеціалістів», у окремих випадках на четвертому курсі, при підготовці

«бакалаврів». При цьому, до навчальної програми включається у більшості випадків тільки одна дисципліна «Облік у бюджетних установах». Між тим, при підготовці фахівців з «обліку та оподаткування» для установ і організацій державного сектору, необхідно враховувати особливості організації та методики бухгалтерського обліку, а саме:

- застосування Національних положень стандартів бухгалтерського обліку в державному секторі (частково введені з 2015 року, а окремі планується ввести з 2017 року);

- план рахунків має певну специфіку (крім того планується ввести з 2017 року новий план рахунків);

- фінансування здійснюється за рахунок бюджетних коштів на основі кошторисів;

- використання коштів державного та місцевих бюджетів;

- утримання організацій та установ державного сектору за рахунок не тільки бюджетних коштів, а і власних надходжень (доходів від власної діяльності, благодійних внесків тощо);

- особливості обліку майна, обмінних і необмінних активів тощо.

А тому, при підготовці фахівців з бухгалтерського обліку освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» для роботи в організаціях і установах державного сектору, навчальним планом необхідно передбачати дисципліни «Основи бухгалтерського обліку в організаціях і установах державного сектору», «Облік у бюджетних установах», «Організація бухгалтерського обліку у бюджетних установах», «Облік і звітність в державному секторі (модуль 1 «Облік і звітність виконання бюджетів», модуль 2 «Облік і звітність виконання кошторисів») та починати викладати спеціальні дисципліни на третьому курсі.

Другою проблемою щодо підготовки фахівців з «обліку та оподаткування» є використання прикладних програмних розробок, що стосуються автоматизації облікового процесу. При цьому виникають ряд проблем, а саме які предмети

спеціальної підготовки студенти повинні вивчати з використанням програмних продуктів і які програмні продукти необхідно вивчати («ИС-ПРО 7», «1 С бюджет»).

Вивчення студентами таких продуктів має бути розширено у кількісному відношенні, необхідно збільшити коло програмних продуктів при викладанні облікових дисциплін до максимуму [1].

При проектуванні навчального процесу викладачам слід враховувати стан розвитку інформаційних технологій, рейтинги програмних продуктів по автоматизації обліку, використовуючи засоби та методи навчання, що сприяють оптимальному ступеню засвоєння студентами навиків роботи із конкретними програмними продуктами. Максимально ефективно використовувати фонд годин для самостійного вивчення студентами дисциплін. Між тим, у багатьох навчальних закладах студентам додатково проводять курси з вивчення тих чи інших програмних продуктів, щоб вони мали можливість бути конкурентноздатними на ринку праці.

Разом з тим, при розробці навчальних планів передбачено включення значної більшості облікових дисциплін, які будуть викладатись на основі програмних продуктів. Але який програмний продукт брати за основу. У різних організаціях і установах державного сектору використовуються різні програмні продукти. З нашої точки зору використовувати в початковому процесі необхідно один чи два програмні продукти максимально. Інші програмні продукти студенти повинні вивчати додатково через самостійну роботу чи факультатив. Разом з тим, такі дисципліни, як «Основи бухгалтерського обліку в організаціях і установах державного сектору», «Облік у бюджетних установах» необхідно на лекційних і практичних заняттях спочатку зі студентами вивчати без програмного забезпечення, щоб студенти мали можливість оволодіти навиками мислення над кожною господарською операцією і інтуїтивно розуміти де в яких регістрах і яким чином накопичується інформація і який між ними зв'язок (необхідно вирішувати наскрізну задачу). А потім, тільки на основі вирішеної

задачі на основі одного чи двох програмних продуктів, розглянути особливості автоматизації бухгалтерського обліку господарських операцій, накопичення інформації в регістрах обліку. При цьому студенти будуть знати особливості техніки того чи іншого програмного продукту, будуть знати їх позитивні сторони та недоліки.

Отже, завданням сучасної вищої освіти з підготовки фахівців з «обліку та оподаткування» полягає не тільки в тому, щоб дати професійні знання з бухгалтерського обліку, контролю та оподаткування в організаціях та установах державного сектору, а й у тому, щоб підготувати високо кваліфікованого фахівця, який розуміє та усвідомлює своє значення та роль у суспільстві в цілому, організації чи установі зокрема, а також, він повинен вміти використовувати здобуті знання на практиці, повсякчас підвищуючи свій рівень знань та умінь, особливо в ситуаціях, які вимагають професійних суджень при вирішенні проблемних питань з обліку, контролю та оподаткування.

Список використаних джерел

1. Інноваційна підготовка фахівців з обліку та аудиту в умовах використання сучасних інформаційних технологій // Скрипник М.І, Матюха М.М. // Вісник КНУТД. – 2014. – Тематичний вип. – С. 261–265.
2. Карпенко О.В. Управлінський облік: методика викладання у вищій школі: навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2007. – 408 с.

Зубіцька О.В., магістр спеціальності «Облік і аудит»
Попенко Т.В., магістр спеціальності «Облік і аудит»
Любимов М.О., к.е.н., доцент – науковий керівник
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ АВТОМАТИЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Сьогодні автоматизація бухгалтерського обліку і управління не є чимось надзвичайно інноваційним, проте, в умовах конкурентного середовища будь-які

можливості отримання конкурентних переваг для підприємства є надзвичайно актуальними, а оскільки, найбільшу частку в інформаційному масиві, що використовується в управлінні підприємством складає інформація системи бухгалтерського обліку, надзвичайно актуальним залишається питання удосконалення здійснення облікових процедур шляхом їх автоматизації.

Метою дослідження є виявлення переваг, особливостей, проблем і ризиків, пов'язаних з автоматизацією облікових задач.

Процес автоматизації один із не багатьох процесів у суспільстві, у якого практично немає противників. Відкритим залишається питання вибору засобів автоматизації, супроводу автоматизованих інформаційних систем і оцінки ефективності їх функціонування.

Впровадження комп'ютеризації інформаційного забезпечення надає підприємству широкий перелік переваг. Серед них доцільно виділити наступні:

- 1) широкий розподіл праці між обліковими та аналітичними працівниками;
- 2) накопичення та обробка первинної інформації безпосередньо на місцях облікових працівників (в цехах, на складах, у бухгалтерії);
- 3) скорочення потоку паперових документів та використання без паперової технології обліку;
- 4) ведення детального аналітичного обліку;
- 5) одноразове отримання облікових даних та багаторазову їх передачу та використання;
- 6) висока швидкість надання звітної інформації;
- 7) оперативне отримання інформації з єдиної системи облікових даних для обліку, поточного управління, аналізу та контролю [3].

Таким чином, можна стверджувати, що автоматизація бізнес-процесів підприємства сприяє забезпеченню наступних конкурентних переваг [3]:

- 1) оперативність отримання та обробки інформації;
- 2) точність даних;
- 3) коректність інформації;

- 4) зменшення часу на облікову, аналітичну та контролюючу роботу;
- 5) збільшення можливості обробки великих масивів даних;
- 6) збільшення точності прогнозів;
- 7) гнучкість у формі подання інформації;
- 8) зменшення витрат на адаптацію інформаційної бази до управлінських потреб;
- 9) можливість багатоваріантного моделювання прогнозного стану;
- 10) зменшення фінансових витрат на формування та підтримку інформаційного забезпечення;
- 11) підвищення ефективності роботи як окремих працівників, так і підрозділів підприємства;
- 12) оцінка ефективності роботи підприємства в режимі реального часу.

Перелічені переваги використання автоматизованих інформаційних систем важко переоцінити, проте, велика кількість програмних продуктів і засобів автоматизації ставить перед підприємством низку проблемних питань.

По-перше, при виборі програмного продукту необхідно пам'ятати, що за характером вимог до програмних продуктів можна виділити функціональні, технічні, комерційні та ергономічні вимоги, і програмний продукт повинен задовольняти їх всі для конкретного підприємства. Крім того, у процесі вибору програмного продукту автоматизації бухгалтерського обліку враховується розмір підприємства й обсяг здійснюваних операцій.

По-друге, необхідно оцінити економічну ефективність конкретного рішення щодо автоматизації, навіть зважаючи на те, що в цілому ефективність використання сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій в бухгалтерському обліку показує доцільність використання обчислювальної техніки при формуванні, передачі та обробці даних.

Оцінка ефективності інформаційних систем – це співставлення результатів використання інформаційної системи з витратами на її впровадження й

експлуатацію. Порівнянність витрат і результатів припускає їх вираження в грошовій формі [2, с. 7–8].

По-третє, слід бути готовим до низки проблем, які можуть виникнути на підприємстві при впровадженні автоматизованої системи обліку, а зокрема: необхідність постійного навчання персоналу, витрати на оновлення апаратної частини автоматизованої системи, витрати на оновлення програмного забезпечення.

Отже, до вирішення питання автоматизації облікових задач на підприємстві необхідно підходити комплексно, враховуючи не лише переваги певних засобів, а й особливостей, проблем і ризиків, пов'язаних з автоматизацією облікових задач.

Список використаних джерел

1. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку : наукове видання / Івахненко С.В. – Житомир: ЖДТУ, 2009. – 241 с.
2. Скрипкин К.Г. Экономическая эффективность информационных систем / К.Г. Скрипкин. – М.: ДМК Пресс, 2002. – 256 с.
3. Писарчук О.В. Забезпечення конкурентних переваг за рахунок автоматизації бізнес-процесів підприємства / О.В. Писарчук, І.В. Неминуша // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2012. – Вип. 22(1). – С. 63-68. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2012_22\(1\)__12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2012_22(1)__12).

Зюкова М.М., к.е.н., доцент,
Федоряка В.О., магістр спеціальності “Облік і аудит”
ВНЗ Укоопспілки “Полтавський університет економіки і торгівлі”

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ПРОФЕСІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Сучасний розвиток професії бухгалтера потребує забезпечення якості освітніх послуг у сфері обліку і аудиту.

Як зазначає Карпенко О.В., освіта та інновації – один з найбільш важливих напрямків з точки зору довгострокової перспективи розвитку країни, її

потенціалу та конкурентоспроможності у сучасному світі, і важливим чинником інноваційного розвитку суспільства є науково-дослідна робота студентів.

Існує декілька найбільш відомих міжнародних рейтингів, які відображають економічні позиції України порівняно з іншими країнами: Doing Business, Global Competitiveness, Index of Economic Freedom, Legatum Prosperity Index.

За даними рейтингів позиції України в сфері освіти та інновацій наступні.

KOF Index of Globalization (індекс глобалізації) – рейтинг вейцарського економічного інституту, який вимірює три основні аспекти глобалізації: економічний, соціальний і політичний. У 2014 році Україна посіла 44 місце, у 2013 році – 47 серед 207 країн, що включено до рейтингу [11].

Human Development Index (індекс людського розвитку) – рейтинг, що публікується в рамках програми розвитку ООН, який вимірює розвиток людського потенціалу. Протягом 2013-2014 року Україна посідає 83 місце серед 187 країн [11].

The Global Innovation Index (глобальний інноваційний індекс) – рейтинг зібраний трьома інституціями WIPO, Cornell University, та INSTEAD, який визначає рівень ефективності політики інноваційності для різних країн світу. Україна в цьому рейтингу у 2015 році посідає 64 місце серед 141 країни, випереджаючи Монголію (66) та Сейшельські острови (65). Для порівняння, у 2014 році Україна посідала 63 позицію [11].

Отже, дані рейтингів нашої країни свідчать про те, що без докорінних змін у системі освіти, без нових правил і норм у суспільстві, без реформування держави, без відповідних законів та нових інституції, не можливо побудувати конкурентоспроможну освіту, здатну надавати якісні освітні послуги взагалі, і в тому числі і освітні послуги у сфері обліку і аудиту.

Метелиця В.М. зазначає, що «якість послуг – це та складова, що об'єднує інтереси бухгалтерів, їх професійних об'єднань, державні органи та органи нагляду, і стає можливою завдяки регулюванню професійної діяльності» [8, с.37].

Під регулюванням бухгалтерської професії Метелиця В.М. розуміє комплекс послідовних дій, спрямованих на забезпечення якості бухгалтерських послуг і захист інтересів не тільки безпосередніх користувачів бухгалтерської інформації (контрагентів, державних органів, працівників підприємств), але й суспільства в цілому [8, с.37]

Розвиток бухгалтерської професії у світі відбувається завдяки ефективній діяльності міжнародних інституцій. Головними серед них є наступні.

Міжнародна федерація бухгалтерів (IFAC International Federation of Accountants). Одним з пріоритетних напрямів діяльності IFAC є підвищення значущості бухгалтерської професії у світі.

IFAC має у своєму складі ряд комісій і комітетів з розробки міжнародних стандартів і рекомендацій, з метою зосередження уваги на конкретних секторах професії: Рада з міжнародних стандартів аудиту та надання впевненості (IAASB), Рада з міжнародних стандартів бухгалтерської освіти (IEASB) – орган, який розробляє і видає стандарти, необхідні для підтримки компетентності професійного бухгалтера; Рада з міжнародних стандартів етики для бухгалтерів (IESBA); Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку у державному секторі (IPSASB).

Міжурядова робоча група експертів з міжнародних стандартів обліку та звітності (ISAR) [1].

Робоча група з бухгалтерських стандартів Організації економічного співробітництва та розвитку (OECP, OECD WG).

Всесвітній конгрес бухгалтерів (ВКБ, WCOA) – форум, який проводиться за сприяння Міжнародний валютний фонду і дає можливість професійним бухгалтерам налагодити ділові зв'язки, обмінятися актуальними питаннями і тенденціями розвитку професії.

Міжнародний валютний фонд (IMF), Світовий банк (WB) та Міжнародна асоціація освіти та досліджень в сфері бухгалтерського обліку (IAAER).

Перелічені професійні організації здійснюють регулювання бухгалтерської професії. В Україні створено та діють наступні професійні організації бухгалтерів і аудиторів: ВПГО "Спілка аудиторів України", Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, ВПГО "Федерація Аудиторів, Бухгалтерів і Фінансистів АПК України", Українська асоціація сертифікованих бухгалтерів і аудиторів, Рада незалежних бухгалтерів та аудиторів (РНБА), ГО "Українське товариство фінансових аналітиків".

Професійні організації, що займаються регулюванням бухгалтерської професії позитивно впливають на ступінь довіри користувачів до бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Світовий банк ще у 2008 році здійснив оцінку вимог до бухгалтерського обліку, фінансової звітності та аудиту, а також методів роботи на підприємствах та у фінансовому секторі України.

У звіті «Про стан дотримання стандартів та кодексів (ЗДСК)» зазначено, що «паралельно із вдосконаленням нормативно-правового та інституційного забезпечення існує нагальна потреба у розбудові потенціалу бухгалтерської та аудиторської професій. Належне розуміння та впровадження національних та міжнародних стандартів та вимог бухгалтерського обліку, фінансової звітності та аудиту вимагає належної освіти та навчання для готувачів фінансової звітності, аудиторів та регуляторів» [5].

Також, у звіті зазначено, що обов'язковим є «забезпечення відповідності національних програм професійної сертифікації в галузі бухгалтерського обліку та аудиту міжнародно визнаним практиці, зокрема, Міжнародним стандартам освіти, встановлюваним Радою з міжнародних стандартів бухгалтерської освіти (РМСБО – IAESB) МФБ. Зокрема, МСО 6 «Оцінка професійних здібностей та компетентності», МСО 5 «Вимоги до практичного досвіду» та МСО 8 «Вимоги компетентності до спеціалістів з аудиту».

Отже, основними ключовими аспектами розвитку професії бухгалтера є регулюванням бухгалтерської професії, яке охоплює комплекс дій, направлених

на забезпечення якості як бухгалтерських послуг, так і освіти у сфері обліку і аудиту. Реалізація даного аспекту можлива лише за умови тісної співпраці професійних організацій бухгалтерів та аудиторів як України, так і міжнародних організацій, Міністерства освіти і науки України, навчальних закладів, безпосередніх користувачів інформації бухгалтерського обліку і звітності, а також суспільства.

Список використаних джерел

1. About International Standards of Accounting and Reporting (ISAR) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.unctad.org/en/pages/DIAE/ISAR/About-International-Standards-of-Accounting-and-Reporting-\(ISAR\).aspx](http://www.unctad.org/en/pages/DIAE/ISAR/About-International-Standards-of-Accounting-and-Reporting-(ISAR).aspx).
2. Global Code of Ethics for Accounting Educators [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iaaer.org/about/files/EthicsENG.pdf>.
3. Objectives and Principles of Securities Regulation [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iosco.org/library/pubdocs/pdf/IOSCOPD323.pdf>.
4. Голов С. Вдосконалення бухгалтерського обліку і фінансової звітності в Україні в контексті євроінтеграції / С.Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2014. – № 1. – С. 3-17.
5. Звіт Світового банку «Про стан дотримання стандартів та кодексів (ЗДСК)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.worldbank.org/ifa/rosc_aa_ukr_ukr.pdf
https://www.worldbank.org/ifa/rosc_aa_ukr_ukr.pdf
6. Зубілевич С. Облікова директива ЄС, її вплив на склад і зміст звітів європейських компаній та перспективи для України / С. Зубілевич // Бухгалтерський облік і аудит. – 2014. – № 7. – С. 3-15.
7. Карпенко О.В. Управління якістю науково-дослідної роботи студентів як чинник інноваційного розвитку суспільства / О.В. Карпенко // Науковий вісник Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі». Серія економічні науки. – Полтава: ПУЕТ, 2011. – №1(45). – С. 83-89.
8. Метелиця В.М. Міжнародні підходи до регулювання бухгалтерської професії [Електронний ресурс] / В.М. Метелиця // Облік і фінанси. – 2013. – №3. – С. 35-47. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2013_3_6
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2013_3_6
9. Метелиця В.М. Регулювання та забезпечення розвитку професії бухгалтера: ієрархія міжнародних інституцій [Електронний ресурс] / В.М. Метелиця // Облік і фінанси. – 2012. – №3. – С. 32-38. – Режим

доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2012_3_8http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2012_3_8.

10. Міжнародні стандарти освіти для професійних бухгалтерів / Пер. з англ. під ред. Н. Непийводи. – К.: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2004. – 78 с.

11. Україна у глобальних рейтингах: підсумки 2015 року <http://www.pravda.com.ua/cdn/graphics/rating/story/index.html>.

12. Чижевська Л.В. Бухгалтерський облік як професійна діяльність: теорія, організація, прогноз розвитку : дис. доктора екон. наук / Л.В. Чижевська. – Житомир, 2007. – 396 с.

Ігнатенко Т.В., к.е.н., доцент
Київський національний торгівельно-економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ РЕМОНТІВ ОРЕНДОВАНИХ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

На сьогоднішній день в чинному законодавстві України не розкриті повністю вимоги до відображення в обліку витрат на ремонт та поліпшення основних засобів. Фінансовий стан підприємства багато в чому залежить від достовірного обліку таких витрат і економічних вигод, від їх здійснення, від правильного відображення у податковому обліку. Має місце неузгодженість фінансового, управлінського та податкового обліку на рівні підприємства.

Оренда основних засобів – поширений правочин у господарській діяльності підприємств. При цьому нерідко виникають ситуації, коли орендований об'єкт вийшов із ладу і підлягає ремонту.

Операціям оренди присвячено гл. 58 ЦКУ, де нормами ч. 1 ст. 760 передбачено, що предметом договору найму може бути річ, яка визначена індивідуальними ознаками та зберігає свій первісний вигляд при неодноразовому використанні (неспоживана річ). Тобто, використовуючи орендоване майно, орендар все одно має повернути його орендодавцю в тому самому стані, у якому він його отримав.

Про порядок проведення ремонтів орендованого майна йдеться у ст. 776 ЦКУ. Зокрема, сказано, що поточний ремонт речі, переданої в найм, здійснюється наймачем за його рахунок, якщо інше не встановлено договором або законом. Тобто, якщо в договорі не зазначити порядок проведення поточного ремонту, то орендареві все одно не потрібно отримувати дозвіл від орендодавця на поточний ремонт орендованого майна, оскільки цей ремонт пов'язаний із підтриманням орендованого майна в первісному стані. Проте сторони мають право передбачити в договорі порядок проведення ремонту, у тому числі й обов'язок орендаря узгоджувати необхідність проведення ремонту, його обсяг, матеріали, що використовуються, із орендодавцем.

Капітальний ремонт, навпаки, проводиться за рахунок орендодавця, якщо інше не встановлено договором або законом. Зверніть увагу, у тій самій ст. 776 ЦКУ встановлено: якщо орендодавець вчасно не здійснить капітальний ремонт, через що орендар не зможе користуватися майном, то такий ремонт може провести й орендар. При цьому вартість ремонту зараховується в рахунок орендних платежів, або ж орендодавець може прямо компенсувати орендарю витрати, пов'язані з ремонтом.

Поліпшити (змінити) орендовану річ (щодо її первісного стану, у якому вона передавалася в оренду) орендар може лише з відома орендодавця (ст. 778 ЦКУ). Право орендаря покращувати майно зазвичай фіксується в договорі оренди або в окремому листі (узгодженні). При цьому орендар має право отримати відшкодування витрат від орендодавця (якщо такі поліпшення невіддільні від майна). Але якщо поліпшення було проведене без згоди орендодавця, орендодавець не зобов'язаний відшкодувати орендарю витрати.

Якщо в договорі не прописано право орендаря здійснювати поліпшення орендованої речі, то це повинен робити орендодавець.

Таким чином, усе подальше відображення в обліку ремонтів орендованих об'єктів ОЗ в орендодавця та орендаря залежатиме від умов договору. Тому в

договорі оренди дуже важливо зазначити порядок виконання ремонтів та оплати витрат на ремонт.

При ремонті об'єкта, взятого в суборенду, витрати на проведення ремонту розподіляються аналогічним чином: суборендар здійснює за свій рахунок поточний ремонт, а орендодавець – капітальний (у т. ч. поліпшення), якщо інше не встановлено договором або законом.

Якщо ремонт пов'язаний із підтриманням орендованого об'єкта основних засобів у робочому стані в орендаря (це може бути поточний або капітальний ремонт), то витрати на ремонт потраплять до витрат залежно від того, з якою метою використовуються основні засоби: на рахунок 23 «Виробництво», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші витрати операційної діяльності».

Затрати орендаря на поліпшення об'єкта операційної оренди (модернізацію, модифікацію, добудову, дообладнання, реконструкцію тощо), що призводять до збільшення первісно очікуваних економічних вигід від використання об'єкта, відображаються орендарем як капітальні інвестиції у створення (будівництво) інших необоротних матеріальних активів (п. 8 П(С)БО 14 «Оренда»). Таким чином, витрати на ремонт, пов'язані з поліпшенням орендованого об'єкта, в орендаря відображаються за дебетом субрахунку 153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів». Після закінчення ремонтних робіт і введення об'єкта в експлуатацію в обліку робиться запис: Кт 153 – Дт 117 «Інші необоротні матеріальні активи».

Амортизується такий необоротний матеріальний актив прямолінійним або виробничим методом.

Якщо ремонт здійснює орендодавець, то свої витрати на ремонт він відображає або у складі капітальних інвестицій (якщо ремонт призводить до поліпшень об'єкта), або у складі витрат.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу.- <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда» [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/>.
3. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=293623.
4. Вісник Міністерства доходів і зборів України : офіційне видання Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua>.

Карпенко Є.А., к.е.н., доцент

Кравченко І.Ю., к.е.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки “Полтавський університет економіки і торгівлі”

ОСОБЛИВОСТІ НЕГРОШОВИХ РОЗРАХУНКІВ У ПЛАТНИКІВ ЄДИНОГО ПОДАТКУ

Одним із важливих інструментів підтримки малого бізнесу в Україні є спрощена система оподаткування, обліку та звітності, яка є не тільки фіскальним механізмом, а й сприяє стимулюванню розвитку підприємництва, створенню нових робочих місць, а отже і умови для забезпечення зайнятості населення та вирішення питань безробіття.

Реалії сьогодення підтверджують, що спрощена система оподаткування, обліку та звітності є досить популярною як серед юридичних, так і серед фізичних осіб уже понад 10 років. За даними Державної фіскальної служби України у першому півріччі 2015 року її використовували 1,013 млн. фізичних осіб-підприємців, що менше ніж у 2014 році приблизно на 44 тис. Осіб. Перша група платників єдиного податку нараховувала у 2015 р. 167,5 тис. осіб (16,5% всіх платників єдиного податку). Найбільша кількість фізичних осіб – підприємців (556 тис. або 54,9%) обрали другу групу платників єдиного податку. Третю групу платників єдиного податку обрали понад 289,9 тис.

фізичних осіб-підприємців, що становить 28,6% від загальної кількості. Кількість платників єдиного податку четвертої групи у 2015 році склала 32,7 тис. сільськогосподарських товаровиробників. За перші два квартали 2015 р. надходження єдиного податку склали 4511,6 млн. грн., що більше аналогічного періоду 2014 р. на 29,4% [1].

Незважаючи на численні переваги спрощеної системи оподаткування суттєвим недоліком є обмеження у формах розрахунків платників єдиного податку 1 — 3 груп. Відповідно до п. 291.6 Податкового кодексу України вони повинні здійснювати розрахунки за відвантажені товари (виконані роботи, надані послуги) виключно в грошовій формі (готівковій або безготівковій) [1]. Основними формами таких розрахунків є бартерні операції, розрахунки векселями, та розрахунки з використання електронних грошей.

Відповідно до ст. 715 Цивільного кодексу за договором міни (бартеру) кожна із сторін зобов'язується передати другій стороні у власність один товар (роботу, послугу) в обмін на інший товар (роботу, послугу) [1]. Явний бартер напряду заборонено платникам єдиного податку, але досить часто трапляється, що такі суб'єкти господарювання використовують бартерну форму розрахунку, навіть не підозрюючи про це. Наприклад, якщо у договорі про надання послуг платником єдиного податку іншому суб'єкту господарюванню буде положення про надання виконавцю послуг у користування автомобіля, офісного приміщення або іншого матеріального блага без будь-якої грошової винагороди, то це буде класифіковано як бартерна операція. Тому укладаючи договори на надання послуг платники єдиного податку повинні надзвичайно ретельно відноситися до формулювання змісту договорів і обов'язково передбачати умови грошової компенсації при отриманні матеріальних благ від контрагента.

Досить спірною є ситуація щодо розрахунків векселями. Державна фіскальна служба України надавала численні консультації, в яких робила

висновок про неможливість розрахунку платників єдиного податку векселями, аргументуючи це тим, що в момент видачі векселя закінчуються грошові зобов'язання за реалізовані товари (послуги) і виникають грошові зобов'язання за векселями. Проте існують вагомі підстави для непогодження з такою думкою. Відповідно до ч. 3 ст. 341 Господарського кодексу України вексель є формою безготівкового розрахунку. Окрім того відповідно до вимог законодавства вексель може бути виданий лише для оформлення грошового боргу за поставлені товари (надані послуги) і погашається виключно в грошовій формі. Тобто, в будь-якому випадку за реалізовані товари (послуги) розрахунок буде здійснено грошима. Зауважимо, що до таких векселів будуть належати лише прості векселі, емітовані самим платником єдиного податку. Переказні векселі, емітовані іншими особами доцільно розглядати не як засіб платежу, а як товар, а тому і операція з розрахунку таким векселем буде бартерною, що вже суперечить вимогам законодавства про спрощену систему оподаткування.

На сьогодні досить поширеними є розрахунки електронними грошовими коштами. Проте ми погоджуємося із думкою фахівців Державної фіскальної служби України, що така форма оплати є забороненою для платників єдиного податку. Підтвердженням цього є і те, що у відповідності до ч. 3 ст. 341 Господарського кодексу України електронні гроші, на відміну від векселя не є формою безготівкових розрахунків. У п. 14.1.93 Податкового кодексу України зазначено, що коштами є гривня або іноземна валюта [1]. Тобто емітовані титульні одиниці електронних платіжних систем не можна вважати грошовими засобами. Купуючи електронні гроші покупець власне купує заборгованість первинного дебітора перед первинним кредитором. Розраховуючись через платіжну систему покупець не сплачує грошові кошти продавцю, а лише передає придбану раніше дебіторську заборгованість.

Ще одним суттєвим недоліком спрощеної системи оподаткування є можливість платникам єдиного податку-юридичним робити внески до статутного капіталу інших підприємств виключно грошовими коштами.

Аналізуючи п. 14.1.81 та 14.1.202 Податкового кодексу України ми дійшли висновку, що внесок в статутний капітал іншого підприємства можна розглядати як придбання корпоративних прав. Тобто, якщо юридична особа-платник єдиного податку робить внесок майном, а не грошовими коштами, то, замість переданого майна він отримує корпоративні права. По суті, така операція є бартерною, яка прямо заборонена Податковим кодексом.

Висновок. Дослідження показало. Що на сьогодні спрощена система оподаткування є доволі поширеною серед суб'єктів господарювання. Проте одним з недоліків є значне обмеження можливих форм розрахунків для платників податку. Нормативними документами заборонено суб'єктам господарювання, що перебувають на спрощеній системі оподаткування використовувати для розрахунку бартерні операції, векселі, електронні грошові кошти. Окрім того юридичним особам, платникам—єдиного податку заборонено вносити майно у статутний капітал інших суб'єктів господарювання. Вважаємо, що такі обмеження значно знижують платоспроможність платників єдиного податку та привабливість спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності.

Список використаних джерел

1. Звіт про відстеження результативності наказу Міністерства фінансів України «Про затвердження форм податкових декларацій платника єдиного податку» [Електронний ресурс]. Режим доступу. — www.minfin.gov.ua.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу. — <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page50>.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року № 435-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу. — <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page50>.

Карпенко Д.В., к.е.н., доцент
Київський національний торговельно-економічний університет

СУЧАСНІ РАКУРСИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Входження України до єдиного європейського освітнього простору вимагає відповідної модернізації національної системи вищої освіти, підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців і посилення ролі і якості їх самостійної роботи (СРС) у навчальному процесі, оскільки її частка переважно становить 1/3 навчального часу. Особливо гостро це питання постає при викладанні дисциплін студентам спеціальності «Облік і оподаткування» та формуванні компетентностей майбутніх фахівців з бухгалтерського обліку.

В умовах студентоорієнтованого навчання основна мета СРС полягає у засвоєнні студентами навчальної програми в повному обсязі та послідовного розвитку у них самостійності як риси характеру, що забезпечить формування креативного мислення, вільного орієнтування в інформаційному просторі та прийняття важливих самостійних рішень у нестандартних професійних ситуаціях, пов'язаних із веденням фінансового обліку, підготовкою розрахунків для прийняття управлінських рішень, а також оподаткування.

Аналіз сучасної стану організації самостійної роботи студентів, що вивчають бухгалтерський облік, засвідчує наявність двох основних проблем:

- методичної проблеми, пов'язаної з неефективністю традиційних методів організації СРС, що потребує якісного їх оновлення;
- низької вмотивованості студентів, що потребує проведення заходів щодо їх заохочення до вивчення відповідних дисциплін у поза аудиторний час.

Ефект від СРС досягається тільки тоді, коли вона організована та реалізована у навчально-виховному процесі як цілісна система. Тому важливим є об'єднання зусиль студентів, викладачів та адміністрації. При цьому якість виконання СРС можливо досягти лише при наявності серйозної та стійкої мотивації студентів.

Найсильнішими мотивуючими факторами є:

- підготовка до подальшої ефективної професійної діяльності (відвідування діючих підприємств, проходження практики, стажування тощо);
- відчуття корисності виконуваної роботи студентом (можливість використання результатів СРС у навчально-методичному забезпеченні дисципліни; використання результатів СРС у професійній підготовці (розділ/частина курсової роботи, випускового проекту тощо);
- участь у творчій діяльності (в межах НДР кафедри та планів методичної роботи);
- підготовка до участі в олімпіадах з навчальних дисциплін, конкурсах науково-дослідних або прикладних робіт тощо;
- мотивуючі фактори контролю знань (накопичувальні бали, рейтинги тощо)

Використання таких мотивуючих інструментів показує, що ставлення студента до виконання самостійної роботи істотно змінюється в кращу сторону і якість виконуваної роботи зростає. При цьому необхідно враховувати, що результат від їх використання значною мірою залежить від особистості викладача, його бажання та вміння застосовувати прийоми інтенсивної педагогіки, що передбачає введення у навчальний процес активних методів. Тому розглянемо більш детально, які ж саме методи доцільно використовувати при організації СРС.

У сучасній дидактиці серед найефективніших методів самостійної роботи студентів, що сприяють індивідуалізації та інтенсифікації навчального процесу виділяють :

- проблемно-пошукові методи;
- метод проектного навчання;
- методи колективної розумової діяльності;
- метод застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні.

При розробці індивідуальних завдань викладачем мають бути враховані особистісні можливості кожного студента. Такі завдання повинні мати комплексний характер з урахуванням індивідуальних особливостей студентів; розвитком творчих та професійних здібностей; містити урізноманітнені та варіативні підходи до складності та трудомісткості завдань. Для ефективної реалізації зазначених методів важливим є залучення до розробки завдань фахівців-практиків з бухгалтерського обліку.

Для підвищення ефективності організації самостійної роботи студентів доцільно всебічно використовувати доступні інноваційні комп'ютерні технології навчання, які дають можливість кожному студенту самореалізуватися. Одним із таких напрямків є використання Інтернет-технологій, зокрема у вигляді електронних бібліотек, освітніх порталів, тематичних сайтів та сайтів періодичних видань, що безумовно сприяє формуванню вміння відфільтровувати корисну інформацію. Так, викладач може визначати конкретні вектори самостійного опрацювання різних Інтернет-ресурсів, наприклад: робота з нормативною базою з питань бухгалтерського обліку, опрацювання першоджерел міжнародних стандартів (IFRS), аналіз наукових публікацій за фахом тощо. Здійснити це допомагають спеціально розроблені завдання, що містять певну ситуацію, для вирішення якої потрібно скористатися конкретним переліком Інтернет-посилань. Електронне навчання дозволяє змінювати темп, час, місце навчання та забезпечує максимальну площину гнучкості та зручності для навчання студентів.

Нами визначено наступні напрями удосконалення організації та методики самостійної роботи студентів про вивчені дисциплін зі спеціальності «Облік і оподаткування»:

- трансформація змісту, методів і форм організації самостійної роботи студентів;
- постійне оновлення банку завдань для індивідуального та групового вирішення;

- варіювання складності та обсягу завдань для СРС;
- використання інтенсивної педагогіки, що передбачає введення у навчальний процес активних методів;
- використання інформаційних технологій для організації СРС;
- заохочення студентів до участі у творчих об'єднаннях як інструменту закріплення практичних навичок;
- використання мотивуючих чинників контролю.

Як підсумок, вважаємо за доцільне зазначити, що вирішальна роль в організації самостійної роботи студентів належить викладачеві-менеджеру, який повинен сприяти розвитку кращих якостей студента як майбутнього фахівця, озброїти його методикою ефективної роботи з джерелами інформації, закласти основи саморозвитку.

Тому спрямованість студентів на інтенсивну самостійну роботу з самого початку їхнього навчання у вищому навчальному закладі неодмінно полегшить у майбутньому процес їх адаптації до професійної діяльності в умовах постійних змін.

Список використаних джерел

1. Якість вищої освіти: чинники формування конкурентоспроможності випускників: матеріали XXXIX Міжнар. наук.-метод. конф. (м. Полтава, 23-24 січня 2014р.): в 2-х ч. – Полтава: ПУЕТ, 2014. – Ч.2. – 331с.
2. Якість вищої освіти: вдосконалення змісту та організації практичної підготовки студентів: матеріали XL Міжнар. наук.-метод. конф. (м.Полтава, 25-26 лютого 2015 р.). – Полтава: ПУЕТ, 2015. – 398 с.

Карпенко О.В., к.е.н., професор
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

НОВІ ПІДХОДИ ДО ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ БУХГАЛТЕРА

У професійному середовищі теоретиків та практиків з бухгалтерського обліку останні п'ять років піднімаються питання престижу професії бухгалтера, аудитора та взагалі існування наряду підготовки «Облік і аудит».

На проведених численних міжнародних конференціях виникали дискусії з цього приводу. Окремі автори продовжують поглиблювали наукові дослідження у цій царині, оскільки професійна спільнота фахівців з обліку і аудиту вже зробила свій внесок у розвиток суспільства і нашої країни в цілому і ми розуміємо необхідність рухатися за векторами сучасних європейських та світових тенденцій розвитку науки про бухгалтерський й облік та практики, інформатизації системи управління. У доповіді дано критичний аналіз змісту питань, що піднімалися на наукових заходах та у монографіях, пов'язаних з проблемами підготовки бухгалтерів, аудиторів, фахівців та консультантів з оподаткування. Охарактеризовано зміни у відповідних нормативно-правових документах, що регулюють професійну діяльність бухгалтерів та аудиторів в Україні та регламентах, які повинні враховувати вищі навчальні заклади при наданні відповідних освітніх послуг. Підкреслено двовекторність дискусій на засіданні круглого столу з метою відповіді на питання: якими є сучасні парадигми обліку і концепції менеджменту, та як можуть вищі навчальні заклади допомогти суспільству у створенні прозорої інформації.

Автором зосереджено увагу на низці невирішених проблем бухгалтерського обліку, про які повинен знати випускник та мати певне професійне судження завдяки позиції його наставників - викладачів вищої школи. Серед них:

- зростання необхідності та можливості прискорювати швидкість обробки інформації завдяки досягнутому рівню автоматизації бухгалтерського обліку;
- залучення технологій суміжних до обліку галузей знань та інтеграції видів обліку з метою забезпечення нової якості облікової системи;
- відсутність розробленої моделі інтеграції облікової системи з менеджментом знань з метою оцінки невизначеності моделей інформації;
- розширення меж традиційного бухгалтерського обліку та синергетичний його розвиток;
- проблеми надання обліку динамічних властивостей та організація його як відкритої системи;
- відповіді на виклики розвитку інформаційної економіки та глобалізації, в т. ч. стосовно скорочення кількості фахівців, рівня прозорості та доступності інформації ;
- врахування особливостей створення інформації нових сфер економіки: інститут банкрутства, страхування, інвестування (відсутність алгоритму виділення непрофільних активів за даними бухгалтерського обліку та методики оцінки результативності виявлення таких при здійсненні процедур фінансового оздоровлення; оцінка дебіторської заборгованості з метою її продажу; відсутність затвердженої методики розрахунку ліквідаційної вартості основних засобів, формування резервів для покриття потенційних ризиків погіршення якості активів; оцінка проблем виникнення ризиків при впровадженні інформаційних систем, їх усунення та мінімізація наслідків; проблеми обліку фінансових інструментів та активів за справедливою вартістю тощо);
- відсутність методики аналізу відповідності реєстрів бухгалтерського обліку специфіці діяльності суб'єктів господарювання;
- розбіжності у понятійному апараті, що використовують в нормативно-правових документах, фахових джерелах інформації;

- відсутність методик оцінки для оптимального використання інтелектуального потенціалу працівників, методик роботи зі знаннями, накопиченими фахівцями підприємств, які є запорукою конкурентних переваг;
- методика обліку майбутніх подій;
- місце обліку в управлінні ризиками, його організація і методика при реалізації концепції сталого розвитку.

Особлива увага приділена необхідності застосування теорії організаційного розвитку, налаштованої на зміну ставлення співробітників до роботи, модифікацію їх поведінки та культури. Доведено, що процес організації обліку на підприємстві може бути успішно пов'язаний з концепцією організаційного навчання, яка передбачає реалізацію системи заходів у сфері перетворень, кваліфікації та методів діяльності. Оскільки система бухгалтерського обліку - це інформаційно-комунікативна система, яка створюється для задоволення запитів системи управління адекватною до вимог ринкової економіки в інтересах усіх членів суспільства, то саме вона може сприяти тому, що підприємства та організації матимуть здатність набути нових знань і розумінь подальшого розвитку на основі здійснюваних спостережень, аналізу невідповідностей та бажання вивчати успішні/неуспішні ситуації інноваційного розвитку підприємства.

Такі дії мають бути керованими, а отже випускники мають бути підготовленими до участі у постійних перетвореннях та удосконаленні. Вже більше 10 років потому з'явилися перші публікації, присвячені розвитку обліково-аналітичного забезпечення стратегічного розвитку підприємства, яке б забезпечувало покращення його конкурентного позиціонування. Але якщо раніше для створення обліково-аналітичного забезпечення процесу управління було достатньо застосування формального підходу до розробки стратегії підприємства, то наразі більш дієвим є інтуїтивний підхід в процесі розробки стратегії, що зумовлює необхідність формувати у студентів навички стратегічного мислення та креативних підходів до виконання професійних

завдань. У цьому контексті для розмірковування та зміни парадигми мислення важливо опрацювати з олівцем вже відомі праці С.Ф. Голова, В.М. Жука, С.А. Кузнецової, М.В. Корягіна, П.О. Куцика, Л.В. Нападовської, М.С. Пушкаря, А.В. Шайкана.

При викладанні дисциплін обліково-аналітичного та контрольного блоків важливо донести до розуміння студентів наявність нових наукових концепцій облікових систем та чинників, що зумовлюють зміни у системі бухгалтерського обліку. Серед останніх:

- наростання тенденцій глобалізації та постіндустріалізації, що актуалізує розвиток актуарного обліку, переорієнтує на інформаційне забезпечення процесу генерування/руйнування вартості;
- доцільність інтеграції інформації в єдину інформаційну систему;
- зміни у системі оподаткування, законодавчі реформи, поява нових інституцій, що потребують вмінь працювати в мінливих умовах;
- застосування механізму професійного судження і облікової політики, які ставлять під сумнів точність історичної вартості об'єктів обліку;
- розвиток теорії організаційного навчання для пристосування до умов мінливого зовнішнього та внутрішнього середовища і наявності проблемних ситуацій на шляхом виявлення та аналізу на основі якісно нового за змістом та способом створення обліково-аналітичного забезпечення;
- поява нових інформаційних інструментів вирішення економічних задач, розвиток електронного обліку;
- поширення концепції AFNF («Бухгалтерський облік для майбутнього»), бухгалтерського реінжинірингу [1-3] ;
- розвиток ринку капіталу та посилення ролі бухгалтерського обліку в реалізації соціальних стандартів тощо.

Таким чином усі застосовувані механізми управління та дидактичні методи повинні допомогти здійсненню змін як у науково-педагогічному колективі, так і у змісті навчання та процесі підготовки фахівців з обліку,

аналізу, аудиту, податкових розрахунків. Автором сформульовані завдання кафедри бухгалтерського обліку і аудиту для забезпечення її життєздатності, вона має стати інноваційною та інтелектуальною.

У середовищі викладачів придбані кожним нові знання з відповідних дисциплін, які вони читають, мають поширюватися та інтерпретуватися в колективі. Науково-педагогічні працівники незалежно від посади повинні постійно сканувати навколишнє середовище, створювати спільні навчальні проекти/продукти, саморозвиватися, що безумовно запалюватиме студентів та дозволить їм отримувати нові знання та навички на відповідному емоційному підйомі, оскільки викладачі червоною ниткою прошиють значимість бухгалтера при реалізації захисної та соціальної функції системи бухгалтерського обліку в менеджменті підприємства, виходячи з нових притаманних властивостей системі бухгалтерського обліку.

Фокус впливу бухгалтерського обліку на розвиток економіки достатньо великий, тому вища школа повинна постійно працювати над удосконаленням змісту та методики викладання дисциплін, що формують компетенції сучасного бухгалтера.

Список використаних джерел

1. Жук В.М. Бухгалтерський інжиніринг / В.М. Жук // Зростання ролі бухгалтерського обліку в сучасній економіці: збірник тез та доповідей I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (21 лютого 2013 р.; м. Київ) / Відпов. за вип. Б.В. Мельничук. – К.: ТОВ "Всеукраїнський інститут права і оцінки", 2013. – 534 с. – С.51–54.
2. Корягін М.В. Проблеми та перспективи розвитку бухгалтерської звітності : монографія / М.В. Корягін, П.О. Куцик. – Львів : ЛКА, 2016. – 276 с.
3. Kuznetsova S. The transformation of accounting systems in the chaotic Economy structuring: The synergetic approach / S. Kuznetsova // Risk and Decision structuring: The synergetic approach / S. Kuznetsova // Risk and Decision Analysis. Special Issue: Vol. 2: Behavioral Finance. – IOS Print, USA, New York, – 2011. – Number 3. – P. 151–160.

Кравченко І.Ю., к.е.н., доцент
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ПРОФЕСІЇ В УКРАЇНІ

Аналіз ринку праці за останні декілька років свідчить, що незважаючи на неоднозначність економічної ситуації в Україні попит на бухгалтерські послуги збільшився, причиною цього стало перш за все зростання кількості суб'єктів господарювання, як юридичних, так і фізичних осіб, зокрема в Україні зареєстровано на 1 квітня 2016 року 1 135 156 юридичних осіб, і це не враховуючи фізичних осіб - підприємців¹.

Проте внаслідок розвитку інформаційних технологій управління, найчастіше запитані є працівники зі знанням спеціального програмного забезпечення. Найчастіше в об'явах зустрічаються назви таких програмних продуктів: «Галактика», «Парус-Підприємство», «Акцент-бухгалтерія», «1С: Підприємство» – 7 і 8 версія, 1С ПРО. Саме на них спостерігається нині найбільший попит на ринку інформаційних ресурсів.

Професійні бухгалтери і, головне, запитані на ринку праці спеціалісти, мають відповідати наступним вимогам:

- професійні знання організації і методики бухгалтерського обліку;
- вміння працювати з первинними документами;
- бути досвідченим користувачем бухгалтерських програм;
- мати навички роботи з офісною технікою;
- мати середній та вище рівень володіння іноземною мовою.

Зауважимо, що внаслідок застосування новітніх інформаційних систем обліку і звітності в роботі бухгалтера з'являються особливості, які суттєво впливають на його роботу.

¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя.

Зупинимось на особливостях бухгалтерського обліку в умовах комп'ютеризації системи управління підприємством

В основі комп'ютерної форми обліку є:

- електронний обліковий реєстр,;
- бездокументний збір первинних;
- інформацію можна отримати автоматично за запитом;
- здійснюється інтегрована обробка облікових даних з необхідним рівнем деталізації й оперативності.

Серед її недоліків можна вказати недостатню увагу до питань формування вихідних даних, видів й форм їх відображення.

Комп'ютерна форма (як структура) обліку при бухгалтерський комп'ютерній системі повинна:

- зменшувати трудомісткість обліку за рахунок автоматизації його ведення;
- залежно від потреб управління одержувати множини групувань і узагальнень в обліку в межах класифікації облікових номенклатур, що значно збільшує аналітичність обліку без підвищення трудомісткості його ведення;
- складати в автоматизованому режимі всі форми бухгалтерської, податкової та статистичної звітності;
- одержувати облікові реєстри (баланс, аналітичні рахунки) практично на будь-яку дату, не чекаючи закінчення облікового періоду;
- проводити багаторівневий аналіз різних сторін діяльності підприємства на регулярній основі або за потребою (за запитом);
- за необхідності оперативно перебудовувати технологію ведення обліку при зміні схеми управління підприємством у зв'язку з організаційними перебудовами або нормативних та інструктивних вказівок щодо ведення обліку тощо.

Слід усвідомлювати, що впровадження бухгалтерської програми ефективно тільки тоді, коли наслідком є підвищення ефективності та поліпшення якості ведення обліку на підприємстві. Це може виражатися в:

- упорядкуванні бухгалтерського обліку;
- збільшенні кількості інформації, що одержується з бухгалтерського обліку;
- зниженні кількості бухгалтерських помилок;
- підвищенні оперативності бухгалтерського обліку;
- підвищенні економічності бухгалтерського обліку.

Якщо такого покращення не відбулося, то автоматизація обліку безперспективна – вона не принесе кінцевого результату, сам же по собі перехід від заповнення паперових журналів-ордерів на натискання комп'ютерних клавіш поліпшенням не можна назвати.

Проблема наукової революції полягає в тому, що технології і роботизація поголовно змітають усі виконавські професії, сфера за сферою. Крок за кроком механічні рутинні роботи йдуть. Тому молодим спеціалістам доведеться конкурувати не лише з випускниками, і тими, хто працює на п'ять років довше, але і з новітнім програмним та технічним забезпеченням.

Розвинута і ефективно організована бухгалтерська справа є одним з невід'ємних елементів економіки. І внутрішні, і зовнішні бухгалтери відіграють важливу роль в наданні доказової правильної інформації, необхідної для прийняття рішень щодо постачання, найму кадрів і використання ресурсів, від чого залежить ефективність ринкової економіки.

Головною рисою бухгалтера сьогодення є можливість забезпечити максимальну достовірність бухгалтерського обліку, що потребує вміння використовувати різні облікові методи. Бухгалтер повинен вміти швидко пристосовуватись до швидких змін в економічному житті країни.

І якщо ще декілька років тому для якісного виконання облікової роботи бухгалтеру цілком вистачало акуратності та уважності, оскільки його дії

виконувалися за встановленими інструкціями. Зараз, професіональний бухгалтер має бути гнучким, швидко реагувати на зміни у зовнішньому середовищі та податковому законодавстві, мати аналітичний склад розуму та бути юридично освідченим.

На сьогоднішній день функції, які виконують бухгалтери, ускладнилися, їх кількість значно зростає. Це вимагає не лише бездоганного знання саме обліку, але і вмінь та навичок, які виникли лише із швидкими темпами науково-технічного прогресу. Сучасний бухгалтер повинен не просто вміти вести книги, добре знати облік і економіку, але й володіти основами технології виробництва, трудовим і цивільним правом, діловодством, комп'ютерною технікою та іноземними мовами.

Сучасний бухгалтер займається не тільки веденням рахунків, але й здійснює широку діяльність, що включає планування і прийняття рішень, контроль і привернення уваги керівництва до порушень, оцінку, огляд діяльності і аудит. Сучасний бухгалтер повинен задовольнити потреби тих, хто використовує облікову інформацію, незалежно від того, чи є вони зовнішніми чи внутрішніми її споживачами.

На сьогодні існують наступні актуальні спеціалізації бухгалтерської професії (табл. 1).

Таблиця 1

Сучасні тенденції розвитку бухгалтерської професії

Спеціалізації	Характеристики спеціалізації
1	2
Бухгалтер - оператор	Виконують рутинну, суто механічну роботу, що полягає у введенні вхідної інформації в інформаційну систему обліку та первинному контролю за документами.
Бухгалтер - адміністратор	Завданням є управління колективом бухгалтерії
Бухгалтер - юрист	Мистецтво бухгалтера юридичної направленості полягає в найвигіднішій інтерпретації господарської діяльності, що здійснюється суб'єктом обліку та юридично грамотному оформленні його діяльності в бухгалтерському обліку
Бухгалтер - програміст	Спеціалізація виникла у зв'язку з появою та розвитком комп'ютерного обліку

Продовження таблиці 1

1	2
Методолог	Спеціалісти, які на основі поставлених завдань формують правила функціонування інформаційних систем обліку
Облікові аналітики	Мистецтво облікового аналітика полягає в коректному виборі інформації, складанні на її основі рекомендації та прогнозів, доведення їх до відома менеджера, а мистецтво менеджера в такому разі – в прийнятті правильного управлінського рішення

Традиційно, на підприємствах малого та середнього бізнесу, де кількість працівників обмежена, саме головний бухгалтер несе юридичну і моральну відповідальність за законність та ефективність використання фінансових і матеріальних ресурсів підприємства, господарських операцій, що здійснюються. За ним зберігається правило другого підпису, яке закріплює контрольні функції бухгалтерії.

Так змінилися й вимоги до компетенції бухгалтера, професійного рівня знань та навичок. І якщо розглянути їх можна відмітити, що компетенції, які вимагаються від бухгалтера стали охоплювати ширше коло питань.

Список використаних джерел

1. Чижевська Л.В. Бухгалтерський облік як професійна діяльність: теорія, організація, прогноз розвитку [Текст]: монографія / Чижевська Людмила Віталіївна; Житомирський держ. технологічний ун-т. – Житомир: ЖДТУ, 2007. – 528 с.
2. Професійна діяльність бухгалтера: аутсорсинг, ризики, захист інформації [Текст]: монографія / Чижевська Л. В. [та ін.]. – Житомир: ЖДТУ, 2011. – 403 с.
3. Філіппова С.В. Формування професіоналізму бухгалтера виробничого підприємства на засадах компетентнісного підходу [Текст]: монографія / С.В. Філіппова, К.В. Ковтуненко. – Донецьк: Ноулідж, Донец. від-ня, 2013. – 175 с.
4. Тупчий А.Ф. Формування фахової компетентності майбутніх спеціалістів бухгалтерського обліку в процесі навчання [Текст]: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Тупчий А.Ф.; ДВНЗ "Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди". – Переяслав-Хмельницький, 2013. – 18 с.
5. Бойчук А.А. Проблеми організації автоматизації обліку на підприємствах торгівлі / А. А. Бойчук, В. О. Бойчук, Л. О. Моцна // Наука й

економіка. – 2014. – Вип. 2. – С. 56-60. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nie_2014_2_10.

6. Поліщук О.М. Особливості застосування комп'ютерних технологій для автоматизації бухгалтерського обліку на підприємствах / О.М. Поліщук // Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. – 2014. – Вип. 11(2). – С. 287-293. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/espof_2014_11\(2\)_41](http://nbuv.gov.ua/UJRN/espof_2014_11(2)_41).

7. Ростока М.Л. Аналіз практичного стану формування професійної компетентності майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних / М.Л. Ростока // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – 2013. – № 20. – С. 102-108. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2013_20_19.

8. Саюн А.О. Проблеми підготовки фахівців з обліку, аналізу та аудиту / А.О. Саюн, О.Р. Хотькіна // Фінансовий простір. – 2013. – № 1. – С. 147-150. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2013_1_32.

9. Шевченко С.В. Дослідження стану й тенденцій автоматизації бухгалтерського обліку малих підприємств у контексті цільових орієнтирів фахової підготовки майбутніх бухгалтерів [Електронний ресурс] / С.В. Шевченко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2015. – Вип. 40. – С. 360-369. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2015_40_51.

Лисенко М.А., магістр спеціальності «Облік і аудит»,
Виноградова М.О., к.е.н., доцент - науковий керівник
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ І АУДИТУ В УПРАВЛІННІ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Характерною особливістю сучасного розвитку економіки України є глибокі економічні перетворення у сфері виробництва на основі ринкових відносин, які вимагають перегляду системи бухгалтерського обліку та аудиту загалом, в тому числі й обліку та аудиту кредиторської заборгованості національних суб'єктів господарювання.

Адже на сьогодні одним з найбільш складних і актуальних питань української економіки є існування проблеми неплатежів. Так, суб'єкти

господарювання на перший план висувають вирішення власних проблем, натомість виконання фінансових зобов'язань по платежах перед партнерами здійснюються по залишковому принципу. До того ж відсутність жорсткої майнової відповідальності за невиконання власних договірних зобов'язань дає їм змогу подекуди ухилятися від вчасних та повних взаєморозрахунків з партнерами. Крім того, у поглиблення платіжної кризи вносить свою частку і неврегульованість бюджетної системи, що стосується несвоєчасної оплати державних зобов'язань, які здійснюються за рахунок бюджету.

Теоретичні й практичні аспекти обліку та аудиту в управлінні кредиторською заборгованістю підприємств із різним ступенем повноти розглядалися в працях провідних вітчизняних вчених: Ф.Ф.Бутинця, Г.Г.Кірейцева, М.М.Коцупатрого, О.А.Петрик, О.М.Петрука, І.А.Бланка, які розкрили основні аспекти оцінки, визнання і класифікації зобов'язань у розрізі видів кредиторської заборгованості. До того ж, за даною темою виконувались такі дисертації: Тесленко Тамара Іванівна «Облік і аналіз поточних зобов'язань», Затока Тетяна Вікторівна «Бухгалтерський облік забезпечення виконання договірних зобов'язань: теорія і методика».

Проте, не зважаючи на значний внесок науковців, низка облікових проблем та питань обліку та аудиту за обраною тематикою залишаються недостатньо вирішеними.

Таким чином, частково не висвітленими проблемами щодо обліку кредиторської заборгованості є: низький рівень автоматизації даної ділянки обліку; відсутність розроблених методик внутрішнього аудиту; методичних рекомендацій з удосконалення бухгалтерського обліку простроченої та безнадійної заборгованості; відсутність внутрішніх форм звітності, необхідних для управління тощо. Адже саме для вирішення поточних проблем управлінському персоналу вкрай необхідна різноманітна інформація, а саме: в якій кількості необхідно закуповувати виробничі запаси; приймати нове замовлення чи ні, тощо. Інформація також потрібна

для прийняття довгострокових рішень, які визначають стратегію підприємства, зокрема рішень про інвестування коштів у різноманітні проекти. Необхідну інформацію надає звітність, яка поділяється на зовнішню (фінансову та податкову) та внутрішню (управлінську).

Незважаючи на значну увагу, яка в останні роки приділяється принципам розробки і формування внутрішньої управлінської звітності, сьогодні вирішення цього питання ще не знайшло свого втілення в існуючій системі нормативного регулювання бухгалтерського обліку в Україні або незалежних професійних організацій, а залишається на рівні пропозицій, які наводяться дослідниками в наукових працях. У той же час, слід наголосити, що на початку 20-го століття проблема розробки принципів управлінської звітності перебувала в початковій стадії вирішення. Зокрема, як відмічала у 2002 році М.Н. Семіколенова, принципи і порядок складання управлінської звітності у вітчизняній економічній літературі практично не розроблені. Сьогодні вже розпочався етап синтезу наукових знань у даній сфері наукових досліджень, результатом якого стала поява фундаментальних праць, в яких пропонується авторські класифікації принципів побудови управлінської звітності (О.Ф. Свєрчкова, І.А. Слободняк), які враховують як сучасний рівень розвитку системи управлінського обліку в пострадянських країнах, так і проблеми менеджменту, які значно змінилися за останні роки у зв'язку із глобалізацією економічних процесів та постіндустріалізацією економіки.

Також залишається відкритим питання щодо списання простроченої кредиторської заборгованості та врегулювання питань гармонізації обліку зобов'язань за національними та міжнародними стандартами.

Так, методологія обліку зобов'язань в Україні затверджена П(С)БО 11 «Зобов'язання» [1]. У міжнародній практиці цей аспект розглядається у декількох стандартах, а саме в МСБО 1 «Подання фінансових звітів», МСБО 10 «Непередбачені події і події, які сталися після дати балансу», МСБО 12

«Податки на прибуток», МСБО 17 «Оренда», МСБО 19 «Витрати працівникам», МСБО 32 «Фінансові інструменти: розкриття та подання», МСБО 37 «Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи» [2].

Якщо розглядати визнання зобов'язань, то слід відмітити, що національні стандарти, в даному випадку, розглядають зобов'язання, а міжнародні – забезпечення. Різняться підходи й до оцінки зобов'язань. Так, відповідно до П(С)БО 11, довгострокові зобов'язання, на які нараховуються відсотки, відображаються в балансі за їх теперішньою вартістю; поточні зобов'язання відображаються в балансі за сумою погашення; непередбачені зобов'язання відображаються на позабалансових рахунках підприємства за обліковою оцінкою. МСБО 37 надає методику оцінки тільки для одного виду зобов'язань, а саме: сума юридичних або конструктивних зобов'язань має бути найкращою оцінкою видатків, необхідних для погашення теперішньої заборгованості на дату балансу.

Згідно з МСБО 37 забезпечення відображаються в балансі в складі короткострокових або довгострокових зобов'язань. У бухгалтерській практиці України поділ забезпечень за часом їх залучення було здійснено тільки починаючи зі звітності за 1-й квартал 2013 року.

Тому на поточний момент зобов'язання підприємств (до яких відносять і забезпечення) як згідно з національними П(С)БО, так і згідно з МСБО, прийнято поділяти на довгострокові та короткострокові. Крім цих двох основних груп можуть існувати і непередбачені зобов'язання.

У міжнародній практиці довгострокові і короткострокові зобов'язання відносять до фактичних, тобто таких, які виникають з договорів, контрактів або на основі законодавства і їх вартість можна точно визначити. Непередбачені зобов'язання відносять до умовних – це неіснуючі зобов'язання, але вони є потенційними, тому що залежать від майбутніх подій, які можуть виникнути в результаті минулої події.

Віднесення зобов'язань до довгострокових або поточних в Україні також регулюється П(С)БО 11 «Зобов'язання», згідно із яким довгострокові зобов'язання – це зобов'язання, погашення яких не передбачається протягом звичайного операційного циклу та термін погашення яких перевищує дванадцять місяців, починаючи з дати балансу.

У вітчизняному бухгалтерському обліку до довгострокових джерел фінансування відносять: довгострокові позики, довгострокові векселі видані, довгострокові зобов'язання за облігаціями, довгострокові зобов'язання з оренди, відстрочені податкові зобов'язання, інші довгострокові зобов'язання.

Як свідчать проведені дослідження, існує певна різниця щодо складових довгострокових зобов'язань у міжнародній і вітчизняній практиці, що зумовлено історичним розвитком країн, встановленими принципами бухгалтерського обліку та станом фінансового ринку.

Усе назване вище обумовлює необхідність удосконалення існуючої методики обліку та аудиту кредиторської заборгованості з метою впровадження в практичну діяльність отриманих в процесі майбутніх досліджень результатів.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» : Наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000р. №20 (зі змінами та доповненнями) [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.liga.net](http://www.liga.net). – Назва з екрану.
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 (МСБО 37) «Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи», IASB, Міжнародний документ від 01.01.2012 р. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

Лоханова Н.О., д.е.н., професор
Одеський національний економічний університет

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ – ІНСТИТУЦІЙНІ АСПЕКТИ

В умовах процесу глобалізації, з яким приходиться стикатися вітчизняним підприємствам, дуже важливим стає пошук подальших напрямів реформування облікової системи, оскільки саме від неї багато в чому залежить стан інформаційного забезпечення управління в цілому і підтримки достатнього рівня конкурентоспроможності всіх господарюючих суб'єктів.

Проблеми реформування системи бухгалтерського обліку в Україні розглядаються в працях цілого ряду дослідників. Так, ним присвячено праці: В.М. Пархоменка, Л. Г. Ловінської, С. Ф. Голова, М.І. Бондаря, А. В. Озеран, Р.В. Кузіної та багатьох інших авторів.

На даний час відбулося багато знакових подій, які в цілому визначають загальний вектор реформування системи бухгалтерського обліку в Україні, зокрема закладені інституціональні підстави для запровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності і здійснено перші кроки на цьому шляху, внесені зміни до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», прийнято оновлений Податковий кодекс України, який максимально зорієнтований на використання бухгалтерської інформації для цілей розрахунку податку на прибуток, розроблено нове Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", яке замінило собою раніше діючі П(С)БО 1-5 тощо.

Отже, мета дослідження полягає в тому, що чітко з'ясувати питання – якими мають бути наступні інституційні кроки в реформуванні облікової системи вітчизняних підприємств?

До числа наступних кроків, на наш погляд, можуть бути віднесені такі. Насамперед, необхідно чітко визначитися, яким шляхом у реформуванні обліку піде Україна та її господарюючі суб'єкти: чи це буде, як і зараз, шлях

паралельного застосування національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку і Міжнародних стандартів фінансової звітності для окремих груп суб'єктів, чи, можливо, за основу повністю будуть взяті МСФЗ, як для великих підприємств, так і МСФЗ для суб'єктів малого бізнесу. Вважаємо, що другий шлях є в перспективі більш ефективним, оскільки він дозволить створити максимальні інституціональні засади для формування такої інформаційної системи вітчизняних підприємств, яка була б здатна готувати інформацію обліку і звітності в зрозумілому для всіх потенційних користувачів форматі із необхідними розкриттями показників. Шлях паралельного застосування національних П(С)БО і МСФЗ, на нашу думку, менш вдалий, враховуючи, що він передбачає постійний процес оновлення національних П(С)БО з урахуванням внесення змін до МСФЗ.

Однак, якщо за основу буде взятий другий шлях, це ставить завдання як найшвидшого оновлення і узгодження національних П(С)БО, по-перше, з МСФЗ, по-друге, їх гармонійної ув'язки між собою. Звернемо увагу, наприклад, на ситуацію, що сталася з національними П(С)БО 10 "Дебіторська заборгованість", 11 "Зобов'язання", 12 "Фінансові інвестиції", 13 "Фінансові інструменти". Як відомо, в системі МСФЗ відповідні об'єкти обліку і звітності потрапляють під дію таких МСФЗ, як: 7 "Фінансові інструменти" і 9 "Фінансові інструменти: розкриття інформації". І дійсно, всі перелічені об'єкти постають саме як фінансові інструменти, однак, у вітчизняній системі обліку і звітності порядок нормативного регулювання їх відображення розкиданий між низкою стандартів, які в ряді випадків по різному підходять до визначення методик обліку таких економічних об'єктів. Отже, на рівні нормативного забезпечення доцільно найближчим часом здійснити упорядкування норм цих стандартів, привести їх у відповідність до МСФЗ. Доцільно відмінити відповідні П(С)БО 10, 11, 12 і повністю переглянути П(С)БО 13 "Фінансові інструменти" з урахуванням норм оновлених МСФЗ 7 і 9. У даному випадку наведено лише один приклад необхідності перегляду діючих П(С)БО, однак, перелік таких

прикладів можна продовжити. Доцільно лише звернути увагу на П(С)БО, якими регламентовано облік доходів і витрат – П(С)БО 15 "Доходи" і П(С)БО 16 "Витрати". Давно відомо, що аналогу П(С)БО 16 в пакеті МСФЗ немає, а відносно П(С)БО 15 слід зазначити, що він розроблений як аналог МСБО 18 "Виручка", однак, у даний час з'явився новий МСФЗ 15 "Виручка по договорах з покупцями", в якому передбачені взагалі нові критерії визнання доходів, отже, й в національній обліковій практиці слід передбачити можливість застосування нових підходів, тобто є необхідними зміни в діюче П(С)БО 15 і чітке з'ясування, чи доцільно зберігати в існуючому вигляді П(С)БО 16. Отже, питання упорядкування інституційних засад у вигляді національних П(С)БО, як норм, що регулюють облік і звітність в Україні, постає нагальною потребою у випадку, якщо національні П(С)БО будуть зберігатися як інструмент нормативного регулювання обліку більшої частини вітчизняних підприємств.

Також хотілося б звернути увагу на ще один аспект інституційного характеру.

У роботі Д.Норта «Розуміння процесу економічних змін» акцентовано увагу на двох функціях, які виконують інститути: створення обмежень і створення стимулів [1, с. 104; 2]. Аналіз дій інститутів, які відносяться до системи обліку в Україні, дозволяє зробити висновок, що розвиток вітчизняної облікової системи більшою мірою базується на аспекті обмежень. Це пояснюється тим, що в Україні є чітко регламентована система ведення обліку, і хоча в останні роки робляться спроби дещо зменшити регламентуючу роль державних інститутів, а також надати більше прав підприємствам стосовно ведення обліку (для прикладу наведемо скасування нормативного регулювання обов'язкового складу субрахунків), однак рівень регламентації залишається високим. У цілому, на жаль, розвиток всього інституціонального середовища, в якому нині доводиться функціонувати бізнесу, здійснюється саме за рахунок створення системи обмежень, регламентів і заборон. Це стосується як сфери регулювання бухгалтерського обліку в цілому, так і його співвідношення з

оподаткуванням. При цьому стимулююча роль інститутів, яку вони мають виконувати поряд із обмежувальною, часто не забезпечується. Наприклад, стосовно ситуації із запровадженням МСФЗ в Україні маємо зміни в нормативній базі, які передбачили застосування системи обмежень, точніше чітко встановлених зобов'язань здійснювати складання звітності за МСФЗ для публічних компаній, і залишили поза увагою стимулюючу роль. Що має бути стимулом для підприємства при запровадженні доволі складної облікової системи на підставі вимог МСФЗ? Ці стимули нормативними актами не передбачені, тобто на рівні формальних інститутів вони відсутні. Підприємства, що потрапили в перелік тих, для кого є обов'язковим застосування МСФЗ, змушені це робити, але ніякої державної підтримки і стимулів при цьому не передбачено. Що стосується неформальних інститутів, то й тут із стимулами також прогалина, оскільки об'єктивний запит на якісну фінансову звітність за МСФЗ з боку користувача існує дуже в незначній кількості вітчизняних підприємств, що мають наміри виходити на світові чи європейські ринки. Отже, саме через створення системи стимулів може бути змінено підхід від запровадження формальних і малодієвих інституціональних змін до реальних процесів покращення облікової системи за рахунок поєднання й розвитку формальних і неформальних «правил гри».

Слід зазначити, що подальші кроки у реформуванні облікової системи вітчизняних підприємств мають полягати в тому, що необхідно сформулювати запит на якісну фінансову інформацію з позицій потенційного і реального власника.

Список використаних джерел

1. Норт Дуглас. Понимание процесса экономических изменений / пер. с англ. К. Мартынова, Н.Эдельмана; Гос. ун-т. – Высшая школа экономики. – М.: Изд. Дом гос. ун-та – Высшей школы экономики, 2010. – 256 с.
2. Балацкий Е.В. Дуглас Норт: когнитивно-институциональный теоретический синтез // Капитал страны. Федеральное интернет-издание. – 15.03.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.kapital-rus.ru/articles/article/182691>.

Плікус І.Й., к.е.н., доцент
Сумський державний університет

РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

В умовах інформаційної економіки та інтенсивного впровадження нових інформаційних технологій від якості ведення бухгалтерського обліку залежить економічна безпека підприємства², під якою розуміють такий стан захищеності підприємства від негативного впливу загроз (внутрішніх та зовнішніх) і ризиків, що забезпечує ефективне використання ресурсів в процесі поточного функціонування підприємства, а також досягнення стратегічних цілей³. Рівень економічної безпеки підприємства залежить від того, наскільки ефективно керівництво буде спроможне приймати рішення по уникненню можливих загроз і ліквідації наслідків негативних впливів зовнішнього й внутрішнього середовища⁴. В основі цих рішень знаходиться інформація, яка формується на прийнятих положеннях та правилах (принципах) бухгалтерського обліку, у тому числі й принципу безперервної діяльності, недотримання якого може призвести до втрати економічної безпеки, й, як слідство банкрутству та ліквідації. Тому метою дослідження є обґрунтування важливості застосування

² Це продемонстрували події, пов'язані з банкрутствами таких корпорацій, як Enron, WorldCom, Xerox, Parmalat тощо, які були викликані не результатами фінансово-господарської діяльності корпорацій, а порушенням ними принципів ведення бухгалтерського обліку та шахрайством у бухгалтерській звітності.

³ Інтерпретація показників бухгалтерської звітності дає можливість абстрагуватися від сьогодення, на майбутнє орієнтована системи стратегічного обліку, концепція якого ще не отримала достатнього розвитку в науці.

⁴ Аналіз статистичних даних свідчить, що в Україні топ-менеджмент підприємств не спроможний приймати такі рішення: збиток до оподаткування великих та середніх підприємств України, без урахування банків і бюджетних установ, за 2014 рік склав 408,169 млрд грн проти 38,289 млрд грн прибутку роком раніше; за перше півріччя 2015 року великі та середні підприємства отримали 232,617 млрд грн збитку до оподаткування [1]. Результати аналізу стану справ на підприємствах України, які перебувають у банкрутстві, проведеного Міністерством юстиції станом на 2013 рік, демонструють, що в Україні налічується 8811 підприємств, які перебувають у процедурі банкрутства, 438 підприємств – це державні або підприємства, у статутному фонді яких державі належить більше 25%. Решта – це підприємства приватного сектора економіки, в тому числі - фізичні особи підприємці [2]. При цьому в державному секторі за загальною процедурою ліквідується 84% банкрутів з яких: 7% припадає на випадки банкрутства боржника, що ліквідується власником; 6% - банкрутство відсутнього боржника; 3% - санація боржника його керівником. Підприємства-банкрути приватного сектора економіки: більше 38% - це банкрутство відсутнього боржника; 37% - загальна процедура банкрутства; майже 12% - банкрутство фізичних осіб – підприємців; 11% - банкрутство боржника, що ліквідується власником; більше 2% - санація боржника його керівником [2].

принципу безперервності діяльності підприємства в умовах інформатизації економіки на основі систематизації напрацьованого матеріалу.

Звертаючи увагу на актуальність проблеми зазначимо, що даному питанню присвячена значна кількість публікацій та, аналізуючи які можна констатувати таке:

по-перше, світова практика свідчить про підвищення ролі бухгалтерської інформації у прийнятті менеджментом підприємства рішень по досягненню безперервності діяльності, яку слід сприймати не тільки, як бухгалтерський методологічний принцип, а і, як ідею, яка визначає сприйняття діяльності підприємства в сучасній інформатизованій економіці, як такої, що спрямована на продовження і розвиток. Принцип безперервності діяльності формалізовано у таких нормативних документах з бухгалтерського обліку та аудиту:

- НП(С)БО 1 [3] надає таке визначення поняття «безперервної діяльності» - це принцип, що передбачає оцінку активів і зобов'язань підприємства, виходячи з припущення, що його діяльність триватиме далі;

- МСА 570 «Безперервність» [4] вказує, що припущення про «безперервність діяльності» підприємства є основним принципом підготовки фінансових звітів, на підставі цього принципу підприємство розглядається як таке, що продовжуватиме свою діяльність у близькому майбутньому й немає наміру припиняти діяльність (ліквідуватися);

- МСФЗ (IAS) 1 цей принцип визначає так: "Фінансова звітність в обов'язковому порядку повинна складатися на основі припущення безперервності діяльності, за винятком випадків, коли керівництво організації або саме має намір ліквідувати організацію чи припинити її діяльність, або змушене обрати такий спосіб дій в силу відсутності інших реальних альтернатив" [5].

по-друге, необхідно мати на увазі, що формування бухгалтерської інформації проводиться відповідно до конкретних завдань управління, а користувачі цієї інформації, їх потреби є тими факторами, від яких залежить

побудова схем обліку, тобто саме орієнтація бухгалтерського обліку на управління привела до необхідності виділення таких інформаційних систем, як управлінський облік, виробничий облік, податковий облік, стратегічний облік⁵, соціальний облік, облік за міжнародними стандартами й і їх інтеграції з інформацією, що знаходиться поза бухгалтерським обліком (спроби інтегрувати бухгалтерський облік та фінансову звітність з управлінським і стратегічним видами обліку на практиці вже дають свої результати). Така інтеграція дозволить вирішувати бухгалтерським обліком ряд завдань стосовно стійкового розвитку підприємства відповідно до теорії життєвих циклів (часткове це реалізовано лише в окремих і досить вузьких питаннях калькуляційних систем⁶) [6, с.73; 7, с.15; 8, с.38].

по-третє, інформаційна структура бухгалтерського обліку динамічна це пояснюється тим, що: 1) використання історичних оцінок в звітності, не дозволяє достовірно оцінити майбутній стан підприємства та вимагає вирішення нових методологічних питань оцінки за ринковою й справедливою вартістю; 2) будь-який користувач звітності, при складанні прогнозів розвитку підприємства та оцінюючи майбутнє з позицій сьогодення, стикається з невизначеністю й приймає рішення в умовах ризику при цьому необхідно розуміти, що для складання прогнозу, не вся інформація є у фінансовій звітності й МСФЗ і GAAP визнають необхідність приведення у звітності інформації нефінансового характеру, цінність якої полягає в тому, що вона містить інформацію, що дозволяє зовнішнім користувачам розробити коректний прогноз розвитку підприємства.

по-четверте, необхідно зазначити що більшість дослідників проблем інформаційного забезпечення системи управління підприємством визначають

⁵ Теоретичні основи стратегічного обліку, які поєднують у своєму складі поняття про сутність стратегічного обліку, його предмет і способи відображення об'єктів, функції, принципи і системи організації обліку, як інформаційної моделі для прийняття стратегічних управлінських рішень розглядалися мною у статті «Стратегічний облік як інструмент стратегічного управління підприємством».

⁶ Калькулювання собівартості та управління витратами розвиваються в останні роки досить ефективно на елементах бюджетування

необхідність формування інформаційного облікового простору. Сучасна методологія бухгалтерського обліку допускає багатоваріантність у виборі способів обліку, що призводить до різної інтерпретації однакової інформації. Проте з метою забезпечення безперервності діяльності якісна інформація у бухгалтерській звітності повинна об'єктивно відображати фактичний фінансовий стан результатів діяльності, а також перспективи розвитку підприємства для прийняття інвесторами обґрунтованих рішень.

Підсумовуючи зазначимо, що достовірна, повна інформація у звітності дозволяє приймати обґрунтовані рішення, володіння інформацією щодо самого рішення, його наслідки може значно знизити ймовірність помилки.

Список використаних джерел

1. Госстат: убыток украинских предприятий за первую половину 2015 года превысил \$10 млрд // Матеріали інтернет журналу Livejournal [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://varjag-2007.livejournal.com/9030159.html> (09.09.2015). – Назва з екрану.
2. В Украине насчитали почти 9 тыс. предприятий-банкротов // Материалы Пресс-центра "Информационного Агентства "ЛІГА Бізнес Інформ" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://biz.liga.net/svoy-biznes/all/novosti/2535540-v-ukraine-naschitali-pochti-9-tys-predpriyatiy-bankrotov.htm> (03.07.2013). – Назва з екрану.
3. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання, впевненості та супутніх послуг, 2010. – Ч. I. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mia.kiev.ua/ua/books.html>.
4. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 "Подання фінансових звітів" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.
6. Карпенко О.В. Облік, орієнтований на потреби забезпечення функціонування підприємства / О.В. Карпенко // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка і право). – Ірпінь: НУДПСУ, 2010. – № 1 (48). – С. 73–79.
7. Карпенко О.В. Модернизация аналитического обеспечения экономической деятельности современного предприятия / О.В. Карпенко // Потребительская кооперация: теория, методология, практика: материалы

международной научно-практической конференции. – М.: Российский университет кооперации, 2010. – С. 15-18.

8. Карпенко О.В. / Облік в управлінні розвитком суб'єктів господарювання // О.В. Карпенко, Д.В. Карпенко // Теорія і практика забезпечення ефективного розвитку суб'єктів ринку: І Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., (м. Полтава, 20 листопада 2012р.) – Полтава: ІнтерГрафіка, 2012. – С. 38–40.

Поддубна Н.М., аспірант
ДВНЗ Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

РИЗИК-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У ПРОЦЕСІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ

«Вся жизнь – управление рисками, а не исключение рисков»

Уолтер Рістон

За сучасних умов функціонування роздрібних торговельних підприємств споживчої кооперації в ринковому середовищі нагальним постає питання пошуку нових, прогресивних аспектів при формуванні їх системи внутрішнього контролю. Одним із таких аспектів цілком може стати побудова даної системи на основі ризик-орієнтованого підходу. Тобто, систему внутрішнього контролю, орієнтовану на ризик, можна розглядати як один із елементів системи корпоративного управління підприємствами споживчої кооперації, яка дає впевненість керівництву в тому, що політика на кожному організаційному рівні вірно сприймається, а поставлені цілі досягаються із дотриманням запланованих норм. Крім того, дана система створюється переважно для задоволення інтересів вищого керівництва у процесі виконання ними управлінських функцій, також вона сприяє зменшенню ризиків, мінімізації витрат і збереженню активів роздрібних торговельних підприємств споживчої кооперації.

Серед дослідників, які приділяли увагу розгляду заявлених проблем варто відмітити: Булкот Г. В., Бутинець Т. А., Петрик О. А., Сметанко О. В.,

Чумакову І. Ю. Проте, дослідження внутрішнього контролю на основі ризик-орієнтованого підходу в діяльності роздрібних торговельних підприємств споживчої кооперації розглянуто фрагментарно та недостатньо. Тому, метою даної роботи є розгляд взаємозв'язків внутрішнього контролю і управління ризиками із метою забезпечення ефективності і безперервності діяльності зазначених суб'єктів дослідження.

Рис. 1. Підхід до побудови системи ризик-орієнтованого внутрішнього контролю на роздрібних торговельних підприємствах споживчої кооперації

Ризик-орієнтований внутрішній контроль, за переконанням автора, може бути максимально ефективним лише в тому разі, коли він інтегрований в загальну систему управління ризиками і в загальну систему корпоративного управління. Для цього додатково в системі споживчої кооперації бажане існування відповідної служби, а саме служби управління ризиками. У такому випадку роздрібною торговельним підприємствам споживчої кооперації при побудові системи ризик-орієнтованого внутрішнього контролю необхідно дотримуватись такого підходу у виділенні положень його створення, який

складається із трьох основних складових: базового (фундаментального), організаційного (функціонального – спеціальний підрозділ) та методичного.

Загалом, як показує дослідження сучасної практики функціонування роздрібних торговельних підприємств споживчої кооперації – діючий стан внутрішнього контролю не здатний формувати повноцінну картину масштабів проблем, із якими стикаються заявлені суб'єкти. Тому, задля модернізації контрольного процесу в роздрібних торговельних підприємствах споживчої кооперації доречно запропонувати такі етапи його удосконалення:

- наділення системи внутрішнього контролю ризик-орієнтованим напрямом, це дасть можливість забезпечити умови для успішної інтеграції двох систем: управління і контролю;

- забезпечення умов для функціонування системи внутрішнього контролю, тобто розвиток її інфраструктури та чітке розмежування сфери відповідальності служби внутрішнього контролю;

- інтеграція системи управління ризиками і внутрішнього контролю в загальну систему корпоративного управління.

Таким чином, досягнення перелічених вище позицій дасть змогу перелаштування внутрішнього контролю із нормативно-орієнтованого (традиційного) до ризик-орієнтованого.

Ризик-орієнтований підхід передбачає дотримання єдино-затвердженої системи (порядку) класифікації об'єктів внутрішнього контролю із врахуванням вірогідності настання різного роду ризиків із метою визначення періодичності планових перевірок, дотримання положень нормативно-правових актів.

Запровадження ризик-орієнтованого підходу до процесу здійснення контролю дозволяє:

- забезпечити умови пропорційності у плануванні контролю відповідно до інтенсивності настання ризику;

- зменшення кількості перевірок на об'єктах із низьким рівнем ризику;

- переорієнтація контрольної роботи на об'єкти, де імовірність виникнення ризику висока;
- зміна існуючого підходу до визначення періодичності проведення планових перевірок, узявши за основу визначення категорії ризику;
- виключення із плану перевірок соціально-відповідальних суб'єктів господарювання;
- стимулювання суб'єктів господарювання до дотримання вимог нормативно-правових положень, результатом чого стане зниження періодичності і кількості перевірок.

Необхідність в усвідомленому управлінні ризиками в діяльності роздрібних торговельних підприємств споживчої кооперації виникає внаслідок:

- частих змін законодавства;
- тиску з боку державних органів, контрагентів, пайовиків та інших зацікавлених осіб;
- чітко вираженої економічної, соціальної та політичної невизначеності ведення господарської діяльності;
- бажання мати впевненість у перспективності ведення подальшої діяльності.

Діагностика ризиків включає в себе два етапи:

- 1) аналіз ризиків (проводиться ідентифікація ризиків та здійснюється їх опис);
- 2) оцінка ризиків (визначення імовірності настання ризику та підраховується можливий збиток).

Методи виявлення і оцінки ризиків:

- 1) статистичні (VaR (CFaR); Stress Testing);
- 2) аналітичні (фінансовий аналіз; документальний аналіз; аналіз бізнес-процесів; Benchmarking; факторний аналіз);
- 3) експертні (анкетування; інтерв'ю; побудова карти ризиків).

Ураховуючи вищевикладене, служба внутрішнього контролю повинна складати плани перевірок підприємств та організацій, за якими вона здійснює нагляд. У випадку започаткування ризик-орієнтованого підходу стає можливим формування таких планів відповідно до групи ризику та результатів попередніх перевірок. Тобто, для кожного суб'єкта господарювання встановлюється своя періодичність перевірок, так для підприємств із високим ступенем ризику плануються часті перевірки, із середнім – періодичні, а з низьким – із дуже низькою частотою. Рішення, стосовно віднесення підприємства до конкретної категорії є суб'єктивним, оскільки базується на професійній думці внутрішнього контролера, який виконує роль своєрідного куратора підконтрольного йому підприємства, оскільки акумулює всю інформацію про функціонування суб'єкта господарювання, що в свою чергу дозволяє здійснювати контроль комплексно та, практично, у режимі реального часу, а також своєчасно реагувати та приймати управлінські рішення.

Підсумовуючи, слід наголосити на тому, що ризик-орієнтований підхід в процесі організації внутрішнього контролю не є стовідсотковою гарантією захисту підприємства від різного роду несприятливих та загрозливих подій, а даний підхід лише допомагає керівному персоналу вчасно передбачати та управляти ризиками, тим самим роблячи їх вплив максимально «безболісним» для суб'єкта господарювання.

Подольська В.О., доцент,
Пшенична А.Ж., ст. викладач
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ОПТИМІЗАЦІЯ ЗОВНІШНІХ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ВНЗ

В Україні відбуваються суттєві зміни в напрямі інтеграції до загальноєвропейської системи вищої освіти. Ринкова економіка вимагає

розробки нових та вдосконалення існуючих науково обґрунтованих підходів до управління вищими навчальними закладами

Пошук нових форм і методів фінансування закладів освіти системи споживчої кооперації України досить гостре питання, яке вимагає відповідей як з боку держави, так і суспільства. Аналіз сучасного фінансового стану вищих навчальних закладів свідчить про те, що для розв'язання проблем вищої освіти необхідно сформулювати цілісну політику їх розвитку. Основне завдання при цьому – оптимізація джерел фінансування та забезпечення економічної стійкості розвитку.

Проблематика дослідження полягає у:

- визначенні труднощів фінансування системи вищої освіти та розподілу коштів, спрямованих у розвиток системи вищої освіти загалом та вишів споживчої кооперації;
- пошуку і відповідності діючому законодавству альтернативних джерел фінансування.

Зазначимо, що економічна стійкість ВНЗ у нашому розумінні – це стан, тісно пов'язаний із внутрішніми і зовнішніми факторами, які визначають підходи до організації господарської діяльності ВНЗ.

Економічну стійкість ВНЗ, з одного боку, доцільно розглядати як максимізацію та стабілізацію доходів ВНЗ, з іншого боку, як процес розробки оперативного-тактичних рішень, що зумовлюють поведінку ВНЗ на ринку освітніх послуг та наукових досліджень.

Управління ВНЗ в сучасних ринкових умовах потребує впровадження нових та покращення існуючих форм та методів фінансово-господарської діяльності. Автори вважають пріоритетною необхідність розробки комплексного підходу до забезпечення економічної стійкості ВНЗ шляхом оптимізації управління ресурсами та формування організаційно-економічного механізму забезпечення економічної стійкості ВНЗ.

Нами виділено основні фактори впливу на економічну стійкість ПУЕТ, які потребують вивчення та ефективної реалізації: рейтинг ВНЗ (за вітчизняними та міжнародними системами); імідж на ринку освітніх послуг України та за її межами (бренд ВНЗ); наявність стабільних джерел фінансового забезпечення (за рахунок коштів спеціального фонду); піар- технології.

Зупинемось на найбільш важливих факторах із вищезазначених. саме для ВНЗУ ПУЕТ.:

1. Підвищення рейтингу ПУЕТ (за вітчизняними та міжнародними системами) (табл..1);

Таблиця 1

Рейтинг університетів України III. IV рівнів акредитації ТОП-200 Україна

Місце	ВНЗ	Оцінка якості науково – педагогічного потенціалу Інп	Оцінка якості навчання ІН	Оцінка міжнародного визнання ІМВ	Оцінка інтегрального показника діяльності ВНЗ, ІЗ
ТОП-200 УКРАЇНА					
2014 рік					
154	Полтавський університет економіки і торгівлі	2,867707361	3,94671142	9,712984921	16,5274037
2015 рік					
148	Полтавський університет економіки і торгівлі	2,90426883	4,024493917	10,18057831	17,10934106

2. Покращення іміджу на ринку освітніх послуг України та за її межами (бренд ПУЕТ) Основні показники іміджу – це: загальна популярність, репутація, швидкість реагування на соціальне замовлення, надійність, конкурентно спроможність. Зміцненню іміджу університету на міжнародному рівні, на нашу думку, буде сприяти участь у найбільш ефективних освітніх програмах, зокрема. СОКРАТ (SOCRATES) – європейська освітня програма, в якій приймають участь близько 30 країн. Мета програми – популяризація ідеї життєвої освіти, спрощення доступу до освіти. Тому доречним є розширення

можливостей використання системи дистанційної освіти для надання освітніх послуг шляхом підготовки авторських курсів, електронних посібників та іншого навчально- методичного забезпечення

Практичне втілення зовнішніх факторів створення іміджу здійснюється за допомогою PR. Сьогодні все активніше обговорюється питання створення власних PR-структур в освітніх закладах. Це викликано низкою причин і, насамперед, загостренням конкуренції на ринку освітніх послуг

Створення власного піар-підрозділу дозволить забезпечити стійку планомірну інформаційно-комунікативну діяльність, надасть можливість встановлювати і підтримувати більш тісні контакти з загальноосвітніми закладами, ліцеями, що виступають споживачами освітньої продукції ВНЗ. PR-структура дозволить більш ефективно і цілеспрямовано впливати на процес формування сприятливого іміджу як керівництва, так і ВНЗ в цілому.

Не менш важливою проблемою є проблема внутрішнього піару. Важливим завданням PR-структури є встановлення тісного контакту зі ЗМІ з метою забезпечення доступу журналістів до найважливіших інформаційних подій життя навчального закладу, створення сприятливих можливостей у висвітленні життя складного організму ВНЗ;

3. Одним із визначальних індикаторів додаткового фінансування діяльності державного вищого навчального закладу за рахунок грантів, коштів меценатів, спонсорів та самих споживачів освітніх послуг **виступає бренд**. Бренд вищого навчального закладу безпосередньо впливає на його стійкість. Чим ефективніший бренд, тим вища фінансова стійкість навчального закладу, оскільки вона в основному залежить від величини його власного капіталу і можливості вчасно відповідати за своїми зобов'язаннями.

4. Наявність стабільних джерел фінансового забезпечення. Як відомо, загалом всі джерела фінансування системи освіти поділено на два основні фонди: державний бюджет та спеціальний фонд. На відміну від результату виконання кошторису за загальним фондом, результат за спеціальним фондом

повністю залежить від цілеспрямованої та ефективної діяльності державного вищого навчального закладу. Структура спеціального фонду ВНЗУ «ПУЕТ» надана на рис. 1.

Структуру інших джерел власних надходжень коштів ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» за 2015-2016 роки показано в табл. 2. Існують різні доступні джерела залучення додаткових коштів в освітню сферу. На нашу думку, додаткові послуги, які може надавати ПУЕТ: навчання слухачів на підготовчих курсах, довузівська підготовка як школярів, так і осіб, що мають розрив у часі навчання; створення груп з вивчення іноземних мов, комп'ютерної підготовки та інше; повторне вивчення відрахованими студентами окремих дисциплін і курсів з наступним складанням іспитів; консультації для різних категорій населення з економіко – правових питань тощо.

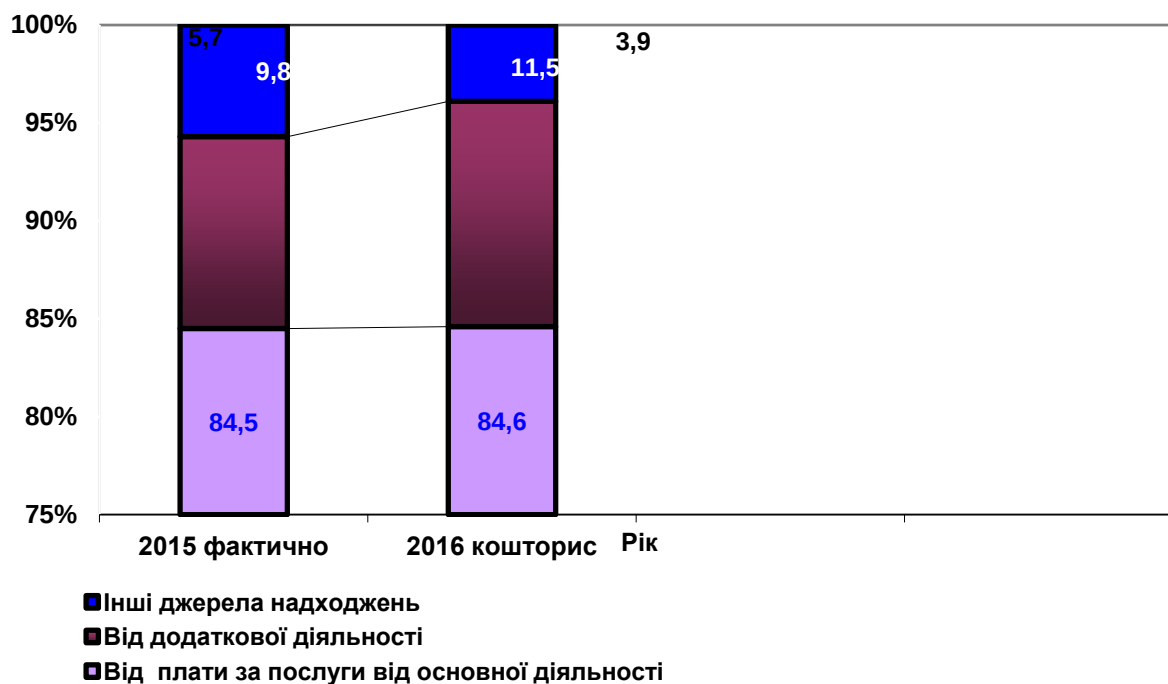

Рис. 1. Структура спеціального фонду ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Таблиця 2

**Структура інших джерел власних надходжень коштів ВНЗ Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі» за 2015-2016 роки**

Стаття надходжень	Фактично за 2015 рік	Кошторис на 2016 рік
Інші джерела власних надходжень, %	100,0	100,0
у тому числі:		
- благодійні внески, гранти, дарунки	0,6	16,8
- від розміщення на депозитах тимчасово вільних коштів	99,4	83,2

Результати аналізу тенденцій розвитку ВНЗ України дозволили авторам визначити основні напрями забезпечення економічної стійкості ВНЗ:

- реорганізація структур управління та бізнес-процесів ВНЗ, що призведе до оптимізації структури та обсягів витрат, та вдосконалення процесів залучення нових джерел позабюджетного фінансування;
- застосування комплексного підходу до управління розподілом ресурсів ВНЗ, що дозволить спрямовувати дефіцитні ресурси в напрямку збільшення фінансової віддачі;
- розвиток «експорту освіти» у країни що розвиваються, що дозволить покращити позиціонування ВНЗ на міжнародному ринку освітніх послуг.

Список використаних джерел

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014р. № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
2. Інформаційний обмін в галузі науки та технологій між країнами Східної Європи та Середньої Азії: Міжнародне бюро федерального міністерства освіти та наукових досліджень (BMBF). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.increast.eu/ru/index.php>.
3. Сас Н.М. Альтернативні джерела фінансування освіти / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vpm/2009_.

Прохар Н.В., к.е.н., доцент
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

НАВЧАННЯ ЗА ФАХОМ «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ»: РЕАЛІЇ ТА ПІДХОДИ ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Постійне реформування освіти в Україні від загальноосвітніх до вищих навчальних закладів впродовж останніх десятиліть забезпечило кардинальну зміну підходів до змісту навчання, оцінювання його результатів, впровадження в освітній процес новітніх технологій навчання, однак, часта зміна міністрів Міністерства освіти і науки України та непослідовність їх політики призвели до втрати багаторічних системних досягнень у цій сфері.

Переimenування спеціальності «Облік і аудит» у спеціальність «Облік і оподаткування», на нашу думку, пов'язане з падінням престижності аудиту як виду інформаційних та консультаційних послуг, перенасиченістю ринку праці такими фахівцями, їх недобросовісною конкуренцією, неплатоспроможністю суб'єктів господарювання малого та середнього бізнесу і забезпеченням реалізації на державному рівні фіскальної функції податкових платежів, що передбачає постійний контроль наповненості державного й місцевих бюджетів.

До основних проблемних аспектів підготовки фахівців за спеціальністю «Облік і оподаткування», на нашу думку, слід віднести:

- зниження престижності навчання студентів у вітчизняних навчальних закладах і зростання частки студентів, що навчаються у закордонних навчальних закладах;
- безконтрольне з боку держави зростання кількості приватних вищих навчальних закладів, що не завжди відповідають встановленим вимогам до якості навчання, але здійснюють лояльну цінову політику щодо надання освітніх послуг;
- відсутність тісного зв'язку теоретичної і практичної підготовки фахівців та неможливість гарантованого отримання випускником першого

робочого місця;

- нестабільність законодавства, що регламентує порядок стягнення податків і зборів (обов'язкових платежів), запровадження електронного адміністрування податків;
- недостатність або відсутність бюджетних місць у навчальних закладів іншої форми власності, ніж державна;
- недостатня підтримка державою стипендіальним забезпеченням активних та успішних студентів;
- недостатня відповідність навчальних планів змісту нової спеціальності тощо.

Вище перераховані проблеми знижують зацікавленість студентів у систематизації й самостійному поглибленні теоретичних знань, здобутті практичних навичок та підвищенні власного рейтингу у студентській групі. Тому освітній процес, незалежно від якості викладання навчальних дисциплін, без бажання студентів самовдосконалюватися стає низькоякісним.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», освітній процес - це інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що провадиться у вищому навчальному закладі (науковій установі) через систему науково-методичних і педагогічних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості [2].

Державна політика у сфері вищої освіти повинна ґрунтуватися на принципах [2]:

- доступності вищої освіти;
- міжнародної інтеграції та інтеграції системи вищої освіти України у Європейській простір;
- державної підтримки підготовки фахівців з вищою освітою для пріоритетних галузей економічної діяльності;

- державної підтримки освітньої, наукової та інноваційної діяльності навчальних закладів, зокрема шляхом надання пільг із сплати податків;
- сприяння здійсненню державно-приватного партнерства у сфері вищої освіти;
- відкритості формування структури і обсягу освітньої та професійної підготовки фахівців з вищою освітою, що, на нашу думку, реалізуються не в повній мірі. Тож модернізація вищої освіти в Україні загалом та за фахом «Облік і оподаткування», зокрема, може бути забезпечена за рахунок дотримання на державному рівні принципів державної політики, що передбачені законодавчо. Найголовнішими з них, на думку автора, є державне фінансування підготовки фахівців у всіх галузях економіки та забезпечення стабільності чинного законодавства.

У свою чергу, на рівні вищих навчальних закладів, модернізація освітнього процесу є можливою при впровадженні таких нововведень:

- стратегії локальних змін (вузька, певна ланка);
- стратегії модульних змін (кілька нововведень);
- стратегії системних змін (повна реконструкція) [1].

Стратегії локальних та модульних змін в навчанні більшістю навчальних закладів запроваджені й ефективно функціонують, забезпечуючи тим самим реалізацію мети освітнього процесу в Україні - формування гармонійно розвиненої особистості студента. Однак, більш дієвою є стратегія системних змін, реалізація якої є надскладною, але важливою. Її складовими, на думку автора, є наступні елементи, що сприятимуть вирішенню вище окреслених проблем навчання за фахом «Облік і оподаткування»:

- забезпечення більш стрімкого розвитку дистанційного навчання (розробка якісного універсального методичного супроводу навчальної дисципліни, тренажерів та тестів з метою контролю знань), що стимулюватиме самоосвіту студента та його творчий пошук, забезпечить можливість оптимального поєднання навчання і роботи за фахом;

– розробка варіативних навчальних планів за однією спеціальністю, що враховуватимуть інтереси та потреби студентів, розширення переліку початкових дисциплін циклу професійної підготовки, що передбачають комплекс теоретичних знань та практичних навичок з організації та методики контролю показників податкової звітності, а також з оптимізації оподаткування (вибір студентами переліку дисциплін та можливих лекторів), що забезпечить розвиток креативності студентів, стимулюватиме їх пізнавальну діяльність;

– закладення до вартості навчання студентів певного відсотку стипендіального забезпечення з метою стимулювання їх успішності;

– проведення виїзних практичних занять на підприємствах, запровадження стажування студентів на кожному курсі навчання у ВУЗі (розробка програм стажування з врахуванням професійних очікувань не тільки навчальних закладів, а й роботодавців), що забезпечить формування вмінь і практичних навичок студентів, роботи в колективі, орієнтації на якісний результат виконаної роботи;

– розширення можливостей здобуття студентами декількох спеціальностей одночасно, тобто поєднання знань з обліку та інформаційних технологій, юриспруденції, управління персоналом тощо.

Враховуючи те, що ринок праці в Україні визначає основні стандарти якості освіти, особливого значення набуває адаптація змісту навчання до потреб роботодавців. Так, на початку ХХ ст. працівнику вистачало знань на весь період трудової діяльності, нині цей поріг настає менш, як за 5 років, тобто раніше, ніж закінчується навчання [3]. Тому модернізація навчання за фахом «Облік і оподаткування» в контексті євроінтеграції повинна передбачати забезпечення студентів знаннями й вміннями, висунутими ринком праці та здійснюватися на безперервній якісній основі з врахуванням пропозицій автора.

Список використаних джерел

1. Аліфанова І. Модернізація змісту освіти / І. Аліфанова. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/method/1147/>.

2. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page>.

3. Радкевич В.О. Науково-методичні основи модернізації змісту професійної освіти і навчання / В.О. Радкевич. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/4350/1/Науково-методичні_основи_модернізації.pdf.

Радевич Т.В., аспірант,
Ночовна Ю.О., к.е.н., доцент
ВНЗ Укоопспілки “Полтавський університет економіки і торгівлі”

БІБЛОМЕТРИЧНИЙ АНАЛІЗ ДИСЕРТАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ОБЛІКУ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

На сучасному етапі розвитку економіки посилюється важливість адекватних змін у теорії і методології вітчизняного бухгалтерського обліку. Проте останнім часом невпинно спостерігається тенденція до відставання окремих теоретичних напрацювань від потреб практики. Невідповідність між практикою ведення обліку та теорією, необґрунтована неузгодженість поглядів учених на ті чи інші проблеми, що породжує невизначеність та беззмістовні дискусії щодо їх вирішення, ускладнює роботу фахівців-практиків та стає поживним підґрунтям для псевдоноваторства.

Водночас, слушною є думка д.е.н, проф. В.Ф. Палія про те, що «усвідомлення недоліків теорії та її відставання від практики, їх публічне обговорення фахівцями свідчить про розуміння існуючої кризи і надає впевненості у її подоланні. І те, що різнобій думок і концепцій завеликий, а багато з них є взаємовиключаючими, приносить позитивні результати і дозволяє сподіватися на напрацювання нових підходів, які будуть адекватно сприйняті більшістю практиків і поставлять науку на нові рубежі» [1, с. 5].

Це стосується й обліку капітальних інвестицій, який був і залишається одним із складніших ділянок на всіх етапах розвитку бухгалтерського обліку.

Результати аналізу останніх дисертаційних досліджень доводять, що за останні п'ять років в Україні не було захищено жодної кандидатської дисертації з обліку капітальних інвестицій (табл. 1). При цьому, більшість сучасних вчених приділяють увагу удосконаленню цього важливого об'єкту або у контексті обліку основних засобів (Гуменюк А.Ф., Мац Т.П., Самбурська Н.І.), або як складової необоротних активів (Дерун І.А.), або як інвестицій загалом (Зінкевич О.В.).

Таблиця 1

Аналіз останніх дисертаційних досліджень з обліку капітальних інвестицій

Автор, назва дисертації, рік захисту	Мета дослідження	Наукова новизна
Гуменюк А.Ф. [2] Бухгалтерський облік та аудит відтворення основних засобів: теорія і практика (2010 р.)	Наукове обґрунтування і розробка практичних рекомендацій щодо подальшого розвитку і вдосконалення бухгалтерського обліку та внутрішнього аудиту відтворення основних засобів у сучасних умовах господарювання	Розроблено критерії визначення, визнання, класифікації та оцінки капітальних інвестицій у відтворення основних засобів
		Удосконалено методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про витрати на відновлення об'єктів основних засобів та її розкриття у фінансовій звітності
		Розроблено Положення (стандарт) бухгалтерського обліку "Відновлення основних засобів"
		Розроблено авторські пропозиції щодо визначення понять «поточний ремонт», «капітальний ремонт», «реконструкція», «модернізація», «технічне перезоброєння»
Мац Т.П. [3] Облік і аудит основних засобів у сільськогосподарських підприємствах (2012 р.)	Дослідження теоретико- методологічних засад і удосконалення практичних рекомендацій з організації та методики обліку і аудиту основних засобів сільськогосподарських підприємств	Удосконалено первинні документи та реєстри з обліку основних засобів

Продовж. табл. 1

Самбурська Н.І. [4] Облік і аналіз основних засобів на підприємствах і водопостачання і водовідведення (2013 р.)	Обґрунтування теоретичних положень і розробка практичних рекомендацій з удосконалення обліку і аналізу основних засобів на підприємствах водопостачання та водовідведення з урахуванням їх особливостей і потреб інформаційного забезпечення управління звітності	Розроблено пропозиції щодо удосконалення методики синтетичного та аналітичного обліку основних засобів
		Обґрунтовано вплив особливостей підприємств водопостачання і водовідведення на організацію обліку основних засобів
		Удосконалено класифікацію та методику обліку ремонтів основних засобів
		Внесено пропозиції щодо узгодження вимог П(С)БО 7 «Основні засоби» і Податкового кодексу України відносно обліку основних засобів
Дерун І.А. [5] Обліково-аналітичне забезпечення управління необоротними активами (2015 р.)	Поглиблення теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління необоротними активами для підвищення ефективності їх використання та покращення фінансової стійкості підприємств	Обґрунтовано необхідність удосконалення типових первинних документів з обліку основних засобів
Зінкевич О.В. [6] Облік і аналіз основних засобів в управлінні реальними інвестиціями (2015 р.)	Обґрунтування теоретичних положень і розробка практичних рекомендацій з удосконалення обліку та аналізу основних засобів в управлінні реальними інвестиціями	Внесено коригування до типових форм первинних документів з обліку основних засобів
		Уточнено типову кореспонденцію рахунків з обліку капітальних інвестицій
Сироватченко Л.В. [7] Бухгалтерський облік і аналіз витрат на утримання та поліпшення водогосподарських об'єктів (2016 р.)	Обґрунтування теоретичних положень і розробка практичних рекомендацій з удосконалення бухгалтерського обліку і економічного аналізу витрат на утримання водогосподарських об'єктів	Обґрунтовано вплив галузевих особливостей діяльності водогосподарських підприємств на організацію обліку витрат на утримання та поліпшення основних засобів

При проведенні критичної оцінки елементів наукової новизни в захищених кандидатських дисертаційних нами виявлено ряд слушних авторських пропозицій щодо удосконалення визначення, визнання, класифікації

та оцінки капітальних інвестицій у відтворення основних засобів, удосконалення змісту та структури первинних документів, реєстрів з їх обліку, уточнення типової кореспонденції рахунків з обліку капітальних інвестицій у придбання та поліпшення необоротних активів, обґрунтування впливу галузевих особливостей досліджуваних підприємств на організацію їх обліку.

Так, з метою усунення існуючих суперечностей вченими уточнено сутність понять «поліпшення», «поточний ремонт», «капітальний ремонт», «реконструкція», «модернізація», «технічне переозброєння» (Самбурська Н.І., Гуменюк А.Ф.). Розроблено Проект Положення (стандарту) бухгалтерського обліку “Відновлення основних засобів”, в якому розкрито загальні підходи до організації обліку витрат на відновлення основних засобів, порядок їх визнання, класифікації та оцінки, відображення в обліку та фінансовій звітності (Гуменюк А.Ф.).

Задля удосконалення первинних документів з обліку капітальних інвестицій вченими запропоновано вилучити окремі реквізити Акту приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (типова форма ОЗ-1), які втратили свою актуальність, є не обов’язковими або зайвими. Натомість, обґрунтовано необхідність введення додаткових даних, що дадуть можливість представити більш повну характеристику капітальних інвестицій, адекватно оцінити їх первісну вартість, розкрити її склад (Мац Т.П., Дерун І.А., Зінкевич О.В., Самбурська Н.І.). Для узагальнення інформації про джерела інвестування основних засобів розроблено нову форму облікового реєстру «Групувальна відомість надходження та використання основних засобів за джерелами інвестування» (Зінкевич О.В.).

Враховуючи вимоги Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств та організацій та Інструкції про його застосування, уточнено зміст типової кореспонденції рахунків з обліку капітальних інвестицій у придбання та поліпшення основних засобів (Самбурська Н.І.), обґрунтовано необхідність застосування окремого

субрахунку для обліку капітальних інвестицій у поліпшення необоротних активів (Гуменюк А.Ф.), розроблено структуру аналітичних рахунків для обліку капітальних інвестицій за об'єктами та формами відтворення (Самбурська Н.І., Дерун І.А., Зінкевич О.В.).

Досліджено вплив галузевих особливостей діяльності автотранспортних підприємств (Зінкевич О.В.), сільськогосподарських підприємств (Мац Т.П.), водогосподарських підприємств (Сироватченко Л.В.), підприємств водопостачання та водовідведення (Самбурська Н.І.) на організацію обліку капітальних інвестицій. Доведено, що більшість із них впливають на їх класифікацію, порядок визнання та оцінки, організацію синтетичного й аналітичного обліку, формування звітності про капітальні інвестиції.

Разом з тим, малодослідженими залишаються питання неоднозначного трактування сутності капітальних інвестицій в економічній літературі та різних нормативних актах, відсутності єдиних підходів до їх визнання та оцінки загалом і за видами, системної класифікації, неузгодженості вимог фінансового і податкового обліку капітальних інвестицій, взаємоузгодженості даних про них у фінансовій та статистичній звітності підприємства, розробки форм внутрішньої звітності про капітальні інвестиції, застосування сучасних методик планування та оцінки ефективності капітальних інвестицій. У цьому напрямі, на нашу думку, і повинні продовжуватися наступні наукові дослідження за обраною тематикою.

Список використаних джерел

1. Палий В.Ф. Теория бухгалтерського учета: современные проблемы / В.Ф. Палий. – М.: Изд-во «Бухгалтерский учет», 2007. – 88 с.
2. Гуменюк А.Ф. Бухгалтерський облік та аудит відтворення основних засобів: теорія і практика: автореф. дис. канд. екон. наук / А.Ф. Гуменюк; Держ. акад. статистики, обліку та аудиту Держкомстату України. – К., 2010. – 20 с.
3. Мац Т.П. Облік і аудит основних засобів у сільськогосподарських підприємствах: автореф. дис. канд. екон. наук / Т.П. Мац; ННЦ «Інститут аграрної економіки». – К., 2012. – 22 с.

4. Самбурська Н.І. Облік і аналіз основних засобів на підприємствах водопостачання і водовідведення: дис. канд. екон. наук/ Н.І. Самбурська; Одеський нац. економ. універ. – Одеса, 2013. – 188 с.
5. Дерун І.А. Обліково-аналітичне забезпечення управління необоротними активами: дис. канд. екон. наук / І.А. Дерун; Київ. нац. універ. ім. Т. Шевченка. – К., 2015. – 222 с.
6. Зінкевич О.В. Облік і аналіз основних засобів в управлінні реальними інвестиціями дис. канд. екон. наук / О.В. Зінкевич; Нац. універ. водного господарства та природокористування. – Рівне, 2015. – 188 с.
7. Сироватченко Л.В. Бухгалтерський облік і аналіз витрат на утримання та поліпшення водогосподарських об'єктів: дис. канд. екон. наук / Л.В. Сироватченко; ДВНЗ «Київ. нац. екон. універ. ім. В. Гетьмана». – К., 2016. – 211 с.

Рудич А., магістр спеціальності “Облік і аудит”
Кравченко І.Ю., к.е.н., доцент – науковий керівник
ВНЗ Укоопспілки “Полтавський університет економіки й торгівлі”

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРЕНДНИХ ОПЕРАЦІЙ

Результативність управлінських рішень щодо оновлення, реконструкції і модернізації техніко-технологічної бази спонукає українські підприємства до активного пошуку оптимальних форм інвестування. Тому особливого значення в оновленні застарілої технічної бази виробництва набуває оренда.

Дослідження правових відносин оренди на доктринальному рівні здійснюється, в основному, в межах договірних інститутів цивільно-правового спрямування (зокрема, правовідносини найму (оренди) ґрунтовно проаналізовані в працях М.І. Брагінського і В.В. Вітрянського, О.П. Сергєєва і Ю.К. Толстого, В.І. Крата, Л.М. Баранової, О.М. Соловйова, О.О. Отраднової та ін., в той час, як цивілістичні підходи не дозволяють висвітлити особливості інституту оренди у сфері господарювання.

У теоретичних працях представників господарсько-правової доктрини (О.М. Вінник, І.Р. Калаур, В.Г. Олюха, колектив авторів на чолі з Д.М.

Притикою та І.В. Булгаковою, В.С. Щербина та ін.) аспекти юридичної регламентації відносин оренди оглядаються досить поверхово, що потребує подальшого дослідження.

В останні десятиріччя серед українських підприємств також стрімко зростає популярність оренди. Це пояснюється тим, що оренда є одною з найцікавіших форм інвестування, що здатна значно пожвавити процес оновлення виробництва через розширення та оновлення матеріально-технічної бази орендоотримувача.

Дотримуючись підходу, що сутність виражається у визначенні поняття, слід проаналізувати поняття «оренда», для того щоб сформулювати думку про економічно-правову сутність даного об'єкта.

Загальне поняття «оренда» сформульовано в ст. 2 Закону України «Про оренду державного та комунального майна» від 14 березня 1995 р., відповідно до якої орендою слід визнавати «засноване на договорі строкове платне користування майном, що необхідне орендареві для здійснення підприємницької та іншої діяльності» [7, с. 1].

Загальні положення про договір оренди містяться у параграфі 1 глави 58 Цивільного кодексу України (далі ЦК) [8], згідно якого за договором найму (оренди) наймодавець передає або зобов'язується передати наймачеві майно в користування за плату на певний строк. Договір найму (оренди) є двостороннім, оскільки кожна із сторін цього договору (наймодавець та наймач) має взаємні права та обов'язки. Сторонами договору найму (оренди) є наймодавець (орендар). Наймодавцем є особа, яка передає або зобов'язується передати майно в користування другій стороні. Наймачем є особа, котра приймає це майно від наймодавця для користування на певний строк та сплачує плату за користування.

Відповідно до ст. 283 ГК України, за договором оренди одна сторона (орендодавець) передає другій стороні (орендареві) за плату на певний строк у користування майно для здійснення господарської діяльності [1].

Відповідні норми відрізняються від положень глави 58 «Найм (оренда)» Цивільного кодексу України не лише своїм конкретним змістом, але й загальним режимом господарсько-правового регулювання, відмінним від цивільно-правового завдяки обмежувальному характеру юридичної регламентації господарських зобов'язань. Так, нормами п. 3 ст. 283 Господарського кодексу встановлено, що об'єктом оренди у сфері господарювання може бути як нерухоме майно (будівлі, споруди, приміщення), так і інше окреме індивідуально визначене майно виробничо-технічного призначення [1].

Разом з тим, до відносин оренди застосовуються також відповідні положення ЦК [8] із урахуванням особливостей, передбачених ГК, що як зазначає А. Денис, пояснюється відсутністю правового регулювання деяких положень у ГК [2, с. 369].

Істотними умовами договору оренди відповідно до п. 1 ст. 284 Господарського кодексу є, зокрема, об'єкт оренди; строк, на який укладається договір оренди; орендна плата; порядок використання амортизаційних відрахувань; відновлення орендованого майна та умови його повернення або викупу.

За користування майном з наймача справляється плата, розмір якої встановлюється договором найму (п. 1 ст. 762 Цивільного кодексу). Відповідно до п. 1 ст. 286 Господарського кодексу орендна плата – це фіксований платіж, який орендар сплачує орендодавцю незалежно від наслідків своєї господарської діяльності. Розмір орендної плати може бути змінено за погодженням сторін, а також в інших випадках, передбачених законодавством.

З огляду на поняття оренди, сформульованого у Законі України «Про оренду державного та комунального майна» можна виділити основні ознаки (особливості) оренди. По-перше, передача майна в оренду не припиняє права власності на це майно. До орендаря переходить лише право користування орендованим майном. Права розпоряджатися орендованим майном орендар не

набуває. По-друге, договір оренди платний : за користування орендованим майном вноситься орендна плата у визначених розмірах. По-третє, орендні відносини є строковими (тимчасовими) : оренда передбачає передачу майна у користування на певний термін, після закінчення якого договір оренди припиняється [3].

Податково-обліковий критерій використання матеріальних активів у господарській діяльності регулює Податковий кодекс України. Згідно з пп. 14.1.97 Податкового кодексу (далі – ПКУ) орендна операція – це господарська операція (крім операцій з фрахтування (чартеру) морських суден та інших транспортних засобів) фізичної чи юридичної особи (орендодавця), що передбачає надання основних фондів у користування іншим фізичним чи юридичним особам (орендарям) за плату та на визначений строк [5].

Згідно Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда» (далі – П(С)БО 14) «оренда – угода, за якою орендар набуває права користування необоротним активом за плату протягом погодженого з орендодавцем строку» [6].

Порівнюючи визначення оренди, вважаємо, схожими моментами є : передбачення строкового і платного користування активами, причому надання цих активів не має систематичного характеру.

Ефективність застосування критеріїв у рамках національного стандарту щодо розмежування оренди на окремі її форми може бути пов'язана з визначенням економічного змісту договору оренди.

Водночас, слід зазначити, що використання кількісних критеріїв, наведених у Податковому кодексі щодо класифікації оренди, не повинно бути жорсткою вимогою. Крім того, визначати наведені ознаки як єдиний можливий критерій виділення форм оренди є не доцільним. Відтак, розмежування орендних операцій за конкретними підходами – це важливий аспект ведення бізнесу, адже помилкове відображення господарських операцій на відповідних рахунках обліку призведе до зменшення рентабельності підприємств.

Розглядаючи розширену класифікацію видів оренди, необхідно зазначити, що деякі виділені критерії розмежування оренди на конкретні види (припинення договору оренди, періодичність здійснення, відношення до формування рівня конкурентоспроможності, міра новизни, характер об'єкта оренди, ступінь ризику, цільове спрямування та сектор ринку), для цілей бухгалтерського обліку є незначними, тобто не мають суттєвого впливу на відображення орендних операцій у бухгалтерському обліку та податковій, фінансовій і управлінській звітності та носять суто економіко-теоретичний характер.

Підсумовуючи викладене відзначимо, що оренда є одною з форм інвестування, заснованою на договорі строкового платного користування майном, яке необхідне орендареві для здійснення підприємницької та іншої діяльності.

Як вважає О.В. Опанасенко, в Законі України «Про оренду державного та комунального майна» втілений запроваджений в радянський період правовий підхід щодо мінімалізації активної ролі орендодавця в орендних відносинах, який, можливо мав певні підстави в умовах націоналізованої економічної системи [4, с. 224]. Але наслідування зазначеної позиції в ГК України не уявляється виправданим з огляду на те, що загальне правове регулювання відносин оренди має орієнтуватися на приватний, а не на державний сектор економіки. І, зокрема, в умовах ринкової економіки вбачається доцільним збільшення активної функції орендодавця; це підвищить взаємодію учасників відносин оренди і, як наслідок, сприятиме зменшенню випадків зловживання правом.

Підтримуємо думку О. В. Опанасенко, що приписи статей ГК України про оренду майна, як вбачається, не враховують всіх особливостей відносин оренди у сфері господарювання, внаслідок чого потребують змістовного розширення та доопрацювання [4, с. 225]. Але розвиток в ГК України нормативного

регулювання оренди не може відбуватися шляхом механічного доповнення існуючих норм статей § 5 глави 30 ГК додатковими положеннями.

Удосконаленню законодавчої регламентації відносин оренди обов'язково має передувати розроблення нового концептуального підходу, орієнтованого на ринок, з метою створення правового інституту оренди як чіткого та ефективного механізму регулювання відповідних економічних відносин та засобу їх подальшого розвитку.

Уявляється, що удосконалення правового регулювання відносин оренди у сфері господарювання сприятиме підвищенню їх економічної ефективності.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України : Закон від 16.01.2003р. № 436-IV (Редакція станом на 19.02.2016) / Законодавство України : [веб-сайт Верховної Ради України]. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Денис А. Особливості правового регулювання оренди державного та комунального майна / А. Денис // Ефективність державного управління. – 2014. – Вип. 38. – С. 368 – 373.
3. Зобов'язальне право : навч. посібник / О.В. Дзера, Н.С. Кузнєцова, В.В. Луць та інші; За ред. О.В. Дзери. – К. : Юрінком Інтер, 1998. – 912 с.
4. Опанасенко О. В. Обов'язки орендодавця у відносинах оренди / О. В. Опанасенко // Форум права. – 2015. – № 1. – С. 223-228.
5. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010р. № 2755-VI (Редакція станом на 01.02.2016) / Законодавство України : [веб-сайт Верховної Ради України]. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда» : Наказ Міністерства фінансів України від 28.07.2000р. № 181 (Редакція станом на 09.08.2013) / Законодавство України : [веб-сайт Верховної Ради України]. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00>.
7. Про оренду державного та комунального майна : Закон України від 10.04.1992р. № 2269-XII (Редакція від 10.09.2014) / Законодавство України : [веб-сайт Верховної Ради України]. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2269-12>.
8. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV (Редакція станом на 19.02.2016) / Законодавство України : [веб-сайт Верховної Ради України]. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sop.com.ua/regulations/1521/8199/8200/461727/>.

Самбурська Н.І., к.е.н., доцент
Ритченко О.Ю., магістр спеціальності “Облік і аудит”
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Процес переходу до міжнародних стандартів обліку та реалізації Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007-2015 роки зумовлюють необхідність отримання нових потоків обліково-аналітичної інформації. Однією з важливих передумов ефективності функціонування державних установ є якісно розроблена облікова політика. При цьому для забезпечення керівників оперативною інформацією необхідно враховувати галузеві особливості суб'єкта державного сектору, рівень автоматизації та кваліфікації працівників бухгалтерії.

Проблеми формування облікової політики завжди були актуальними та є об'єктом дослідження таких науковців як: Ф. Ф. Бутинець [1], В. А. Кулик [2], Ю. О. Ночовна [4] та інших. Особливості її впровадження в державному секторі активно обговорюється у працях П. С. Безруких, О. В. Писарчук, О. М. Кудіної, В.В. Тютлікової [5], С. В. Свірко [6] та інших. Проте, окремі аспекти облікової політики в бюджетних установах України вимагають удосконалення, що зумовлює актуальність теми та свідчить про необхідність подальших досліджень.

Наказом № 11 Міністерства фінансів України від 23 січня 2015 року набули чинності Методичні рекомендації щодо облікової політики суб'єкта державного сектору. Так, у розпорядчому документі про облікову політику визначаються принципи, методи і процедури, які використовуються суб'єктом державного сектору для ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності та щодо яких нормативно-правовими актами з бухгалтерського обліку передбачено більш ніж один їх варіант, а також строки корисного використання груп основних засобів та нематеріальних активів.

Одноваріантні методи оцінки, обліку і процедур до такого розпорядчого документа включати недоцільно [3].

Утім, формування такого документа пов'язане із проблемою відсутності систематизованої нормативно-методологічної бази з регулювання бухгалтерського обліку. На сьогодні для державного сектору в Україні прийнято низку національних стандартів бухгалтерського обліку, але вони охоплюють ще не всі об'єкти. При цьому склад елементів облікової політики щодо яких наявні альтернативи набагато вужчий, ніж для комерційних підприємств. Головний бухгалтер бюджетної установи має можливість формувати облікову політику установи із врахуванням вимог лише тих НП(С)БОДС, які набрали чинності з 01.01. 2016 р. Це ускладнює процес розробки такого розпорядчого документу та вимагатиме його щорічного перегляду. Крім того, обрані елементи облікової політики повинні бути обов'язково погоджені із елементами установи вищого рівня. Тобто установа фактично втрачає можливість самостійно визначати методи і процедури, які можуть використовуватися суб'єктом державного сектору для ведення бухгалтерського обліку.

Ще однією проблемою є зразок типового наказу про облікову політику державної установи, зокрема, змістовне наповнення його складових. Безпосередньо структура розпорядчого документу про облікову політику бюджетної установи повинна мати ті ж складові, що й для комерційного підприємства, а саме: вступна, основна, заключна і додатки [4, с. 113]. При цьому у вступній частині окрім загальних відомостей необхідно вказати галузеву приналежність та підпорядкованість бюджетної установи (рис. 1).

Погоджуючись з думкою Кулик В. А. та Ю. О. Ночовної в основній частині наказу про облікову політику повинні бути викладені лише методичні аспекти, оскільки усі інші її аспекти необхідно відносити до організації обліку на підприємстві та не включає їх до облікової політики підприємства [2, 4].

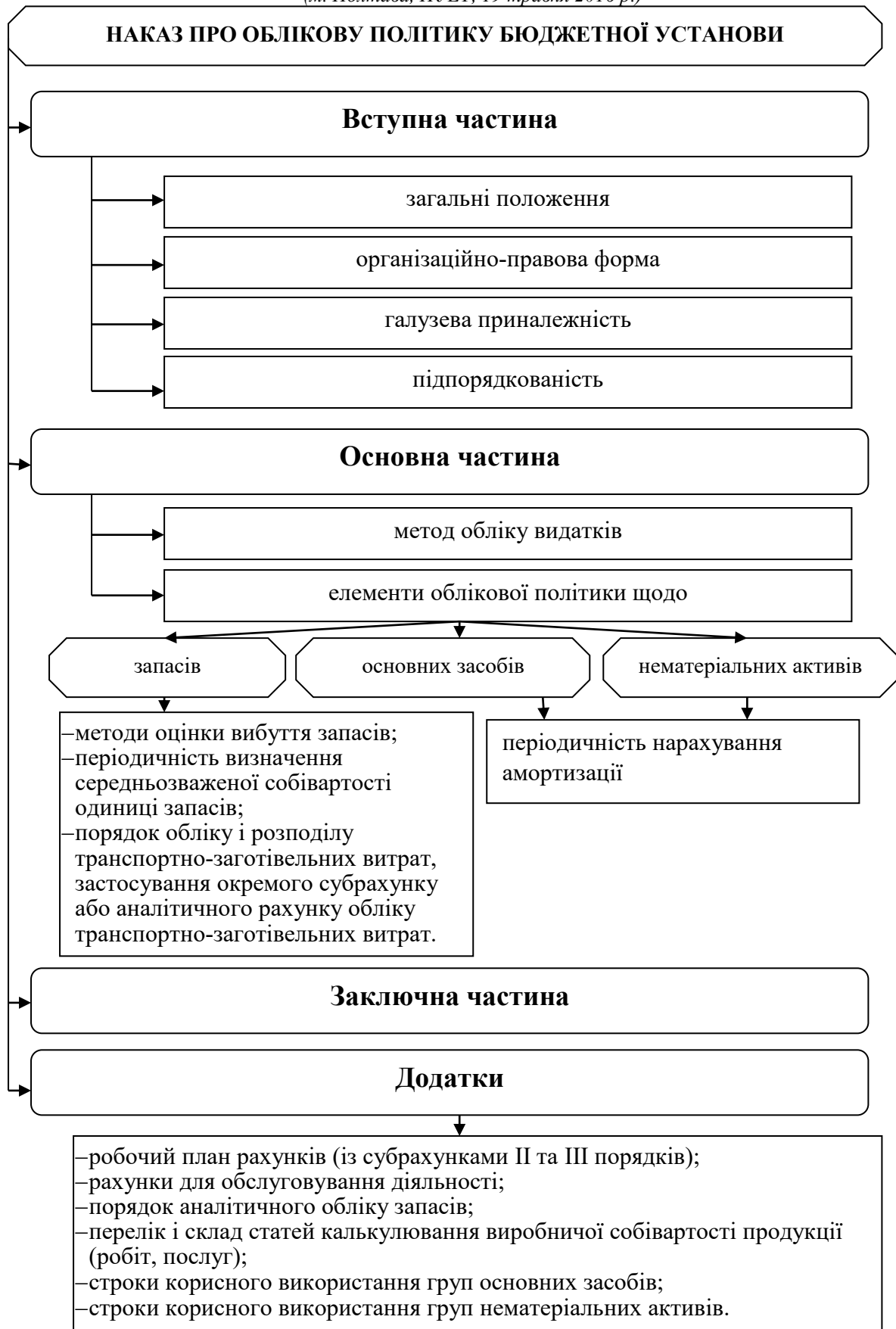

Рис. 1. Складові наказу про облікову політику бюджетної установи
[пропозиція автора]

У основній частині викладаються метод обліку видатків, методи оцінки вибуття запасів; періодичність визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів; порядок обліку і розподілу транспортно-заготівельних витрат, застосування окремого субрахунку або аналітичного рахунку обліку транспортно-заготівельних витрат; періодичність нарахування амортизації.

Заключна частина повинна містити підписи відповідальних за складання наказу та за його виконання.

У додатках до наказу необхідно викласти робочий план рахунків (із субрахунками II та III порядків); рахунки для обслуговування діяльності; порядок аналітичного обліку запасів; перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг); строки корисного використання груп основних засобів; строки корисного використання груп нематеріальних активів. На кожен додаток необхідно здійснювати посилання у тексті наказу.

Запропоновані авторами рекомендації дозволять грамотно сформувати наказ про облікову політику бюджетної установи, що, в свою чергу, забезпечить ефективне функціонування системи бухгалтерського обліку та порівнянність його даних.

Список використаних джерел

1. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку /за ред. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП «Рута», 2002. – 592 с.
2. Кулик В.А. Облікова політика підприємства: набутий досвід та перспективи розвитку: монографія / В.А. Кулик. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2014. – 380 с.
3. Методичні рекомендації щодо облікової політики суб'єкта державного сектору: Наказ Міністерства фінансів України від 23 січня 2015 р. № 11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vobu.com.ua>.
4. Ночовна Ю.О. Організаційні аспекти розробки та застосування наказу про облікову політику / Ю.О. Ночовна, В.А. Кулик // Проблеми і перспективи розвитку бухгалтерського обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки: монографія / [колектив авторів]; за заг. ред. проф. Вериги Ю.А., доц. Ночовної Ю.О. – Полтава: ПУЕТ, 2014. – С. 104-115.

5. Писарчук О.В. Проблемні аспекти формування облікової політики суб'єкта державного сектору / О.В. Писарчук, О.М. Кудіна, В.В. Тютлікова // Технологический аудит и резервы производства. – 2015. – № 1/5(21). – С. 46-50.

6. Свірко С.В. Бухгалтерський облік у бюджетних установах: методологія та організація : монографія / С.В. Свірко. – К.: КНЕУ, 2006. – 243 с.

Серба О.В., магістр спеціальності «Облік і аудит»,
Карпенко О.В., к.е.н., професор – науковий керівник
ВНЗ «Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ОБЛІК І АУДИТ В УПРАВЛІННІ СОБІВАРТІСТЮ ПРОДУКЦІЇ

Облік в управлінні собівартістю продукції як свідчать публікації останніх десяти років, є актуальними питаннями, важливими як для розвитку наукової думки, так і для практичного застосування у національній практиці.

Нові виклики сьогодення, негативні зміни умов функціонування підприємств усіх сфер господарювання, в тому числі і тих, де створюється додана вартість, зумовлюють необхідність удосконалення системи управління сучасним підприємством, що у свою чергу висуває нові вимоги до облікової системи підприємства та рівня підготовки бухгалтерів - аналітиків.

Автором дано критичну оцінку тематиці та змісту наукових публікацій за 2006 – 2016 рр. Праці згруповано у дві групи : дослідження, які пов'язані з виявленням взаємозалежності обліку, менеджменту та дослідження , присвячені галузевим особливостям обліку та калькулюванню.

Управління собівартістю на виробничому підприємстві не можливе без організації управлінського обліку [7,12]. Між тим, необхідною передумовою його моделювання та побудови на вітчизняних підприємствах є ідентифікація підсистеми управлінського обліку.

Загальні питання пов'язаних з розкриттям сутності управлінського обліку як специфічного виду обліково-інформаційного виду системи управління, розкрито у відомих наукових статтях та монографіях [1-3, 7-11]. Їх автори на основі вивчення зарубіжних джерел інформації та критичної

оцінки національного досвіду обліку доходів, витрат та фінансових результатів описали базові підходи до створення внутрішньої інформації на основі альтернативних методик калькулювання, застосування маржинального та релевантного підходів, бюджетування, організації обліку відповідальності. Тому актуальним залишається апробування цих методик на практиці конкретних суб'єктів господарювання [1-5].

Для управління собівартістю важливим є володіння методами обліку та контролю витрат, а саме система обліку «стандарт-кост» (відомий як нормативний метод обліку витрат), система обліку «директ-кост», системи планування виробничих ресурсів («канбан» і JIT), функціонально-вартісний аналіз (ФВА), метод аналізу і оптимізації витрат з усіх статей його застосування (кост-менеджмент), метод ABC, концепція управління витратами життєвого циклу (метод LCC). Аналізуючи всю сукупність перерахованих методів необхідно зазначити, що кожний з них покликаний вирішувати різні завдання, але вони не виключають один одного, а можуть бути реалізовані паралельно чи взаємодоповнюватися.

Дано критичну оцінку стану економічної роботи у ТОВ «Заря» (м. Полтава), яке є одним з найвідоміших виробників ковбасних виробів у м. Полтава та Полтавській області. Керівництво ТОВ «Заря» зосереджує увагу на розвитку персоналу і віддає перевагу обґрунтованості інформації при прийнятті управлінських рішень, в тому числі при ціноутворенні, управлінні асортиментом продукції, вибором нових сегментів для реалізації продукції.

Поліпшення методики та організації обліку витрат забезпечує дієвим інструментарієм менеджерів для вдосконалення управління собівартістю продукції. Проте в окремих ситуаціях для прийняття управлінських рішень необхідна різна інформація про собівартість, тому в ТОВ «Заря» керуються одним із принципів організації управлінського обліку – «різна собівартість для різних цілей». Автором наведено цифрові приклади застосування альтернативного калькулювання у розрізі різних видів ковбасних виробів.

Колом подальших розробок є обґрунтування теоретичних положень і розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку й аудиту собівартості продукції у ковбасному виробництві.

Особлива увага буде приділена обґрунтуванню напрямів вдосконалення обліку витрат і калькулювання собівартості продукції в умовах автоматизації обліку, застосуванню методик внутрішнього аудиту для оптимізації витрат та визначення внутрішніх резервів зниження собівартості продукції шляхом удосконалення бізнес-процесів у ковбасному виробництві.

Список використаних джерел

1. Адамовська В.С. Удосконалення управлінського обліку витрат операційної діяльності як один з напрямів бізнес-адміністрування / В.С. Адамовська, Н.В. Брітан // Агросвіт. – 2015. – № 8. – С. 58–61. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.agrosvit.info/pdf/8_2015/13.pdf (30.03.2016). – Назва з екрана.
2. Голов С. Управлінський облік на основі теорії обмежень / С. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2012. – № 6. – С. 40-48.
3. Карпенко О.В. Неповна собівартість: теорія і практики обліку, аналізу, контролю: монографія / О.В. Карпенко, Г.О. Соболев. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2011. – 241 с.
5. Любимов Н.А. Осуществление процедур управленческого контроля на основе управленческой отчетности / Н.А. Любимов // Вестник Белгородского университета кооперации экономики и права: международный научно-теоретический журнал. Серия: Экономические науки. – 2012. – №4(48). – С. 382-386.
6. Олійник С.О. Облік витрат виробництва та їх місце в системі управління підприємством / С.О. Олійник // Економічні науки. Серія : Облік і фінанси. – 2015. – Вип. 12(1). – С.224-229. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2015_12\(1\)__31](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2015_12(1)__31).
7. Нападовська Л.В. Управлінський облік : значення та застосування у практичній діяльності вітчизняних підприємств в умовах ринкових відносин / Л. Нападовська // Бухгалтерський облік та аудит. – 2009. – № 8-9. – С. 78-93.
8. Сльозко Т. Методи обліку витрат чи методи управління витратами: проблеми дифініцій / Т. Сльозко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2013. – № 4. – С. 16-21.
9. Прохар Н.В. Облік доходів, витрат і фінансових результатів: проблеми теорії та практики: монографія / Н.В. Прохар, Ю.О. Ночовна. – Полтава: ПУЕТ, 2012. – 257 с.

10. Пушкар М.С. Ідеальна система обліку: концепція, архітектура, інформація : монографія / М.С. Пушкар, М.Г. Чумаченко. – Тернопіль : Карт-бланш, 2011. – 336 с.

11. Arnold J. Accounting for management decisions / J. Arnold, T. Hope. - New York: Prentice. - Hall International, Ltd., 1990. – 412 p.

Скрипак І.В., магістр спеціальності “Облік і аудит”
Вороніна В.Л., к.е.н., доцент – науковий керівник
ВНЗ «Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах особливо важливе значення має раціональне використання людських ресурсів, які є економічним важелем, що стимулює розвиток суспільного виробництва, ріст продуктивності праці, скорочення витрат на виробництво, засіб перерозподілу кадрів по галузях. Управління персоналом є однією із найважливіших сфер діяльності, яка може багаторазово підвищити ефективність організації, цим самим збільшити прибуток.

З огляду на це, на кожному підприємстві України має бути сформована реальна й достовірна інформація про трудомісткість виробленої продукції, та нарахування заробітної плати.

Ця інформація забезпечує бухгалтерський облік як одну із функцій системи управління підприємством. На нього покладено завдання з поліпшення інформаційного забезпечення управління і контролю за обліком праці та її оплати працівникам підприємства, підвищенням ефективності діяльності та зменшенням ризику втрати коштів через непередумані дії [1].

Багато вітчизняних та зарубіжних науковців присвятили свої праці дослідженню проблем обліку і аналізу управління персоналом підприємства, а саме такі, як Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, Н.Н. Грабова, Н.Г. Горицька, В.М. Костюченко, М.С. Пушкар, Р.Я. Верцман, А. Маргуліс, М.Т. Білуха, В.В.

Сопко, Г.В. Савицька, Н.М. Ткаченко, В.Н. Добровський, Р.І. Лахтінова, Л.М. Криницький та інші.

Проте, незважаючи на значну кількість досліджень, питання системного вирішення проблем класифікації, інформаційного, методичного та аналітичного забезпечення управління персоналом підприємства залишаються не достатньо дослідженими та потребують подальшого розвитку. Зокрема наукове обґрунтування теоретичних і методичних положень управління витратами на персонал як основи забезпечення ефективності діяльності підприємства набуває пріоритетного значення в контексті пошуку резервів оптимізації управління персоналом [2].

У зв'язку з цим за останні роки за даною проблематикою захищена дисертація «Обліково-аналітичне забезпечення управління персоналом будівельних підприємств», яку досліджувала Починок Наталія Володимирівна та «Аналіз використання кадрового потенціалу підприємства», автором якої являється Аберсінова Олена Костянтинівна.

Проте не достатньо дослідившими залишаються і потребують подальшого удосконалення: науково-теоретичне тлумачення сутності поняття «витрати на персонал», яке на відміну від існуючих, дозволить розглядати управління витратами на персонал як систему взаємопов'язаних елементів (підсистем управління персоналом) і реалізацію управлінських процесів на підприємстві; нормативно-правове забезпечення обліку управління персоналом; класифікацію витрат на персонал, відмінністю якої від існуючих є виокремлення групи витрат на персонал, що формуються у процесі функціонування підсистем управління персоналом: витрати на оплату праці та соціальні заходи, на планування і маркетинг персоналу, на відбір та найм персоналу, на оцінку й облік персоналу, на розвиток персоналу, на стимулювання персоналу, на соціальне партнерство та організацію умов праці, використання якої дозволить більш детально аналізувати витрати на персонал за їх видами [3].

Очікувані наукові результати полягатимуть в можливості використання обґрунтованих положень, висновків та рекомендацій щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення обліку і аналізу в управлінні персоналом в діяльності досліджуваного підприємства.

Список використаних джерел

1. Покатаєва О.В., Кошулинська Г.О. Шляхи вдосконалення системи оплати праці на підприємстві // Держава та регіони. Науково-виробничий журнал. Серія: Економіка та підприємництво. – 2010. – № 3. – С. 139-141.
2. Ткаченко Н.А. Особливості документального оформлення операцій з обліку праці та її оплати // Облік і фінанси АПК. Науково-виробничий журнал. – 2011. – № 3. – С. 79-83.
3. Садовников О.А., Сировой Г.В. Сучасні проблеми обліку розрахунків з оплати праці та удосконалення їх шляхів // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. Науковий журнал. – 2011. – № 8 (162), Ч.1. – С. 234-236.

Соболь Г.О., к.е.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

БУХГАЛТЕРСЬКА ПРОФЕСІЯ: ВИКЛИКИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Трансформаційні процеси, що відбуваються у суспільстві, значною мірою обумовлені зростанням ролі інформації у житті і професії. Мережевий принцип організації всебічно охоплює економічні відносини, спонукає до змін в усіх пов'язаних сферах діяльності. Динамічний розвиток зовнішнього середовища зумовлює необхідність сприйняття важливості кардинальних змін вищою освітою при формуванні спеціалістів з обліку і оподаткування. Причому, слід усвідомлювати надзвичайну інтенсивність таких змін та їх вплив на бухгалтерську професію ХХІ-го століття.

Проблема впливу інформаційних мережевих технологій на зміст вищої освіти, механізм впровадження у навчально-виховний процес ІКТ-технологій досліджено у працях Д. Белла, М. Кагана, І. Масуди, Ю. Логвиненка [3], В. Мазуренка, І. Медведєва, Л. Чижевської [4], К. Корсака, О. Писаренко, Ю. Рамського, інших. Дослідження вчених мають суттєвий вплив на змісту реформування вищої освіти. Однак інтенсивність оновлення зовнішнього середовища вимагає адаптації бухгалтерської професії до викликів інформаційного суспільства, що визначає актуальність дослідження.

Метою статті є визначення векторів адаптації бухгалтерської професії у системі вищої освіти в умовах визначального впливу інформаційного суспільства на кінцевого споживача освітніх послуг – студента.

Становлення інформаційного суспільства постає потужним рушієм до зміни пріоритетів розвитку вищої освіти України. Масштабність інформації не є ціллю розвитку оновленого суспільства. На перший план висуваються знання як квінтесенція інтелектуальної діяльності людини.

Одержувачі освітніх послуг – нове покоління молоді, що характеризується здатністю з високою швидкістю сприймати інформацію, пріоритетністю особистих цілей над глобальними завданнями. Інформація стає основоположним фактором формування ціннісних орієнтирів професійної поведінки.

За теорією Хоува і Штрауса ХХІ-м століттям управлятиме активна молодь «покоління Z» («покоління ЯЯЯ»), народжені із середини 90-х років ХХ ст. до середини 2000-х, та покоління «Альфа», народжені після 2010 року (ймовірно – до 2025 року). Обсяг нової інформації вже багато разів перевищує людські здатності її засвоїти. Слід зазначити, що дорослішання молоді цих поколінь відбувається в епоху суцільних перетворень, кризових явищ і нестабільності.

Експерти наголошують, що протягом 2010-2020 років закладаються тенденції до істотного зниження освітнього потенціалу зайнятих в країні. Це зумовлено виходом на пенсію чисельного післявоєнного покоління з досить

високим рівнем освіти і вступом у працездатний вік народжених у роки реформ (1990-2000 роки), кількість яких значно менше (майже вдвічі) чисельності попередніх поколінь.

Відомий технологічний футуролог, технічний директор Google Рей Курцвейл у 2015 році сформував прогноз розвитку майбутнього суспільства з 2019 по 2099 роки, у якому роль інноваційних технологій є виключною. На цій основі Зайцева Н. виокремлює основні тенденції розвитку майбутнього: білінгвовий світ; digital engagement; освіта, спрямована на розкриття потенціалу; гейміфікація; зміна структури часу, інформації, цілей; комбінація «швидких» рук і голови, «реактор знань» [2].

Розглянемо вектори адаптації бухгалтерської професії у вищій освіті через призму тенденцій найближчого майбутнього.

Однією із тенденцій розвитку, яку ми можемо спостерігати наочно, є **формування білінгової спільноти** – наукової, професійної, на побутовому рівні. Вона посилюється широкомасштабними міграційними процесами, що відбуваються. Очевидно, що вільне володіння хоча б двома мовами – не просто фактор кар'єрного зростання. Вільне володіння мовами постає абсолютно новою формою мислення і сприйняття світу. Переваги тих, хто вивчає кілька мов очевидні. Найбільше це проявляється у професійній сфері.

Сьогодні не достатньо викладати фахові дисципліни лише українською, або російською, або англійською мовами тільки для розуміння студентом навчального матеріалу. Важливо залучити студента до наукового пошуку світових новаторських поглядів на проблему, професійної дискусії щодо змісту міжнародної і національної практики обліку за першоджерелами. Для студентів, що планують фахове стажування і працевлаштування за кордоном важливо вивчити методики аналізу і контролю фінансових звітів різних країн.

Становлення білінгової спільноти вимагає подолання стереотипів стандартів навчання: запровадження вільної складової у навчальних планах, орієнтованої на бізнес-процеси різних країн, підвищення кваліфікації

викладачів з метою набуття передового світового досвіду обліку, контролю, аналізу та педагогічної практики; цілеспрямоване створення багатомовної бібліотеки знань з фахових дисциплін.

Розглядаючи ракурси розвитку вищої освіти не можна ігнорувати **Digital engagement** («цифрової взаємодії»). Основну інформацію, необхідну для особистого, професійного зростання молоді люди одержують через онлайн-комунікації. Навіть сучасна бібліотека – концентрат знань – крім традиційного доступу до наукових ресурсів надає додаткові онлайн-послуги: зокрема, пошук документів та інформаційних ресурсів; доступ до електронних повнотекстових інформаційних ресурсів бібліотеки, розміщених у вільному Інтернет-доступі, отримання довідково-консультаційної інформації (послуга «Запитай бібліотекаря»); адресно-цільове інформування, інші.

Якщо у недавньому минулому пріоритет надавався методиці засвоєння навчального матеріалу типу «знайди – законспектуй – відтвори», а рівень знань рівноцінно характеризувався як понятійний (фактологічний), репродуктивний, алгоритмічно-дійовий (умовно-професійний), творчий (професійний), то сучасний студент менше часу витрачає на пошук інформацію, а більше – на її професійне переосмислення.

Крім того, класична методика викладання передбачає непорушний авторитет самого викладача як професіонала, що володіє обширними фаховими знаннями і навичками. Цінним завжди розглядався досвід роботи на посадах бухгалтера, аудитора, аналітика батьків, що породжувало професійні династії. В епоху інформаційних перетворень всезнаючим авторитетом для молоді постає мережа Інтернет. Digital engagement активізує інтенсивність професійного спілкування через засоби віртуальної комунікації, виявляючи глобальний і міжкультурний характер.

Як наслідок, поступово виявляється тенденція відмови від традиції аудиторних занять із контролем відвідування студентів. Створюються дистанційні курси з навчальних дисциплін, що включають базовий теоретичний

матеріал, завдання для набуття практичних навичок, тренажери, матеріали для науково-пошукової роботи тощо.

Однак у цих умовах недостатнім виявляється поєднання професіоналізму викладача та змістовності навчально-методичного забезпечення. Важливо створити стійку систему мотивації молоді до навчання. Змінити ціннісні орієнтири опанування бухгалтерської професії від «треба» до «хочу».

Ключем до саморозвитку системи вищої освіти є становлення **освіти, спрямованої на розкриття потенціалу**. Навіть в умовах реформування сучасні стандарти освіти спрямовані на набуття компетентностей, що узагальнено як «знати – вміти – набути навичок». Зміст сучасної дисципліни повинен виходити за межі навчального матеріалу, реалізуючи не лише формальність міжпредметних зв'язків, а бути наближеним до реалій бізнес-процесів.

Мета дисципліни не просто навчити студента теорії і практиці з дисципліни, а перетворити знання у складову його професійного буття. Тому принципового перегляду підлягає сама методика викладання. Наразі активно використовуються авторські курси, що знаходять відклики у молоді. Для посилення взаємодії освіти – науки – бізнесу вирішальним є проходження стажування за профілем як необхідної складової навчального плану спеціальності «Облік і оподаткування».

Дивним, на перший погляд, фактором, що визначає вектор розвитку вищої освіти є **гейміфікація**. Гейміфікація освіти і розвитку визначає використання ігрових практик у неігровому контексті для залучення кінцевих користувачів – студентів – до вирішення наукової, навчальної, ситуативної проблем.

Більшість досліджень у сфері гейміфікації освіти показали позитивні результати. Ігрова форма спонукає розкрити лідерські якості (при чому у віртуальному контенті – без обмеження інтересів інших учасників), професійні амбіції, створює передумови для розширення професійних навичок у нестандартних ситуаціях в умовах мультизадачності, дозволяє користувачу самостійно ідентифікувати та оцінити ризики, спроектувати очевидні і

приховані наслідки прийнятих рішень тощо. Очевидно, що для запровадження гейміфікації у системі вищої освіти важливо реалізувати баланс інтересів і знань науковців, викладачів, практиків і спеціалістів з ІТ-технологій.

Зміна структури часу, інформації, цілей – обернена сторона суцільної інформатизації. Зміна структури часу проявляється у тому, що професійна робота бухгалтера не обмежується часовими рамками 8 годин, а поняття самої офісної роботи поступово нівелюється. Виконання функціональних обов'язків бухгалтера поки прив'язане до часового режиму суб'єктів господарювання, роботи банків. Але з підвищенням мобільності менеджменту відбувається структурування професійного часу бухгалтера.

Відповідно завдання викладача трансформується: від надання методики відображення господарських операцій в обліку і звітності до раціонального розподілу робочого часу з метою досягнення максимальної ефективності, продуктивності.

Деструктуризація інформація виявляється у втраті навичок мислити послідовно через великі масиви інформації. Часто інформація, навіть з офіційних джерел, є протирічною. Наприклад, невідповідності у нормативних документах з окремих питань, що підсилюються неоднозначними коментарями практиків на професійних форумах, нестійкою позицією фіскального інспектора з цього питання тощо. Тому одне із завдань, що ставиться викладачем у ході опанування навчальної дисципліни – навчити структурувати професійну інформацію, впевнено обґрунтовувати власну професійну позицію, враховувати можливі ризики.

Цікавим, з цієї позиції, є довід лайф-коучингу як інструменту допомоги студенту реалізувати себе у професійній сфері на основі активізації прихованих ресурсів і потенціалу, які раніше не використовувалися.

Комбінація «швидких» рук і голови передбачає, що сучасна молодь більш адаптована в інформаційному просторі, ніж попередні покоління, представниками яких на сьогодні є викладачі. Студент чітко розуміє, де саме в

Інтернеті можна знайти інформацію, витративши мінімум ресурсу часу. Не маючи жорсткого стандарту мислення, він здатний орієнтуватися в умовах, що змінюються з високою інтенсивністю. Сучасний студент здатний виконувати одночасно кілька поставлених професійних завдань. Він спроможний прийняти нестандартне рішення у типових умовах. Адже в умовах Digital engagement у процесі віртуальної взаємодії студент стати не тільки реципієнтом, приймачем інформації, але і її джерелом [1, с. 9].

Роль викладача у цих умовах ускладнюється. З одного боку, навчальні завдання повинні завантажувати професійні потреби студента, даючи можливість розкрити й реалізувати його потенціал. З іншої сторони, викладач повинен донести вміння оцінювати наслідки (економічні – у першу чергу), усвідомлення відповідальності за рішення.

«Реактор знань» («фабрика думок») в освіті визначає зміну наукових парадигм від принципу «бери книгу і роби за правилами» до «спробуй, зроби та отримай результат». В Україні мережа аналітичних центрів ще перебуває на стадії розвитку, проте окремі з них – входять до сотні світових центрів. Отже, наявна потреба не просто у спеціалістах вузького профілю, а професіоналів, які здатні до нестандартного професійного мислення, працювати над проблемою у групі однодумців для досягнення синергійного ефекту.

Завдання викладача – навчити створювати команду професійних однодумців, виявляти істинні і ложні позиції, навчити «правильно» реагувати на провокації у соціальних мережах, професійних форумах.

Отже, оновлення змісту бухгалтерської професії та ролі викладача в умовах інформаційного суспільства вимагає мобільності освітніх підходів і масштабності методик викладання на основі балансу інтересів, знань і очікувань науковців, викладачів, практиків і спеціалістів з ІТ-технологій.

Список використаних джерел

1. Дзьобань О.П. Віртуальні комунікації: до проблеми філософського осмислення сутності / О.П. Дзьобань, Є.М. Мануйлов // Вісник Національного

університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». – 2015. – № 3 (26). – С. 7-19.

2. Зайцева Н.А. Теория поколений: мы разные или одинаковые? / Н.А. Зайцева // Российские регионы: взгляд в будущее. – 2015. – № 2 (3). – С. 220-236.

3. Логвиненко Ю. Вплив інформаційних технологій на сучасну систему освіти / Ю. Логвиненко, В. Мазуренко, І. Медведєв // Нова педагогічна думка. – 2015. – № 1. – С. 32-36.

4. Чижевська Л.В. Розвиток бухгалтерської професійної діяльності в Україні / Л.В.Чижевська // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2016. – № 1 (10). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ztu.edu.ua.

Сошин А. С., магістр спеціальності «Облік і аудит»

Подольська В. О., доцент – науковий керівник

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Головною метою створення будь якого підприємства є отримання прибутку. Управління грошовими потоками нерозривно пов'язане з виконанням цієї місії. Грошові кошти забезпечують фінансову стійкість та платоспроможність будь-якого підприємства. Грошовий потік є сукупністю розподілених в часі надходжень і виплат грошових коштів та їх еквівалентів, які створюються в процесі його діяльності. Активно управляючи грошовими потоками, можна забезпечити більш раціональне і економне використання фінансових ресурсів, знизити залежність розвитку підприємства від позичених коштів і тим самим підвищити його фінансову стійкість, прискорити оборотність капіталу. Будь-яка затримка у здійсненні платежів негативно впливає на виробничий процес: формування запасів, виготовлення продукції, рівень продуктивності праці, реалізації продукції і т.д. Разом з тим ефективно організовані грошові потоки підвищують ритмічність виробництва і відвантаження продукції, здійснення інших господарських операцій. Тому

можна однозначно стверджувати, що питання управління грошовими потоками підприємства є особливо актуальним.

Питанням управління грошовими потоками підприємства та використання грошових коштів займалися багато вчених - економістів, наприклад, К.С. Азізян., В.Д. Базилевич., А.С. Бакаєв., І.А. Бланк, Ф.Ф. Бутинець, В.Ф. Гарбузов, С.М. Деньга, Г.Г. Кірейцев, Г.В. Кийосаки, Р. Т. Савицька, В.О. Подольська, О.В. Яріш. та ін.

У процесі виробничо-господарської діяльності підприємств постійно здійснюється кругообіг коштів, тобто вкладення коштів у виробництво з метою виготовлення продукції і отримання доходу від її продажу. Забезпечення грошових надходжень, які потрібні для відшкодування витрат виробництва й обігу, своєчасне виконання фінансових зобов'язань перед державою, банками та іншими суб'єктами господарювання, формування доходів і прибутку є найважливішою стороною діяльності підприємств. Це пов'язано з тим, що практично всі види фінансових операцій підприємства генерують рух коштів у формі їхнього надходження або витрачання. Такий рух коштів функціонуючого підприємства в часі являє собою безупинний процес і визначається поняттям "грошовий потік". Це є агрегованим поняттям, що включає у свій склад численні види цих потоків, які обслуговують господарську діяльність, а саме - грошовий потік від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. Незбалансованість і нерівномірність надходжень та виплат у розрізі часових інтервалів грошових потоків може призвести як до тимчасового дефіциту, так і до виникнення тимчасово вільних їх обсягів. Основною метою управління грошовими потоками є забезпечення фінансової рівноваги підприємства в процесі його розвитку шляхом збалансування обсягів надходження і витрачання грошових коштів та їх синхронізації в часі [1, с.13].

Управління грошовими потоками підприємства є важливою складовою частиною загальної системи управління його фінансовою діяльністю. Будь-який процес управління базується на визначених принципах (табл. 1).

Базуючись на зазначених принципах, на підприємстві здійснюється організація процесу управління грошовими потоками, який послідовно охоплює наступні основні етапи:

- забезпечення повного та достовірного обліку грошових потоків підприємства та формування необхідної звітності;
- аналіз грошових потоків підприємства у попередньому періоді;
- оптимізація грошових потоків підприємства;
- планування грошових потоків підприємства у розрізі різних видів;
- забезпечення ефективного контролю за грошовими потоками підприємства.

Під аналізом грошових потоків підприємства розуміють процес дослідження системи показників, їх формування на підприємстві, виявлення основних тенденцій та закономірностей з метою з'ясування резервів подальшого підвищення ефективності управління ними [2, с. 95].

Таблиця 1

Основні принципи управління грошовими потоками

Принцип	Характеристика
Інформативної вірогідності	Передбачає забезпечення системи управління грошовими потоками повною, правдивою та неупередженою інформацією про зміни і рух грошових коштів у результаті різних видів діяльності
Забезпечення збалансованості	Забезпечення збалансованості грошових потоків підприємства за видами, обсягами, тимчасовими інтервалами і іншими істотними характеристиками. Реалізація цього принципу пов'язана з оптимізацією грошових потоків підприємства в процесі управління ними.
Забезпечення ефективності	Грошові потоки підприємства характеризуються істотною нерівномірністю надходжень і витрат коштів у розрізі окремих тимчасових інтервалів, що приводить до формування значних обсягів тимчасово вільних грошових активів підприємства. Реалізація принципу полягає в забезпеченні ефективного їх використання шляхом здійснення фінансових інвестицій підприємства.
Забезпечення ліквідності	В процесі управління грошовими потоками необхідно забезпечувати достатній рівень їхньої ліквідності протягом усього розглянутого періоду. Реалізація цього принципу забезпечується шляхом відповідної синхронізації позитивного і негативного грошових потоків у розрізі кожного тимчасового інтервалу розглянутого періоду

Основними показниками, які використовуються при аналізі грошових потоків, є: показники ліквідності та платоспроможності, чистий оборотний капітал, коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності,

коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт операційної ліквідності, маневреність функціонуючого капіталу, показники динаміки і структури грошових потоків підприємства, (грошовий потік від операційної, інвестиційної, фінансової діяльності та загальний грошовий потік, валовий і чистий грошовий потік тощо.).

Показники аналізу грошових потоків забезпечують підтримку фінансової рівноваги підприємства та надають інформацію для оцінки ефективності фінансових рішень [3, с.16-17].

Оптимізація грошових потоків являє собою процес вибору найкращих форм їхньої організації на підприємстві з урахуванням умов і особливостей здійснення його господарської діяльності.

Основними цілями оптимізації грошових потоків підприємства є забезпечення обсягів грошових потоків, синхронності формування грошових потоків у часі, росту чистого грошового потоку підприємства. Основними об'єктами оптимізації грошових потоків підприємства виступають: позитивний грошовий потік, негативний грошовий потік, залишок грошових активів, чистий грошовий потік. На результати господарської діяльності підприємства негативно впливають як дефіцитний, так і надлишковий грошові потоки. Негативні наслідки дефіцитного грошового потоку проявляються в зниженні рівня загальної платоспроможності та ліквідності балансу підприємства. Збалансованість дефіцитного грошового потоку в короткотерміновому інтервалі часу досягають за допомогою прискорення залучення грошових коштів та уповільнення їх витрачання (виплат).

Так, прискорити залучення грошових коштів у короткостроковому періоді можна за рахунок: повної передоплати за реалізовану продукцію, що користується підвищеним попитом у споживачів; зниження терміну надання комерційного кредиту покупцям продукції; застосування сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості (обліку і застави векселів, факторингу, форфейтингу та ін.).

Уповільнення виплат коштів у короткостроковому періоді досягаються шляхом: збільшення, за погодженням з постачальниками, строків надання підприємству - виробнику комерційного кредиту; реструктуризації кредитного портфеля підприємства за допомогою переведення короткострокових кредитів у довгострокові тощо.

Збільшення обсягу позитивного грошового потоку в довгостроковому періоді може бути забезпечено за допомогою: залучення довгострокових банківських кредитів; продажу частини або всього обсягу фінансових активів, що входять в інвестиційний (фондовий) портфель; реалізації (або передачі в оренду) основних засобів, що не використовуються; продажу недобудованих об'єктів, що значаться у складі незавершеного будівництва, потенційним інвесторам; додаткового випуску акцій для акціонерних товариств; залучення стратегічних інвесторів з метою підвищення обсягів акціонерного капіталу.

Зниження обсягу дефіцитного грошового потоку в довгостроковій перспективі можна забезпечити за рахунок: відмови від реалізації нових проектів, включених до інвестиційної програми підприємства; консервації об'єктів незавершеного будівництва; відмови від довгострокових фінансових інвестицій; зниження величини постійних витрат.

Засоби оптимізації надлишкового грошового потоку пов'язані із забезпеченням зростання інвестиційної активності підприємства. До цих способів відносять: зростання обсягу капітальних інвестицій, що спрямовуються на оновлення основного капіталу; проведення заходів щодо диверсифікації своєї продукції і ринків її збуту; дострокове погашення довгострокових кредитів (але за узгодженістю з банками).

Завершальним етапом оптимізації є створення умов максимізації чистого грошового потоку (резерву грошових коштів), що забезпечує підвищення темпів економічного розвитку підприємства, насамперед, за рахунок внутрішніх джерел фінансування (чистого прибутку та амортизаційних відрахувань).

В умовах ринкової економіки з її жорсткою конкуренцією, виживання та успішне функціонування підприємств багато в чому визначається здатністю фінансових менеджерів грамотно розпорядитися наявними фінансовими ресурсами з метою забезпечення своєчасності надходження грошових коштів та їх збалансованості з грошовими видатками. Тобто мова йде про ефективне управління грошовими потоками, під якими розуміють надходження і сплату грошових коштів та їх еквівалентів.

Оптимізація грошових потоків являє собою процес вибору найкращих форм їхньої організації на підприємстві з урахуванням умов і особливостей здійснення його господарської діяльності.

Результати оптимізації грошових потоків підприємства одержують своє відображення в системі планів формування і використання коштів у майбутньому періоді, максимізації доходності підприємства з одночасним збереженням високої ліквідності його активів.

Список використаної літератури:

1. Бланк І.А. Управління грошовими потоками / І.А. Бланк - К.: Ніка-Центр, Ельга 2002 – 736 с
2. Єрешко Ю. О. Управління грошовими потоками підприємства : дис. ... канд. екон. наук Ю. О. Єрешко ; Київський політехнічний інститут. – Київ, 2011. – 274 с.
3. Крупка М. І. Фінанси в трансформаційній економіці України: навч. посібник / М. І. Крупка – Львів: Видав. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007.-614с.

Титаренко І.В., аспірант
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ЧИННИК ОПТИМІЗАЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ПІДСИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ

Для ефективного управління підприємством необхідним є функціонування фінансової підсистеми та створення відповідним персоналом обліково-аналітичного забезпечення.

Ефективний вплив на управління може бути здійснений тоді, коли налагоджена організаційна складова та створено кадрове забезпечення, орієнтоване на досягнення якісних змін у системі споживчої кооперації.

Встановлено, що кадрове забезпечення фінансової підсистеми підприємств та організацій споживчої кооперації має змінний характер і залежить від багатьох чинників, зокрема: від руху (ротації) кадрів, у тому числі звільнення працівників; зміни їх кваліфікації як у результаті підвищення, так і зниження її рівня (старіння знань, втрати навичок); виникнення конфліктних ситуацій у колективі.

Моніторинг управління фінансовою підсистемою підприємств та організацій споживчої кооперації свідчить, що в останні роки є недостатній високий рівень ефективності, що зумовлено, перш за все, якістю кадрового забезпечення. В доповіді сформульовані недоліки кадрового забезпечення управління фінансовою підсистемою та проілюстровано їх вплив на ефективність управлінської діяльності на всіх рівнях управління підприємством або організацією споживчої кооперації.

Автором описано досвід взаємної координації функціонування усіх підсистем та структурних підрозділів підприємств та організацій споживчої кооперації та її позитивний вплив на фінансові показники господарювання. Загострено увагу на ролі бухгалтерів, які створили творчі тандеми та успішно реалізують поставлені цілі короткострокового та довгострокового характеру.

На основі критичного узагальнення накопиченого досвіду, описаного у фахових джерелах та з урахувань власного бачення, вважаємо, що оптимізація кадрового забезпечення управління фінансовою підсистемою підприємств та організацій споживчої кооперації повинна проходити за двома напрямками:

оптимізація кількісної потреби у персоналі, який буде забезпечувати функціонування фінансової підсистеми підприємств та організацій споживчої кооперації;

оптимізація якісної потреби у персоналі, який буде забезпечувати функціонування фінансової підсистеми підприємств та організацій споживчої кооперації.

На новому етапі розвитку споживчої кооперації України важливо застосовувати проектний менеджмент. Очолювати проектні команди, на нашу думку, на рівні Укоопспілки повинен перший заступник Голови Правління Укоопспілки, голова Центрального комітету Профспілки працівників споживчої кооперації України; на рівні обласної спілки споживчих товариств - начальник управління бухгалтерського обліку та фінансів; на рівні районного споживчого товариства (районної спілки споживчих товариств) – начальник планово-економічного відділу; на рівні підприємства – головний бухгалтер.

Аналізуючи зміст затверджених посадових інструкцій керівників структурних підрозділів та їх спеціалістів у фінансовій підсистемі обстежених підприємств, можна стверджувати, що для якісної роботи з підвищення ефективності фінансових рішень, що приймаються, необхідно доповнити перелік чинних обов'язків керівників структурних підрозділів та їх спеціалістів додатковими функціями та актуалізувати наявні.

Доцільно створювати проектні команди з фахівців, до складу яких варто залучати працівників, які задіяні як у сфері управління фінансами, обліку, звітності та корпоративних прав, так і інших, залежно від специфіки питань, що будуть вирішуватися.

Серед фахівців фінансової підсистеми доцільно виділити відповідальних за доходи, витрати, проведення аналізу та погоджень. Окремо необхідно передбачити фахівця, наділеного функціями контролю.

Автором розроблено низку заходів з підвищення освітнього та кваліфікаційного рівня управлінського персоналу з питань фінансової діяльності та удосконалення управління фінансовою підсистемою їх підприємств та організацій та їх функціональних обов'язків для налагодження якісної складової кадрового забезпечення фінансової підсистеми підприємств та організацій споживчої кооперації.

Першочерговим заходом пропонуємо, розробку програми короткотермінових курсів „Підвищення кваліфікації управлінського персоналу з питань фінансової діяльності та удосконалення управління фінансовою підсистемою підприємств та організацій споживчої кооперації”. Проілюстровано можливі варіанти такої програми , що включає питання розвитку підприємства та персоналу, аналізу процесів у фінансовій підсистемі. Це у подальшому забезпечить здійснення оцінки результатів прийнятих управлінських рішень через призму витрат та доходів .

Описано багаторічний досвід Львівського торговельно-економічного університету та ВНЗ Укоопспілки „Полтавський університет економіки і торгівлі”, які мають потенціал наукової співпраці з відділами системи споживчої кооперації щодо підвищення кваліфікації працівників системи.

Оптимізація кадрового забезпечення управління фінансовою підсистемою підприємств та організацій споживчої кооперації значно підвищить якість управління не тільки в фінансовій підсистемі, але й сприятиме активізації усієї системи споживчої кооперації. Запити на фахівців та актуальні авторські курси можуть успішно реалізовувати вищі навчальні заклади Укоопспілки.

Список використаних джерел

1. Карпенко О.В. Обліково-аналітичне забезпечення управління трудовими ресурсами // О.В. Карпенко / Проблеми і перспективи розвитку бухгалтерського обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки : монографія / [колектив авторів] ; за заг. ред. проф. Вериги Ю.А., доц. Ночовної Ю.О. – Полтава : ПУЕТ, 2014. – С. 203-210.
2. Педченко Н.С. Потенціал розвитку підприємств і організацій споживчої кооперації при стратегічному управлінні : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04 / Педченко Наталія Сергіївна ; Вищ. навч. закл. Укоопспілки "Полтав. ун-т економіки і торгівлі". – Полтава, 2013. – 36 с.
3. Шимановська-Діанич Л.М. Управління розвитком персоналу як обов'язкова умова розвитку споживчої кооперації України / Л. М. Шимановська-Діанич // Споживча кооперація України : історичний досвід, сучасний розвиток, стратегічні орієнтири : зб. наук. доповідей учасників Всеукр. наук.-практ. конф., (Київ, 12 жовт. 2010 р.). – Львів : Львівська комерційна академія, 2010. – С. 226-237.

Чижевська Л.В., д.е.н., професор

Житомирський державний технологічний університет

Кулик В.А., к.е.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ В УКРАЇНІ В ХХІ СТОЛІТТІ

Центральною ланкою в системі управління на державному та корпоративному рівнях є передбачення та наукове прогнозування. Передбачення — це форма активної діяльності свідомості, яка дає людині можливість знати або припускати те, що має виникнути, статися. З цієї причини передбачення можна визначити також як пізнання майбутнього на основі

минулого та сучасного. Наукове передбачення здійснюється в межах науки або за її допомогою і спирається на пізнання закономірностей поточних процесів, однією із форм наукового передбачення є прогнозування.

Враховуючи важливість наукового передбачення при визначенні подальших напрямів розвитку економічних процесів та явищ, та бухгалтерського обліку, зокрема, нами було проведено дослідження наукових робіт та науково-практичних публікацій з метою виявлення у них прогнозованої інформації щодо еволюції бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту.

Інформаційною базою дослідження були автореферати дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» за 2000-2015 рр. та міжнародні науково-практичні періодичні видання.

Досліджуючи наукові дослідження 2000-2010 рр. (N=49) нами були виявлені наступні тенденції розвитку бухгалтерського обліку, що визначалися вченими:

щодо подальшої регламентації обліку, аналізу, контролю:

1) гармонізація національної системи бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних стандартів;

2) посилення ефективної взаємодії макро- та мікро- обліку;

3) законодавча регламентації облікової політики підприємства;

4) подальша регламентація внутрішнього контролю;

щодо розвитку теорії та методології обліку, аналізу та контролю:

1) доповнення переліку об'єктів бухгалтерського обліку;

2) подальша трансформація методології бухгалтерського обліку;

3) застосування міждисциплінарного підходу у наукових дослідженнях з обліку, аналізу та контролю;

4) застосування нефінансових (якісних) показників з метою визначення достовірної оцінки облікової інформації;

5) подальший розвиток соціальної функції обліку;

щодо удосконалення обліку, аналізу та контролю у межах суб'єкта господарювання:

1) запровадження комплексної комп'ютеризації обліку (контролю, аналізу) окремими суб'єктами господарювання;

2) посилення уваги до процесу організації роботи облікового персоналу;

3) впровадження управлінського обліку значною кількістю суб'єктів господарювання;

щодо розвитку бухгалтерської професії та професійної освіти:

1) приведення професійної бухгалтерської освіти до вимог світового співтовариства;

2) посилення ролі бухгалтерського обліку (аудиту) як професійної діяльності.

За результатами проведеного аналізу можна зробити наступні висновки щодо тенденцій розвитку бухгалтерського обліку, аналізу та контролю обґрунтованих у 2000-2010 рр.:

– об'єктами дослідження більше половини дисертацій (51,4 %) обрано узагальнені категорії «облік» (22,9 %), «аналіз» (11,4 %), «контроль» (11,4 %), «аудит» (5,7 %); інша частина досліджень присвячена розгляду стану та перспектив розвитку більш «вузьких» понять, таких як «оцінка», «консолідована фінансова звітність», «національна система обліку»;

– прогнозування об'єктів обліку, аналізу та контролю у межах конкретної галузі здійснювалось у 28,6 % дисертацій, зокрема, дослідження здійснювалися на прикладі промислових, будівельних та гірничорудних підприємств, підприємств АПК, банківських установ, бюджетних та невідприємницьких організацій;

– визначенню перспектив розвитку обліку, аналізу та контролю на підприємствах різних організаційно-правових форм (корпораціям, фінансово-

промисловим групам, юридичним особам та їх дочірнім підприємствам) присвячено 3 із досліджуваного переліку дисертацій (8,6 %);

– розробка нових методик обліку та удосконалення існуючих, здійснювалися за такими об'єктами: розподіл доходів, інфляційні процеси, пасиви підприємства, інвестиції, міжнародні фінансово-господарські операції, виробництво і реалізація сільськогосподарської продукції; зазначеним питанням присвячено 7 дисертацій (20,0 %);

– трансформації елементів методу бухгалтерського обліку (оцінка, звітність) із визначенням тенденцій його змін присвячено 3 дослідження (8,6 %).

Майже всі роботи містять прогнози розвитку щодо основних видів, передумов та принципів обліку, аналізу, контролю та аудиту та включають пропозиції щодо удосконалення чинної нормативної бази відповідно до міжнародних вимог. У роботах обґрунтовується необхідність використання у найближчому майбутньому комп'ютерних технологій для автоматизації облікового процесу в межах окремого підприємства чи груп підприємств та (або) для здійснення аналітичних процедур, проведенні перевірок. На підставі викладеного можна зазначити, що частина проблем, окреслених вченими були вирішені із використанням запропонованих авторами рішень; частина – втратили свою актуальність, окремі проблеми залишилися актуальними та можуть бути розвинені у майбутніх дослідженнях.

Тенденції розвитку бухгалтерського обліку, аналізу та контролю в Україні, визначені вченими після 2010 року (N=24) наступні: впровадження у систему обліку нових об'єктів; суцільне застосування комп'ютерних програм для ведення обліку, контролю, аналізу в умовах використання локальних та глобальних комп'ютерних мереж; подальша інтеграція обліку у систему управління; посилення взаємодії макро- та мікро- обліку; підвищення ролі та значення системи контролю на підприємствах різних галузей; посилення уваги до процесу організації роботи облікового персоналу; продовження застосування

в обліку нефінансових показників; гармонізація національної системи бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних стандартів; використання електронного бізнесу як способу диверсифікації діяльності господарюючих об'єктів; подальше удосконалення методики обліку на підприємствах електронної торгівлі; використання системи електронного документообігу усіма суб'єктами економіки.

Огляд тематики досліджень у галузі бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту у відомих світових періодичних виданнях (Accounting Review (USA); Accounting Horizons (USA); Business Finance Accounting (UK)) за 2015 рік (N=111), дозволив виявити наступні тенденції: розширення переліку аудиторських процедур, особливо в контексті нових об'єктів обліку; використання міжнародних стандартів для розкриття інформації щодо «нових» об'єктів обліку; підвищення ролі облікових інструментів у процесі управління доходами; поява нових об'єктів обліку; розширення переліку аналітичних процедур, що використовуються для оцінки ризиковості бізнесу; посилення уваги до процесу організації роботи облікового персоналу; посилення значимості якості облікових даних при визначенні кредитного рейтингу підприємства та вартості його капіталу; поява нових видів економічних злочинів та необхідність їх попередження; посилення ролі та значення внутрішнього контролю в системі управління; трансформація принципу консерватизму в контексті глобалізаційних змін; розробка методик обліку, що використовуються некомерційними організаціями; реформування системи професійної освіти у світлі підвищення вимог роботодавців до фахівців, які працюють у сфері обліку та аудиту; подальша стандартизація бухгалтерського обліку та аудиту; посилення впливу фінансових корпорацій на державне регулювання обліку (корпоративне лобіювання).

Порівнюючи тенденції розвитку, наведені у вітчизняних та наукових дослідженнях з бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту, слід відзначити наступне: 1) *спільна проблематика, що досліджувалася вченими була пов'язана*

із: впровадженням нових об'єктів обліку; подальшою інтеграцією обліку у систему управління; підвищенням ролі контролю на підприємствах; посиленням уваги до процесу організації роботи облікового персоналу; застосуванням міжнародних стандартів; 2) у той же час у англомовній літературі прослідковується певна тематика досліджень не притаманна вітчизняній науці, зокрема: трансформація принципу консерватизму в контексті глобалізаційних змін; посилення впливу фінансових корпорацій на державне регулювання обліку (корпоративне лобіювання); розширення переліку аналітичних процедур, що використовуються для оцінки ризиковості бізнесу; посилення значимості якості облікових даних при визначенні кредитного рейтингу підприємства та вартості його капіталу; 3) вітчизняними вченими також висвітлювалися проблеми, актуальні на даний час в Україні, зокрема: використання електронного бізнесу як способу диверсифікації діяльності господарюючих об'єктів; подальше удосконалення методики обліку на підприємствах електронної торгівлі; використання системи електронного документообігу усіма суб'єктами економіки.

Отже, вченими-обліковцями у найближчому майбутньому передбачається «лавиноподібний» ріст економічної інформації, у тому числі, облікової; інтеграція вітчизняної облікової системи у міжнародну; повна автоматизація облікової процесу та процесу представлення інформації користувачам у цифровому суспільстві. На підставі вказаних передбачень та прогнозів вченими розробляються можливі способи вирішення потенційних проблем, що можуть мати місце у майбутньому або способи їх уникнення.

Шимановська-Діанич Л.М., д.е.н., професор

Карпенко Є.А., к.е.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ЗНАЧЕННЯ КАДРОВОГО АУДИТУ В УПРАВЛІННІ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ

Управління людським ресурсом набуло надзвичайної актуальності протягом останніх років. В ринкових умовах господарювання, коли матеріальні ресурси доступні будь-якому суб'єкту господарювання, людина стає найважливішим унікальним ресурсом з її інтелектуальними можливостями. Персонал організації виступає ключовим фактором її розвитку та досягнення успіху. На сьогоднішній день, в умовах досить жорсткої конкуренції, однією з переваг будь-якої організації стає її вміння швидко розвиватися і адаптуватися до змін, пропонувати ринку новий продукт, який би давав можливість, випереджаючи конкурентів, отримувати додатковий час і нові шанси для свого подальшого розвитку. Для цього організація повинна ефективно використовувати всі наявні в неї ресурси. Саме персонал організації і визначає ефективність використання всіх інших її ресурсів. [6].

Тому сьогодні керівники докладають величезні зусилля з метою побудови такого механізму управління кадровим потенціалом, який би відповідав законодавчим вимогам, стратегічним орієнтирам, цілям і завданням, стадії життєвого циклу та корпоративній культурі підприємства.

Документально процедури управління трудовими ресурсами закріплюються в посадових інструкціях, положеннях про систему управління, внутрішніх стандартах, системі планів, положеннях про мотивацію та дисциплінарну відповідальність. Але досить часто такі вимоги є лише формальними і не реалізовані на практиці. Тому на сьогодні надзвичайної актуальності набуває кадровий аудит як один із важливих інструментів оцінки ефективності використання людських ресурсів як потенційного джерела конкурентної переваги будь-якого підприємства. Він дозволяє перевірити дієвість та ступінь реалізації політик і процедур управління персоналом,

викладених у письмовій формі, а також оцінити ефективність використання кадрового потенціалу підприємства.

Кадровий аудит є засобом контролю якості діяльності відділу з управління кадрами та інструментом оцінки відповідності методів управління персоналом загальній стратегії підприємства. Базуючись на взаємозв'язку понять «витрати – вигоди», він дозволяє оцінити ефективність управління кадровим потенціалом підприємства, виявити невикористані резерви та обґрунтувати доцільність витрат на створення відділу управління кадрами.

В науковій літературі існують різні підходи до трактування сутності кадрового аудиту. Одні науковці стверджують, що кадровий аудит це систематична оцінка сильних та слабких сторін, а також потреб розвитку існуючих людських ресурсів в контексті організаційної діяльності [2].

На думку інших кадровий аудит — це заходи щодо оцінки результатів діяльності людей в організації, ефективності їх праці при даних обставинах, визначення рівня використання людських ресурсів в поточний момент та оцінка потенційних можливостей [2].

Погоджуємося з думкою авторів [4], що кадровий аудит носить не лише аналітичний і контрольний характер, а й спрямований на заохочення професійних менеджерів і керівників розвивати потенціал кожного працівника.

Кадровий аудит виходить за межі об'єктів звичайного аудиту, визначення якого закріплене в Законі України «Про аудиторську діяльність» і в сучасному розумінні є методом оцінки ефективності людських ресурсів на всіх рівнях організації. Сьогодні він є діагностичним інструментом виявлення сильних і слабких сторін управління кадровим потенціалом підприємства. Результатом кадрового аудиту повинна бути розробка такої системи мотивації співробітників, яка ґрунтуватиметься на визначенні ключових компетенцій кожного та буде орієнтована на заохочення креативного мислення.

Науковці зазначають, що у стабільній економічній ситуації кадровий аудит доцільно проводити кожні два — три роки [1]. Систематичність проведення

кадрового аудиту дозволить підприємству:

- забезпечити високу якість людських ресурсів за рахунок своєчасного визначення політик і процедур в управлінні персоналом, які повинні бути оновлені у відповідності із змінами законодавства;
- своєчасно визначити політики і процедур, які не дотримуються на підприємстві і з'ясувати, причини, а також неефективні заходи системи внутрішнього контролю, які вчасно не виявили невиконання прописаних правил;
- оцінити оптимальність використання методів управління кадрами, збалансованість жорстких та м'яких методів управління, розробити пропозиції для удосконалення управління;
- запропонувати нові методи та процедури управління людськими ресурсами, які дозволять мінімізувати підприємницькі ризики;
- оцінити достовірність ведення обліку та відображення у звітності інформації про розрахунки із працівниками;
- надати рекомендації щодо доцільності підвищення кваліфікації окремих категорій працівників.

Отже, метою кадрового аудиту є проведення більш поглибленого аналізу системи управління персоналом для оцінки її ефективності, виявлення сильних і слабких сторін та напрямів удосконалення.

Кадровий аудит може бути як зовнішній, так і внутрішній. При його проведенні можуть використовуватися документальні процедури з метою визначення повноти реалізації кадрових політик, закріплених у внутрішніх документах. Окрім того доцільним є проведення опитування фахівців з управління людськими ресурсами різних рівнів та інших працівників підприємства та порівняльний аналіз систем управління персоналом основних конкурентів підприємства та лідерів галузі. Поділяємо думку автора [1], який зазначає, що кадровий аудит включає в себе п'ять різних аспектів, які нами охарактеризовано на рис. 1.

Рис. 1. Аспекти кадрового аудиту в сучасних умовах

В результаті дослідження було встановлено, що кадровий аудит виконує превентивну функцію і дозволяє не лише оцінити фактичні результати діяльності персоналу підприємства, а й розробити заходи, що забезпечать стабільний розвиток персоналу.

Результати аудиту використовуються при зворотному зв'язку операційних менеджерів і фахівців з управління персоналом щодо виконання менеджерами свої обов'язків в контексті управління персоналом. Він є важливим інструментом оцінки ефективності використання людських ресурсів як потенційного джерела конкурентної переваги будь-якого підприємства, якості діяльності відділу кадрів, відповідності методів управління кадрами загальній стратегії підприємства

Список використаних джерел

1. Amrapali Negi. Human resource audit system for evaluating employees performance / Negi Amrapali // International Journal of Research in Economics and Social Sciences. — Volume 5, Issue 8 (August, 2015). — P. 15—27.
2. Eric G. F. Future directions of Human Resource management. monograph & Research series / G. F. Eric. — Univ of California Inst of Industrial Relations, 1987.
3. Abdul A. A. (2001). Human assets accounting and human resource audit / A. A. Abdul // Pakistan & Gulf Economist. — № 20. — 2001. — P. 74—82.
4. Werther W. B. Human Resources and Personnel Management / Werther W. B., & Davis, K. — McGraw- Hill. pp.243.
5. Шимановська-Діанич Л.М. Управління трудовим потенціалом торговельних підприємств. Цільовий орієнтир їх розвитку / Л.М. Шимановська-Діанич, Ю.В. Іванов, Б.Н. Гечбаія // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія "Економічні науки". — 2014. — № 6 (68). — С. 66-73 .
6. Шимановська-Діанич Л.М. Управління розвитком персоналу організації: теорія і практика: монографія / Л.М. Шимановська-Діанич. — Полтава: ПУЕТ, 2012. — 462 с.

Шульга Н.В., к.е.н., доцент,
ПВНЗ «Херсонський економічно-правовий інститут»

ПРОФЕСІЯ «БУХГАЛТЕР»: ВІД СТАРОГО ДО НОВОГО ЗМІСТУ

Нині в українському суспільстві панує думка про перенасиченість ринку праці спеціалістами в області бухгалтерського обліку. При цьому, здебільшого, відношення пересічних українців до облікових працівників і досі залишилося на рівні минулих століть, як до звичайних рахівників, збирачів і обробників бухгалтерських даних. Натомість, професія бухгалтера вже давно вийшла за рамки суто облікових процедур і технік та знайшла належне визнання у всіх країнах з розвиненою ринковою економікою, а також на міжнародному рівні⁷.

⁷ Сьогодні термін «професійний бухгалтер» наводиться у Міжнародних стандартах аудиту, Міжнародних стандартах освіти, Міжнародних стандартах бухгалтерського обліку в державному секторі. На думку Міжнародної федерації бухгалтерів, він стосується усіх, для кого написані Міжнародні стандарти та хто повинен їх застосовувати [2].

Це професія високоінтелектуальних, компетентних, креативних, відповідальних і чесних людей.

Основою бухгалтерської професії, а отже і її розвитку, як в Україні, так і в усьому глобалізованому світі, є задоволення інформаційних потреб сучасної економіки. Бухгалтерська етика передбачає генерування фінансових показників з урахуванням різноманітних, а інколи й суперечливих, інтересів численних бізнес-учасників, головними з яких нині визнані постачальники ресурсів підприємству – інвестори і кредитори.

Найповніше задоволення запитів зацікавлених в обліковій інформації користувачів, її підбір, інтерпретація і подання залежать від формальних професійних знань, практичного досвіду бухгалтера, безперервного підвищення рівня кваліфікації, його професійного судження і творчого вміння акцентувати увагу на певних аспектах інформації з метою прийняття оптимального рішення. І це при тому, що бухгалтерському обліку притаманні досить жорсткі формальні і неформальні правила його функціонування. Отже, роль професійного бухгалтера у постіндустріальній економіці, а тим паче в «економіці знань» та «інформаційній економіці», набула нового змісту – стала ближчою до ролі бізнес-партнера, який не просто володіє обліковим мисленням і технічними компетенціями, а виступає, водночас, і бухгалтером-експертом, і бухгалтером-аналітиком, і податковим та фінансовим консультантом.

Не можна оминати етичну і соціальну сторони цієї професії. Професійний бухгалтер застосовує свої навички на практиці у контексті загальних очікувань суспільства, а отже забезпечує об'єктивність звітних даних. Бухгалтер зобов'язаний подавати зацікавленим сторонам «облікову правду»⁸, а не маніпулювати звітними показниками. Особливою є роль бухгалтерської професії й у дотриманні господарського, трудового, податкового законодавства,

⁸ Науковці зазначають, що поняття «облікова правда» є характеристикою об'єктивності облікових даних, які відображаються у звітності. В умовах наявної можливості вибору облікових технік, ця «правда», значною мірою, залежить саме від етичної поведінки бухгалтера [3, с. 18].

боротьбі проти безгосподарності, шахрайства, «відмивання грошей» та поширення інсайдерської інформації.

Тому, процес професійного розвитку облікових працівників має ґрунтуватися на таких важливих моментах:

- засвоєння основоположних концепцій Міжнародних стандартів фінансової звітності – релевантності, суттєвості і достовірного подання інформації, а також концепції підтримання капіталу;

- використання згенерованої бухгалтерської інформації для особистої проактивної участі в управлінні підприємством і окремими проектами, а не лише її надання іншим учасникам управлінського процесу;

- застосування на практиці економіко-математичних моделей, інформаційних технологій і систем та інших ефективних способів обробки бухгалтерської інформації, а також облікових і необлікових комунікацій;

- формування навичок професійного судження щодо альтернативного визнання, класифікації й оцінки економічних фактів і подій в бухгалтерському обліку;

- формування навичок облікової роботи у ситуаціях, які характеризуються помірним і високим рівнем невизначеності та складності;

- герменевтичних⁹ аспектах використання фінансової і не фінансової звітності;

- глибокого розуміння і наслідування у практичній діяльності норм професійної етики.

Список використаних джерел

1. Жук В.М. Інституціональні засади розвитку професії бухгалтера / В.М. Жук // Облік і фінанси АПК. – 2010. – № 2. – С.122-127.
2. Зубілевич С. Я. Міжнародні стандарти освіти професійних бухгалтерів: «перезавантаження». / С.Я. Зубілевич. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uabs.edu.ua/images/stories/docs/9956/zubilevich.pdf>.

⁹ У цьому контексті – мистецтво трактування, тлумачення, інтерпретації звітних показників.

3. Корягін М.В., Куцик П.О. Проблеми та перспективи розвитку бухгалтерської звітності. [Текст] : монографія / М.В. Корягін, П.О. Куцик. – Київ: Інтерсервіс, 2016. – 276 с.

4. Метелиця В.М. Розвиток бухгалтерської професії в умовах глобалізації світової економіки / В.М. Метелиця // Облік і фінанси АПК: бухгалтерський портал. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://magazine.faaf.org.ua/rozvitok-buhgalterskoi-profesii-v-umovah-globalizacii-svitovoi-ekonomiki.html>.

5. Сучасний стан, актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції до 20-річчя кафедри обліку і аудиту ІФНТУНГ, Івано-Франківськ: Вид-во ІФНТУНГ, 2015. – 350 с.

Наукове видання

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ПРОФЕСІЇ В УКРАЇНІ

МАТЕРІАЛИ ЗАСІДАННЯ КРУГЛОГО СТОЛУ

Головний редактор *М. П. Гречук*

*Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 16,5.
Тираж 0 пр. Зам. № 665*

Видавець і виготовлювач
Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»,
к. 115, вул. Ковалю, 3, м. Полтава, 36014;
☎ (0532) 50-24-81

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 3827
від 08.07.2010 р.*